
Flora Pannonica

Journal of Phytogeography & Taxonomy

Adatok a Nyugat-Dunántúl flórájához és növényföldrajzához

KIRÁLY Gergely¹ – MESTERHÁZY Attila² – KIRÁLY Angéla³

Abstract: Data to the knowledge of the flora and geobotany of West Transdanubia (W Hungary)

West Transdanubia is a transitional region between the East Alps and the Carpathian Basin from the phytogeographic point of view. In its western margin the dealpine influence is strong, into the territories bordering Lesser Plain (Kisalföld) and Transdanubian Mountains Oriental flora elements stream, while in the south (Zala Hills) more species of sub-Mediterranean character can be detected. Some parts of the area (such as Órség Region, Zala Hills and Kőszeg Mountains) are surveyed in details, and flora works have already been prepared on them, simultaneously the flora of other areas (i.e. valley of Rába River and low hilly areas situated northwards Rába River) is hardly known.

Present paper gives the summary of the more significant data of the authors' research between 1996–2007, discusses localities, habitat characteristics and phytogeographic analyses of 178 species altogether. Although the fieldwork covers practically the whole territory of West Transdanubia, most of the present reported data refer to the formerly hardly known areas. Authors classified the localities of the listed data into the geographic regions following MAROSI–SOMOGYI (1990). The new results of the study to the phytogeography of this region are the following:

- Species of plains and mountains incoming from east into the area occur typically mainly on Ikva and Répce Plains and in Kemeneshát Region. Species related to xerotherm associations such as *Adonis vernalis*, *Allium sphaerocephalon*, *Aster linosyris*, *Melica picta*, *Ranunculus illyricus*, *Seseli varium*, *Tordylium maximum*, species of alkaline soils and other hard ground types like *Aster sedifolius* subsp. *canus*, *Aster tripolium*, *Carex melanostachya*, *Peucedanum officinale* and species of swamps as well as gallery forest, *Cardamine parviflora*, *Cnidium dubium*, *Eleocharis uniglumis*, *Juncus atratus*, *Oenanthe fistulosa*, *Oenanthe silaifolia*, *Rumex maritimus*, *Viola elatior* belong this group.
- Species indicating the East Alps influence have abundant archive occurrence data, consequently this paper gives the correction of them. New data of *Alchemilla xanthochlora*, *Alnus incana*, *Dryopteris pseudomas*, *Equisetum sylvaticum*, *Petasites albus*, *Prenanthes purpurea*, *Rosa tomentosa*, *Rubus nessensis*, *Salix aurita*, *Stellaria alsine*, *Thlaspi coerulescens*, *Veronica montana* are summarized.
- The sub-Atlantic climate and acidophilous soils of West Transdanubia are favourable for several flora elements such as *Aira elegantissima*, *Calluna vulgaris*, *Filago lutescens*, *Galium pumilum*, *Laserpitium pruthenicum*, *Luzula pallescens*, *Myosotis discolor*, *Potentilla rupestris*, *Sagina subulata*. Occurrences of these species denote the east phytogeographic border of the region.
- The boundary of the area of numerous sub-Mediterranean species is extended northwards based on the results of our researches. These are *Carex strigosa*, *Cerastium sylvaticum*, *Luzula forsteri*, *Primula vulgaris*, *Vicia oroboides*.
- The purpose of the authors was to analyze the nature conservation status of some protected species (i.e. *Achillea ptarmica*, *Lonicera caprifolium*, *Pulmonaria angustifolia*, *Pyrola rotundifolia*, *Sonchus palustris*), and the study also clears up the occurrences of various hardly known but characteristic species of the region (i.e. *Bromus ramosus*, *Carex buekii*, *Carex fritschii*, *Leucanthemum ircutianum*, *Pyrus austriaca*).

Bevezetés

A Nyugat-Dunántúl Magyarország egyik legalaposan kikutatott nagytája, mégis akadnak olyan részei, melyek flórájáról viszonylag keveset tudunk. Ilyen a Répce, Gyöngyös, Pinka menti területek teraszos síkja, ezek első pillantásra szegényesebb növényzete kevésbé vonzotta a botanikusokat. A hazai flórakutatás intenzitásának az 1960–70-es években történő meredek visszaesésével a Nyugat-Dunántúlról is minimálisra csökkent a publikációk száma. Végül az is tény, hogy II. világháború után az országhatár közelébe eső területek többsége évtizedekre elzárttá vált a vizsgálatok elől, ezek újrafelmérése szintén fontos és érdekes feladatnak bizonyult.

A szerzők 1996–2007 közötti terepkutatásaik legfontosabb eredményeit adják közre a dolgozatban, mely hármassúlypontú: florisztikai érdekességeket (egyres tájakra új növényfajokat) mutat be, növényföldrajzi szempontból fontos fajok elterjedését elemzi, végül az élőhelyek átalakulásával összefüggésben egyes természetvédelmi szempontból jelentős növények aktuális helyzetét értékeli.

A „Nyugat-Dunántúl” határai és ennek növényföldrajzi háttere

Bár a dolgozat alapvetően florisztikai jellegű, nem kerülhető meg az érintett terület határainak pontos meghatározása, annak növényföldrajzi szempontjaival együtt. A „Nyugat-Dunántúl” az országos flóraművekben (SOÓ 1964–1980, SIMON 1992, 2000) általánosan alkalmazott fogalom, mely alatt a Praenoricum flóravidéket (benne három flórajárással) és a Noricum flóravidék hazai töredékeit értik. Ez a „Nyugat-Dunántúl” magyar területen három nagyobb egységgel érintkezik (vö. KÁRPÁTI 1960, SOÓ 1964, KÁROLYI–PÓCS 1968, 1969), a Kisalfölddel (növényföldrajzilag Eupannonicum flóravidék, Arrabonicum flórajárás), a Dunántúli-középhegységgel (Matricum flóravidék, Bakonyicum flórajárás) és a „Dél-Dunántúllal” (Praellyricum flóravidék, Saladiense flórajárás). Elhatárolása ezektől korántsem problémamentes, gondoljunk csak a Saladiense flórajárás különös alakjára, messze északra való felnyúlására, vagy az Arrabonicum szintén sajátos alakú benyúlására a Répce mentén. Fontos tény, hogy a földrajzi határokkal e „Nyugat-Dunántúl” határai néhol egybeesnek, néhol viszont jelentős eltéréseket mutatnak. Ahogy azonban pl. MAROSI – SOMOGYI (1990) alapján a földrajzi határok néhány száz méter pontossággal adóttak, addig a növényföldrajzi határokat nagy méretarányú térképekről, hatalmas pontatlansággal vehetjük csak át. További fontos tény, hogy a növényföldrajzi határok meghúzása döntően florisztikai alapon történt, viszont meglehetősen kisszámú faj, meglehetősen hézagosan ismert elterjedése alapján (vö. JÁVORKA 1940a, JEANPLONG 1956, KÁRPÁTI 1956, 1958, 1960). A fajok elterjedésmintázatát meghatározó tényezők közül az edafikus szempontokat alig vették figyelembe, általában nagyobb ívű (makroklimatikus) mozgatókat kerestek a mintázatok mögött. Ugyancsak kevés figyelmet szenteltek az akár évtizedes léptékben is megfigyelhető antropogén gyökerű tájváltozásoknak, valamint a vegetációs-társulástani érveket is meglehetősen öletszerűen alkalmazták (nem kapcsolták, nem kapcsolhatták részletes térképezési eredményekhez). Véleményünk szerint a növényföldrajzi tagolás nem függetleníthető ilyen mértékben a termőhelyi háttértől (különös tekintettel a geológiai és talajtani viszonyokra), az időben változó vegetációs viszonyoktól és a táj

emberi hatásra történő átalakulásaitól, ezért – legalábbis a Nyugat-Dunántúl esetében – jelentős átgondolásra, revízióra szorul. Úgy véljük, a florisztikai adatközlést el kell választani a nagyleptékű, helyenként erősen szubjektív „növényföldrajzi határoktól”.

Florisztikai adataink lokalizását az eddigiek alapján helyesebbnek tartottuk a hazai tájföldrajzi beosztáshoz (MAROSI – SOMOGYI 1990) kapcsolni. Így a dolgozatban a „Nyugat-Dunántúl” területe tulajdonképpen megegyezik a „Nyugat-magyarországi peremvidék” nagytájjal, ezen belül pedig a kistájak szerinti tagolást követtük (az „ÉNy-Dunántúl” megnevezést a Szentgotthárd – Vasvár – Keszthely vonaltól É-ra, a „DNy-Dunántúl” az ettől D-re fekvő területekre alkalmaztuk). A következő esetekben figyelhető meg jelentősebb eltérés a hagyományos növényföldrajzi beosztáshoz képest:

- A Kisalföld DNy-i határa JEANPLONG (1956) szerint öbölserűen benyúlik a Répce-síkjára. Ez az álláspont geológiai, társulástani és chorológiai érvek alapján is támadható, itt a Kisalföld és a Nyugat-Dunántúl határának a Répce-sík K-i határát (sensu MAROSI – SOMOGYI 1990) vettük. (Korábbi írásunkban – KIRÁLY – KIRÁLY 2000 – még az addig elfogadott határokat követve a Kisalföldre újként közölt *Galium rotundifolium*, *G. sylvaticum*, *Myosotis discolor*, *Montia fontana* subsp. *chondrosperma*, *Veratrum nigrum*, *Luzula pilosa*, *Festuca drymeia* előfordulását ma másként értékeljük: e fajok e terület flórájának montán jellegét erősítik, és pontosan a Kisalföldhöz történő vonása ellen szólnak). Ugyanebben az értelemben kívánjuk átértékelni a KIRÁLY (2001) térképén feltüntetett határokat.
- Az Alsó-Kemeneshátat a korábbi flórahatar nagyjából az Ostffyasszonyfa – Vönöck vonal mentén kettévágta, déli (nagyobb) része a Praenoricum-hoz, északi (kisebb) része az Arrabonicum-hoz került. Ez az álláspont szintén vitatható, ezért az Alsó- Kemeneshátat egységesen a Nyugat-Dunántúlhoz vontuk.
- KÁROLYI – PÓCS (1969) meglehetősen részletesen megadják a Vend-vidék és Őrség általuk alkalmazott határait. Ez az Őrség esetében nem azonos a néprajzi-történeti határokkal, ami – lévén a táj elkülönítése döntően néprajzi gyökerű – számos ellentmondáshoz vezet. A későbbi botanikusok nagyon gyakran önkényesen eltérnek a Károlyi – Pócs-féle határoktól, pl. Csöde vagy Magyarszombatfa térségében. Az egységesség érdekében az adatok besorolásakor e területeken a tájkatasztert (MAROSI – SOMOGYI 1990) követjük, de mögötte zárójelben megadjuk a KÁROLYI – PÓCS (l. c.) térképe szerinti besorolást is.
- A Zalai-dombvidékeket a Praenoricum – Praeillyricum határa É-D-i irányban kettémetszi, melynek jogosságát egyelőre nincs elegendő érvünk vitatni. Látható viszont, hogy ez mekkora problémát okoz a lelőhelyek megadása terén. Maga a Synopsis is sok esetben következetlen, s a fajok „zalai” adatát egyszer Nyugat-, máskor Dél-Dunántúlhoz vonja. Sokkal kezelhetőbb határt kínál a tájkataszter, a Belső-Somogy felé meglehetősen egyértelmű geomorfológiai és edafikus választóvonalat. Ennek értelmében a KÁROLYI – PÓCS (1969) által Göcsejre, D- és É-Zalára tagolt területen a tájkataszterben definiált kistájak szerint adtuk meg az adatokat, s a terület egészét a Nyugat-Dunántúl részeként értelmeztük.

Az általunk „Nyugat-Dunántúl”-ként tárgyalt terület értelmezését követően ismételten hangsúlyozni kívánjuk, hogy a fenti megoldásunk szigorúan az adatközlés objektivitását szolgálja, nem tekinthető a florisztikai-növényföldrajzi rendszer elvetésének.

Eredmények

A dolgozatban 178 taxon adatai kerülnek közlésre a Nyugat-Dunántúlról (néhány fajnál a szomszédos területekről is szerepelnek kiegészítő adatok). A felsorolás alfabetikus sorrendű, az alkalmazott nevezéktan SOÓ (1980)-t veszi alapul. A lelőhelyek meghatározása a következő rendet követi: kistáj (MAROSI – SOMOGYI 1990 alapján, a tájnév rövidítve), községhatár, helyi név, élőhely, egyedszám (nem minden esetben!), megtaláló + évszám(ok), kvadrácionosító. Abban az esetben (Őrség térsége), ha az így alkalmazott kistáj-beosztás eltérő a növényföldrajzi munkákban találhatótól, akkor a tájföldrajzi kistáj megadása után zárójelben közöljük a KÁROLYI – PÓCS (1969) beosztása szerinti „növényföldrajzi” kistáj nevét is. Ahol a rendelkezésre álló térképek alapján nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a lelőhely mely kistájba tartozik, ott mindkét szóba jöhető kistáj nevét megadtuk kötőjellel elválasztva.

Alkalmazott rövidítések / Abbreviations used:

Tájföldrajzi kistájak / *Geographic regions* (MAROSI – SOMOGYI 1990 rendszere alapján):

AKH: Alsó-Kemeneshát	ELD: Egerszeg-Letenyei-dombság
FD: Fertőmelléki-dombság	FKH: Felső-Kemeneshát
FŐ: Felső-Őrség	GS: Gyöngyös-sík
IS: Ikva-sík	KBS: Kelet-Belső-Somogy
KDV: Közép-Dráva-völgy	KH: Kőszegi-hegység
KHA: Kőszeg-hegyalja	KS: Kapuvári-sík
KV: Kerka-vidék (Hetés)	KZD: Közép-Zalai-dombság
MBS: Mura-balparti sík	PS: Pinka-sík
RS: Répce-sík	RTS: Rábai teraszos sík
RV: Rába-völgy	SH: Soproni-hegység
SM: Soproni-medence	VH: Vasi-hegyhát
ZH: Zalaapáti-hát	

„Növényföldrajzi” kistájak / „*Geobotanical*” *regions* (KÁROLYI – PÓCS 1969 rendszere alapján):

Ö: Őrség	VV: Vend-vidék
----------	----------------

Adatközlők / *Informants*:

BJ – BÖLÖNI János (Vácraót)	BL – BALOGH Lajos (Szombathely)
BZ – BARINA Zoltán (Budapest)	BoL – BODONCZI László (Őriszentpéter)
Böz – BÖRCsök Zoltán (Sopron)	CSJ – CSIKY János (Pécs)
HT – HORVÁTH Tibor (Sopron)	JW – Johannes WALTER (Wien)
KA – KIRÁLY Angéla (Sopron)	KB – KESZEI Balázs (Kőszeg)
KvB – KEVEY Balázs (Pécs)	KG – KIRÁLY Gergely (Sopron)
KL – KULCSÁR László (Sárvár)	LK – LÁJER Konrád (Baja)
MA – MESTERHÁZY Attila (Celldömölk)	NA – NAGY Anikó (Sopron)
ÓM – ÓVÁRI Miklós (Zalaegerszeg)	SA – SCHMOTZER András (Eger)
SZ – SCHUBERT Zoltán (Csákánydoroszló)	TG – TAKÁCS Gábor (Sarród)
TH – Thomas HABERLER (Wien)	VL – VARGA László (Szombathely)
VR – VIDÉKI Róbert (Sopron)	WE – Werner Ervin (Mosonmagyaróvár)

A szerzők itt szeretnének köszönetet mondani a felsorolt kollégáknak a kutatásokhoz nyújtott segítségért, valamint a közös adatok közlésének engedélyezéséért. Ugyancsak köszönjük Pavol ELIÁŠ jun. (Nitra), Manfred A. FISCHER (Wien), Thomas HABERLER (Wien), KEVEY Balázs (Pécs), PÓCS Tamás (Eger) és VIDÉKI Róbert (Sopron) információit egyes fajokkal kapcsolatban. Az első szerző munkáját az OTKA 67 666 pályázat támogatta.

Enumeráció

Achillea ptarmica L.

- FŐ, Nemesmedves, a C86-os határkötől DK-re fekvő földút árkában többfelé, 20 tő (BZ – KG, 2005) [9064/1]
- FŐ, Nemesmedves, a községtől D-re a közút 2-es km-e közelében, kékperjés réten, 50 tő (BZ – KG, 2005) [9064/1]
- FŐ, Nemesmedves, a községtől É-ra a Vörös-patak mellett, kékperjés réten, 10-20 tő (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, kékperjés tölgyesben, 30-50 tő (BL – KG, 2005) [8865/3]

A faj a Ny-Dunántúlon nagyon megfogyatkozott, erős állományai már csak az Őrségben vannak (vö. KÁROLYI et al. 1974, TÍMÁR 1995, BODONCZI 2002). A Rábától É-ra az utóbbi húsz évben csupán két lelőhelye ismert, Nárái mellett KOVÁCS – TAKÁCS (1994), Nemesmedves mellett (ez valószínűleg egyezik az egyik fenti lelőhellyel) BODONCZI (2002) találta. Társulástani szempontból figyelemre méltó a jáki állomány, amely zárt kékperjés tölgyesben található.

Acorus calamus L.

- FKH(Ó), Ispánk, a település egyik völgyében, kb. 100 m² (MA, 2004) [9164/2]
- RV, Egervölgy, a községtől Ny-ra a Csörnöc medrében, 1 tő (KG – MA, 2004) [8867/3]

A Ny-Dunántúl déli részén holtágakban és települések belterületén, patakok mellett néhány aktuális (vö. KOVÁCS 1995, BODONCZI 2002) és számos régi jelzése ismert. Feltehetően nem nagyon ritka, de mivel nehezen hozzáférhető helyeken nő, a partról sokszor lehetetlen megtalálni.

Adonis vernalis L.

- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepjeiben (KG – MA, 2003) [8668/2] (ugyaninnét KESZEI 2000).
- RS, Csapod ÉK, Szoba-völgy, füves tölgyesben, 5 tő (KA, 2001) [8467/4]
- RS, Pusztacsalád, Csapodi-erdő É-i szegélyében, néhány tő (KA, 2001) [8467/4]
- RS, Simaság, az Ivánba vezető út mellett, útmenti füves mesgyn, 50 tő (KA – KG, 2000) [8567/3]
- RS, Sajtoskál, Dénes-erdő, erdefenyő-ültetvény szegélyén, kb. 50 tő (MA, 1996) [8667/1]
- RS, Mesterháza, a kavicsbánya mellett egy szántó közepén lévő bokorcsoportnál, 5 tő (MA, 1996) [8667/1]
- SM, Harka, B43/7-es határpont, határsávi félszáraz gyepben, több tucat tő (KG, 2006) [8365/4]

A faj a Ny-Dunántúlon csak a Fertőmelléki-dombsor és az Ikva-sík sztyeprétjein fordul elő nagyobb számban, máshol erdőszegélyekre, egykori legelőkre szorító apró, erősen veszélyeztetett populációi ismertek. JEANPLONG (1956) flóraválasztó fajként tartja számon a Praenoricum és az Arrabonicum között, Csapod és Pusztacsalád mellől jelezve. Előfordulása önmagában azonban nem döntő értékű, hiszen e területeken számos „praenoricumi” elem is előfordul. Újabban FARKAS (1999) Nagycenk – Sopronkövesd és Kemenesmagasi mellől írja. Több kemenesháti lelőhelyről KULCSÁR (2001) jelezte. Említésre érdemes, hogy a csatlakozó Kisalföldön sem gyakori, sőt a szomszédos területeken gyakorlatilag hiányzik, s csak jóval távolabb, a Mosoni-síkon van meg ismét.

Agrostis vinealis SALISB.

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő ÉNy-i része, füves vágáson ill. erdőszélen többfelé (KG, 2006) [8365/2]
- KH, Bozsok, a községtől Ny-ra a volt műszaki zár pástája mellett, cserjésedő erdőszegélyben, (KG – MA, 2005) [8664/4]
- KH, Bozsok, Zsidó-rét, félszáraz gyepekben (KG, 2006) [8664/4]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya feletti száraz, füves cserjésekben (KG, 2006) [8764/4]
- RS, Dénesfa, Lángi-legelő, cserjésedő fáslegelőn (KG – TG, 2007) [8567/2]
- RS, Iván, „Szerdata”, cserjésedő gyepekben (KG – TG, 2007) [8567/3]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő füves-cserjés erdei legelő-zárványokon többfelé (KG, 2006) [8567/2]
- SH, Harka, Istenszéke alatt, cserjésedő sztyepréteken (KG – TG, 2006) [8365/3]
- SH – SM, Harka, Harkai-kúp, a régi bányaudvar cserjésedő gyepeiben (KG – TG, 2006) [8365/4]

Jellegzetes „hiányosan ismert” faj, publikált adatai alapján jóval ritkábbnak tűnik, mint a valóságban. SOÓ (1973) a Ny-Dunántúlról néhány Vas megyei lelőhelyét említi (Kőszeg, Nádasd). Az MTM Növénytárában a Soproni-hegységből (Fáber-rét, KÁRPÁTI Z., 1931), ill. az Alsó-Kemeneshátról (Kemenesszentpéter, JÁVORKA S. – ZÓLYOMI B., 1938) van gyűjtése. Tapasztalataink szerint jó állapotú száraz gyepekben, cserjésekben, erdei vágásokon nem ritka, s lelőhelyeinek sora a jövőben is valószínűleg bővül még. Nem kimondottan mészkerülő, Felsőcsatáron pl. *Thymus praecox*, Bozsokon *Potentilla arenaria*, Harkán *Stipa pennata* is él a közelében. Határozása nem mondható problémásnak, melyet az is segít, hogy a hasonló *A. canina* egészen más élőhelyeken, pl. nedves erdei mélyedéseken, árkokon, lápréteken található.

Aira elegantissima SCHUR

- AKH, Kemenessömjén, cserjés legelőn (MA, 2004) [8668/4]
- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (MA, 2002) [8668/2]
- FKH, Szőce, Nyírdomb, pionír mészkerülő gyepekben (KG – MA, 2005) [9065/3]
- KH, Bozsok, a községtől Ny-ra a volt műszaki zár pástája mellett, cserjésedő erdőszegélyben, (KG – MA, 2005) [8664/4]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya felett, acidofil pionír gyepekben (KG, 2006) [8764/4]
- RS, Dénesfa, Lángi-legelő, cserjésedő fáslegelőn (KG – TG, 2007) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól É-ra füves erdei nyiladékokon (KG – MA – VR, 2004) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól Ny-ra a volt vasút töltése melletti pionír pástán, ill. füves erdei nyiladékokon (KG, 2003–2005) [8567/2]
- RS, Iván ÉK, Erdőlakmajortól K-re, száraz tölgyesek közötti füves nyiladékokon, ill. füves-cserjés egykori legelőkön (KG, 2003–2006) [8567/2]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, acidofil pionír gyepekben (KG – MA – VR, 2004) [8567/4]
- RS, Vitnyéd, a Csapodra vezető közút melletti tűzpástán, Csermajortól Ny-ra (KG, 2005) [8467/2]
- RS – KS, Dénesfa, a községtől É-ra fekvő sovány parlagokon (KG, 2003) [8568/1]
- RS – KS, Vitnyéd, a Fácános-erdő Ny-i szélén, pionír pástán (KG, 2003) [8467/2]
- RTS, Ölbő, Ölbői-Nagy-erdő, csarabosban (KG – MA – NA – SA, 2004) [8767/1]

Az ÉNy-Dunántúlon, főleg a Répce-síkon, savanyú, kavicsos helyek pionír növényzetében nem ritka, bár tömeges előfordulásai itt sincsenek, lelőhelyei pedig évről-évre „vándorolnak”. A felsoroltak között érdekes újrafelfedezése a Kőszegi-hegységben (ahol WAISBECKER 1891 jelezte utolsóként). SOÓ (1973) szerint a Kisalföldön is él, de valószínűleg ez a Répce-síkra, azaz növény- és tájfeldrajzilag is a Ny-Dunántúlra vonatkozik. Az MTM Növénytárában több kemenesháti gyűjtés található, a Rábától É-ra azonban csak Kőszeg és Sopron körül gyűjtötték.

Alchemilla acutiloba OPIZ

- KH, Kőszeg, a Stájer-házak és Hörmann-forrás mellett hegyi réten, több tucat tő (KG, 1999) [8664/2]

A hegységből PALITZ (1936) közölte, de újabban (KIRÁLY 1996, FARKAS 1997, 1999) nem erősítették meg adatait. A két jelzett rétfagmentum tulajdonképpen az utolsó, ahol palástfüvek fennmaradására még van esély a területen.

Alchemilla xanthochlora OPIZ

- FŐ, Nemesmedves, a községtől D-re a közút Ny-i oldalán, magaskórósodó lápréten, 1 tő (KG – MA, 2006) [9064/1]
- VH(VV), Kétvölgy, Ritkaháza: a két településrész közötti völgyben, 50-60 tő (MA, 2006) [9163/1]

Magyarországon csak a Vend-vidéken él jelentősebb számban, de a rétek átalakulása ott is veszélyezteti, bár kis állományait az utóbbi években is találták (BODONCZI 1999). E szempontból jelentős a kétvölgyi nagy egyedszámú populáció. Nemesmedvesi adata korábról ismert (FARKAS 1999), itt hosszabb keresés után sikerült megerősíteni előfordulását, egy erősen magaskórósodó-magassásosodó réten, ahol végveszélyben van.

Allium carinatum L.

- FD, Fertőrákos, Szárhalom, Savanyúkút, cseres-tölgyes vágásán (KG, 2002) [8265/4]
- FD, Fertőrákos, Szárhalom, Szt. Antal-dűlő, cserjésedő sztyepréten, több tucat (BZ – KG – NA, 2003) [8265/4]
- KH, Bozsok, a volt határsávi út mellett, kb. 100 tő (MA, 2003) [8664/4]
- KH, Cák, a pincesor feletti gyepekben, 10-20 tő (MA, 2003) [8665/1]
- KH, Kőszeg, a Kálvária-hegy DK-i oldalán, erdőszélen, 5-10 tő (KG – MA, 2004) [8665/1]
- KHA, Bozsok, Kovácsi-rét, kékperjésben, 150 tő (KG – MA, 2004) [8664/4]
- KHA, Bozsok, a határátkelőtől D-re, az országhatáron futó árokban többszáz tő (KG – TH, 2007) [8664/4]
- KV, Kercaszomor, a település alatti réten, néhány tő (MA, 2004) [9264/1]
- RS, Csapod, Szolgagyőri-erdő É-i része, füves tölgyes nyiladékan, 200 tő (KG, 2005) [8467/3]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő tölgyesek füves nyiladékain, 50-60 tő (KA – KG, 2000) [8567/2]
- RS, Nemeskér, Kardos-ér melletti cserjésedő gyepek, >1000 tő (KG, 2007) [8566/2, 8567/1]
- RS, Rőjtökmuzsaj, Rőjtöki Nagy-erdő középső részén, erdei nyiladékon, néhány-tő (KG, 2003) [8467/3]
- RS, Sopronhorpács, Horpácsi-erdő a volt határórlaktanyától É-ra, füves nyiladékon, 20 tő (KG, 2004) [8466/3]
- RS, Sopronhorpács, Irénmajor csemetekertje mellett, füves erdőszélen, 200 tő (KG, 2005) [8466/4]
- RTS, Jákfa K, Szalonnások, mocsárréten a Peresztteg-patak mellett (KG – MA – NA – SA, 2004) [8667/4]
- RV, Egervölgy, a Csörnőc bal partján, földút szélén gyepekben, 2 tő (KG – MA, 2004) [8867/3]

A régi források (BORBÁS 1887, KÁROLYI 1949, SOÓ 1973) alapján kimondottan ritkának ismerték a területen. Az MTM Növénytarában a Rábától É-ra csak egy régi kőszegi (PIERS V., 1888) és több Sopron környéki lapja van. FARKAS (1999) a Ny-Dunántúlról csak egyetlen aktuális adatát közölte, Iván mellett KESZEI (2000), Sárvárnál KULCSÁR (2001) találta, a Soproni-hegységben több meglévő állománya van (KIRÁLY et al. 2004). Újabban változatos élőhelyeken (kékperjés láprétek, mocsárrétek, füves erdei vágások, nyiladékok) számos populációja vált ismertté, helyenként százas nagyságrendben. Korábbi ritkasága valószínűleg azzal magyarázható, hogy csak rövid ideig tartó júliusi virágzása során van esély a felfedezésére.

Allium rotundum L.

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő (a benzinkút felett), vágásterületen (KG, 2006) [8365/2]
- RS, Chernelházadamonya, a Mesterháza és Bó közötti út mellett, árokban, néhány tő (MA, 1999) [8667/1]
- RS, Völceaj É, a Csonkás-erdő mellett, füves mesgyén, 6 tő (KA – KG, 2007) [8466/4]
- RS, Völceaj, a sopronhorpácsi községhatáron futó csatorna füves oldalában, a tő közelében, 2 tő (KG, 2005) [8566/2]

A régebbi irodalomban egyetlen, fertőrákosi adata ismert (KÁRPÁTI 1949), Csepreg mellett (MTM Növénytára) KÁROLYI Á. gyűjtötte 1947-ben. Újabban KESZEI (2003) találta meg Csepreg és Lócs között. Valószínűleg a keves adat ellenére is gyakoribb, de jellemző élőhelyein (füves útszélek) ritkán jár kutató.

Allium sphaerocephalon L.

- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KG – MA, 2004) [8668/2]

A Ny-Dunántúlon egyedül Sopron – Fertőrákos – Fertőboz térségében vannak stabil állományai, másutt (pl. Nagykanizsa környéke, Kőszegi-hg. – BORBÁS 1887, KÁROLYI in notis ap. KOVÁCS 2005) újabban nem került elő. A Kemeneshát eddig alig vizsgált száraz gyepeiben további előfordulásai várhatók, legközelebbi adata a Ság-hegyről származik (BORBÁS 1887).

Allium ursinum L.

- GS, Vép, Köles-tető, patak mentén a vasúti hídnál (MA, 1999) [8766/4]
- FKH, Csehimindszent, gyümölcsös alatti erdőkben (MA, 2004) [8967/4]
- FKH, Hosszúpereszteg, Szajki-erdő, a tavak közelében (MA, 2004) [8968/1]

A KEVEY (1978) által példamutató alaposággal feldolgozott faj a Ny-Dunántúlon (a Kelet-Zalai-dombság kivételével) ritka, előfordulásainak jelentős része kastélyparkokban található. Az új lelőhelyek égerligetekben és gyertyános-tölgyesekben vannak.

Alnus incana (L.) MOENCH

- IS, Sarród, a belterületbe ékelődő mézgás égeresben, 20-25 cm-es átmérőjű példányok is, valószínűleg telepítve (KG, 2004) [8367/3]
- KHA, Kőszeg, Kőszegfalva vasúti megállóval szemben a Gyöngyös partján, ligeterdő-származékban (KA – KG – VR, 2005) [8665/1]
- KHA, Peresznye, a Répce régi medre melletti maradvány erdőcskében, a B85-ös határpont környékén többfelé, >50 egyed (KG – MA, 2007) [8565/4]
- PS, Horvátlövő, a községtől É-ra a Pinka mellett néhány idős fa (KG – MA, 2006) [8864/2]
- PV, Nagykanizsa É, Zsigárd-majortól D-re a Zsigárdi-erdő szélén, keményfás ligeterdőben (KG – MA, 2006) [9567/2]
- RTS, Pinkamindszent, Mindszenti-patak hídjánál, spontán erdőcskében (KG – MA, 2004) [8964/4]
- RV, Ikervár, Rába-part (MA, 2005) [8767/3]
- RV, Rábagyarmat, Rába-part (MA, 2004) [9064/1]

Előfordulását a Gyöngyös mentén Kőszeg felett KIRÁLY (1996), a Rába-völgy felső szakaszán BODONCZI (2003) dolgozta fel. Az új lelőhelyek alapján a Gyöngyös és a Rába alsóbb szakaszán is él. A Zsigárdi-erdőből már KÁROLYI – PÓCS (1957) jelezték, utalva arra, hogy itt talán csak ültetett. Valószínű, hogy a Sarród melletti állomány is erdészeti telepítés következménye, bár a Répce mellett ill. a Hanságban természetes előfordulásai is vannak. A Pinka mellett a felsőcsatári szurdokban már régóta ismert (ott nagy számban él), innét lefelé viszont sokkal ritkább.

Anthriscus nitida (WAHLBG.) HAZSL.

- ELD, Tormafölde, Centrálé, völgyalji égeresben tömeges (KG, 2005–2007) [9465/4]
- KHA, Peresznye, a Répce régi medre melletti maradvány erdőcskében, a B85-ös határpont környékén többszáz tő, keményfás ligeterdőben (KG – MA, 2007) [8565/4]

Dél-Zala szurdokszerű löszvölgyeiből KÁROLYI – PÓCS (1957) négy előfordulását említi, a tormaföldei állományhoz legközelebb Lasztonya mellől. Az új állomány a „Vétyemi Ősbükkös” közelében van (nagyjából ugyanitt KEVEY B. (ex verb.) a 80-as években szintén megfigyelte). A Répce hazai szakaszáról nem volt ismert.

Artemisia pontica L.

- GS, Szombathely, a soproni vasútvonal mellett a város É-i szélén, mesgyén (KG, 2007) [8765/2]
- KHA, Bozsok, a határátkelőtől D-re 1 km-re, az országhatár pásztyán (részben osztrák területen), *Nepeta pannonica*, *Prunus fruticosa* mellett több m² (KG – TH, 2007) [8664/4]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa község határban, a téglagyári tavak körüli száraz, enyhén szikes gyepekben, csatornapartokon többfelé (KG – MA, 2003–2006) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000)
- RS, Chernelházadamonya, a Bő felé vezető közút mentén árokban (MA, 1998) [8667/1]

Sopron mellett néhány ponton régóta ismert (GOMBOCZ 1906, KÁRPÁTI 1949, CSAPODY 1975), főleg füves mesgyéken. Újabban a Fertőmelléki-dombságon több, eddig ismeretlen lelőhelye vált ismertté (KIRÁLY 1998), és a Soproni-medence belsejében is többfelé előkerült, út- és vasúmenti töltéseken (KIRÁLY et al. 2004). SOÓ (1970) Vas megyéből egy szombathelyi adatát hozza, továbbá BORBÁS (1887) jelzi a Ság-hegyről (utóbbi helyen ma is megvan).

Artemisia scoparia W. et K.

- FD, Fertőrákos É, a Pozsonyi út mellett homokköves kibúvásokon (HT – KG – VR, 2002) [8265/4]

A nyugat-dunántúli irodalomban egyetlen régi, bizonytalan lokalizációjú adata szerepel („Sopron” – SUPANEC in GOMBOCZ 1906). A soproni Nagytómalom mellett Csapody V. gyűjtötte 1951-ben (MTM Növénytára). Fertőrákos mellett erős állománya egy felhagyott homokkő-fejtésen van.

Arum maculatum L.

- GS, Sorkikápolna, Sorkikápolnai-erdő, gyertyános-tölgyesben (*A. orientale* mellett) (KG – MA, 2005) [8866/1]
- IS, Fertőd, Lés-erdő, gyertyános-tölgyesben tömeges (*A. orientale* hiányzik) (KG, 2001) [8367/3]
- KHA, Csepreg, Ablánc-patak völgye, Csepregi-erdő (*A. orientale* mellett) (MA, 1997) [8666/4]
- KHA, Peresznye, a Répce régi medre melletti maradvány erdőcskében, a B85-ös határpont mellett keményfás ligeterdőben (*A. orientale* hiányzik) (KG – MA, 2007) [8565/4]
- RS, Sopronhorpács, Gógánfai-erdő, gyertyános-tölgyesben, néhány tő (*A. orientale* hiányzik) (KG, 2003) [8566/1]
- RV, Kenyeri, Rétes-fa, gyertyános-kocsányos tölgyesben (*A. orientale* hiányzik) (KA – KvB – KG, 2004) [8668/1]
- RV, Sárvár, Szatmári-erdő, gyertyános-kocsányos tölgyesben (*A. orientale* hiányzik) (KG – MA, 2004) [8767/2]

A Ny-Dunántúlon keveredik az *A. orientale*-vel, pontos előfordulás-mintázatuk máig nem tisztázott. Sopron térségében csak utóbbi él – ez egybevág TERPÓ (1973) és BEDALOV – GUTERMANN (1982) tapasztalataival is –, a Répce-sík és a Rába-völgy ligeterdeiben viszont már az *A. maculatum* a gyakoribb. Általános tapasztalat, hogy a lelőhelyek többségén csak az egyik faj található meg.

Asperula tinctoria L.

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő a 327-es csúcstól É-ra, vágás szélén (KG, 2006) [8365/2]
- SM, Sopron, Liget-patak melletti láprét, kékperjésben, 2-3 tő (KG, 2006) [8365/1]

A Ny-Dunántúlon a Fertőmelléki-dombságon fordult elő (kis példányszámban), ahonét CSAPODY (1975) a Szárhalmi-erdőből közli. Új adalék megtalálása a Dudlesz-erdőben és a Soproni-medencében, ahol a Liget-patak mellett kifejezetten érdekes helyen, kékperjés láprét *Molinia*-„zsombékjain” került elő. SOÓ (1966) jelzi még Velemből (Kőszegi-hg.), ennek forrása azonban ismeretlen, a hegységnek csak az osztrák oldaláról (Rohonc – Rechnitz: Faludy-orum) van gyűjtése (MTM Növénytár).

Aster sedifolius L. subsp. *canus* (W. et K.) MERXM.

- AKH, Várkesző, Sós-rétek, enyhén szikes gyepekben a községtől D-re, több tízezer tő (KG, 2003) [8569/4]
- FKH, Magyargencs D, a Hertelendyújhelyre vezető út mellett szikesedő réten (MA, 2003) [8669/2]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa között, a téglagyári tavak körüli szikes gyepekben, csatornapartokon többfelé, össz. több tízezer tő (KA – KG – MA, 2003–2006) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000)
- RS, Iván, „Szerdata”, enyhén szikes gyepekben, > 10 ezer tő (KG – TG, 2007) [8567/3]
- RS, Iván, a répceszemerei út mellett, a Károlyi-erdő szélén, útarokban (KG, 2004–2006) [8567/4]
- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő É-i részén, füves erdei nyiladékon (keményfás ligeterdőben), 20-30 tő (KG, 2004–2005) [8467/2]

ZÓLYOMI (1941) a „Kemenes szélén szikeserdő-tölgyesben” találta, de közelebbi helymegjelölést nem ad. A SOÓ (1970)-nél szereplő marcaltói adat lehet, hogy a látványos várkeszői állományra vonatkozik. Az iváni szikesek nagy állományáról KESZEI (2000) tudósít. Az irodalomban többfelé (SOÓ l. c., FARKAS 1999) szereplő „Fertő-mente” nehezen azonosítható, mivel tudomásunk szerint magyar területen a Fertő-medencében nem került elő, talán a vitnyédi vagy iváni populációkra vonatkozó, félreértett közlésekről lehet szó? A Ny-Dunántúlról és a Fertő-medence magyar oldaláról az MTM Növénytárban gyűjtött lap nincs. Törzsalakját „*A. punctatus* W. et K.” néven KÁROLYI et al. (1974) Órtilosról is közölte, ez azonban egyértelműen téves: KÁROLYI Á. 1961-es növénytári lapja („a Dráva árterületén”) valójában *A. lanceolatus*.

Aster linosyris (L.) BERNH.

- IS, Sopron, Balf, a Fillér-erdőtől K-re fekvő löszletörések száraz gyepjeiben (KG, 2005–2006) [8366/3]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya feletti száraz, füves cserjésekben (KG – MA, 2003) [8764/4]
- PS, Pornóapáti, a községtől K-re a kivezető közút mellett füves rézsún (KG, 2005) [8864/2]
- PS, Szentpéterfa, a község K-i szélén fekvő templom mellett, száraz gyepekben (BL – KG, 2005) [8964/2]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa, a téglagyári tavak körüli száraz, enyhén szikes gyepekben többfelé, össz. többezer tő (KA – KG – MA, 2003–2006) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000)
- RS, Iván, „Szerdata”, enyhén szikes gyepekben, néhány száz tő (KG – TG, 2007) [8567/3]

CSAPODY (1975) a Fertőmelléki-dombsor gyakori növényeként írja (itt ma is jellegzetes). KÁROLYI et al. (1974) Zala déli részéről több előfordulását említi. A Ny-Dunántúlon még a Kőszegi-hegységben ismert (számos régi forrás említi, ma is megvan, bár SOÓ 1980-ból kimaradt). A fent ismertetett adatok újabb, szigetszerű előfordulásait jelentik, melyek közül a pornóapáti és szentpéterfai különösen érdekes, mivel itt egészen fragmentális száraz gyepekben telepedett meg. Hasonló, szigetszerű állományokat D-Burgenlandban TRAXLER (1984) ismertet.

Aster tripolium L. subsp. *pannonicus* (JACQ.) SOÓ

- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak mellett, agyagos iszaptársulásokban (KG, 2006) [8367/3]
- RS, Pusztacsalád É, a közút 12-es km-énél, útmenti nedves aljú kavicsgödron (KG, 2003) [8567/1]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa községhatárban, a téglagyári tavak körüli szikes gyepekben, csatornapartokon többfelé (KA – KG – MA, 2003–2006) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000)

Régi források a Ny-Dunántúlról nem jelzik (vö. SOÓ 1980). Iván melletti előfordulását KESZEI (2000) ismertette, egy másik újabb adata van a Soproni-medencéből (KIRÁLY et al. 2004). A területen talán csak másodlagos megtelepedő, a sótartalmú agyag kibányászása után keletkező nedves gödrökben. A Fertő-medencében (már Kisalföld) Balfnál és Fertőrákosnál közvetlenül a Fertőmelléki-dombság lábánál is megtalálható.

Astrantia major L.

- KHA, Kiszsidány, Pusztika-erdő széle, üde magaskórásban, 100 tő (KA – KG, 2003–2005) [8565/4]
- KHA, Tömörd, Ilona-völgy, bükkös letörésen a völgyre, néhány tő (KG, 2006) [8665/2]
- KZD, Pórszombat, Medes-hegy, gesztenyés szegélyében, tucatnyi tő (KG – MA, 2005) [9265/4]

Az Alpokalja gesztenyéseinek, égerligeteinek jellegzetes növénye, mely a Rábától É-ra újabban csak a Soproni- és Kőszegi-hegységben került elő (FARKAS 1999). A völgyekben kelet felé leereszkedő korábbi állományai (vö. BORBÁS 1887, JEANPLONG 1958) a nagyüzemi erdőgazdálkodás és a felhagyott rétművelés miatt eltűntek. Ezért is jelentős a tömördi és kiszsidányi állomány, amelyek előfordulásának szélső, erősen veszélyeztetett határpontjai.

Bidens cernua L.

- GS, Bozzai, Bárdos, felhagyott homokbányában néhány tő (MA, 2005) [8766/4]
- KHA, Tömörd, Nagy-tó, harmatkásásban, iszapos felszíneken (KG – MA, 2006) [8665/2] (KESZEI – BAUER 1999 adatának megerősítése).
- RV, Meggyeskövácsi, Rába-holtág (KL – MA, 2003) [8867/1]
- RV, Ostffyasszonyfa, Lánka-patak, kiszáradt mederben tömeges (KG, 2003) [8668/3]
- RV, Rábagyarmat ÉNy, a Rába zátonyán (KG – MA, 2006) [9064/3]

KÁROLYI et al. (1974) a DNy-Dunántúlon csupán néhány lelőhelyről említik, a Rábától É-ra szintén alig akad említése (pl. FREH 1883) – kimondható tehát, hogy a térségben meglehetősen ritka faj, kisszámú előfordulása főleg a Rába-völgyéhez kapcsolható.

Bromus ramosus HUDS.

- KH, Kőszeg, Hétforrástól Ny-ra, a B105-ös határpont közelében, bükkösben (KG, 2004) [8664/2]
- KH, Kőszeg, a Chernel-sípálya felett, *B. benekenii*-vel, gyertyános-tölgyesben (KG, 2004) [8665/1]
- KHA, Peresznye, Dombalja-erdő, *B. benekenii*-vel, üde erdőben többfelé (KG, 2003) [8565/4]
- RS – KS, Vitnyéd, a Fácános-erdő É-i részén, keményfás ligeterdőben (KG, 2005) [8467/2]

Kimondottan montán jellegű faj, amelyet korábban nem választottak el a *B. benekenii*-től, így (vö. SOÓ 1973) régi adatai bizonytalanok. A Soproni-hegységben a belső, montán jellegű területekre korlátozódik (vö. KIRÁLY et al. 2004), akad azonban több, meglepő leereszkedése az alacsonyabb vidékre, ezek közül legfeltűnőbb a vitnyédi, ahol gyakorlatilag a Kisalföld peremén él. A *B. benekenii* jóval gyakoribb nála, szórva-nyosan az egész Ny-Dunántúlon előfordul, sőt több ponton a Kisalföld déli részén is megtalálható. A két faj nem „vikariál”, a *B. ramosus* mellett szinte mindig megvan a *B. benekenii* is.

Bryonia dioica JACQ.

- GS, Vép, Kozár-Borzó-patak hídjá mellett (MA, 2004) [8766/3]
- IS, Fertőszéplak D, a Rongyos-erdő ÉK-i sarka közelében, gyümölcsös kerítésén (KG, 2003) [8366/4]
- IS, Pereszteg, a Csörgető-patak felett, akácós szélén (KA – KG, 2007) [8466/1]
- IS, Sopron, Balf, a Fillér-erdőtől K-re szőlők közötti bokros mesgyén (KG, 2006) [8366/3]
- KH, Kőszeg, a várárookban, üde gyomtársulásban (KA – KG, 2004) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Kálvária-hegy, nitrofil erdőszélén (KG, 2004) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Király-völgy felső része, üde erdőszegélyben, ágrakáson (KG, 2004) [8665/1]
- KHA, Bucsú É, az Arany-patak mellett a C8-C9-es határpontok között, cserjésben (KG, 2005) [8764/2]
- KHA, Vaskeresztes, Niderberg, kordonos szőlőben, gyomként (KG, 2006) [8864/2]

A Ny-Dunántúlon elég ritka, csupán néhány helyen (pl. Soproni-medence, Kőhidai-medence) él jelentősebb példányszámban. Sopron környékéről sok gyűjtése van, Vas megyében kevés (pl. Sorkitótfa, Vép), Zalából számos helyről gyűjtötték (MTM Növénytára). Nagyon változatos helyeken fordul elő, a ligeterdei fátgyomtársulásoktól a ruderalis gyomtársulásokig. A hagyományos tájszerkezetben (ahol még vannak cserjések, mesgyék) találja meg a helyét, míg az intenzíven művel erdőkből, mezőgazdasági területekről teljesen hiányzik, így némiképp veszélyeztetett.

Bunias orientalis L.

- GS, Táplánszentkereszt, Hatmajori vasútállomás mellett néhány tő (MA, 2004) [8866/1]
- PS, Balogunyom, vasútállomás, gyomtársulásokban több ezer tő (KA – KG, 2007) [8865/2]

SOÓ (1968) szerint a Dunántúlon „adventív”, SOÓ (1980) szerint „szórványos”, de tételes előfordulásokat egyik helyen sem ad meg. KÁROLYI et al. (1973) a DNy-Dunántúlról nem közlik, nem szerepel BORBÁS (1887) és CSAPODY (1975) flóraműveiben sem. Egyetlen újabb lelőhelye Harka térségében, a Soproni-medencében ismert (KIRÁLY et al. 2004).

Bupleurum affine SADLER

- AKH, Kemenesszentpéter DNy, erdei nyiladékokon (KG, 2003) [8569/3]
- AKH, Magyargencs, Csererdő D-i része, füves tisztáson (KG, 2003) [8669/2]
- AKH, Magyargencs, Csererdő K-i szélén, másodlagos gyepeken (KG, 2003) [8569/4]
- AKH, Szergény, Szergényi tufagyűrű (KG – MA, 2005) [8669/3]
- RS, Csapod, Göbősmajor mellett, füves tűzpáztán (KG, 2003–2006) [8467/4]
- RS, Pusztacsalád É, Rókalyuk, füves-cserjés legelőn (KG, 2004) [8567/1]

A fajnak régebbi nyugat-dunántúli adata alig van (MÁRTON 1893, GOMBOCZ 1906, KÁRPÁTI 1949), az MTM Növénytárában is ugyanezekről a helyekről (Harka, Sopron, Sorkikápolna) van gyűjtés. Ehhez képest az utóbbi években egyes területeken több új lelőhelye vált ismertté, pl. Sopron körül (vö. PINKE et al. 2003, KIRÁLY et al. 2004). Terjedésére (vagy csak a kutatók figyelmesebbé válására?) az ország más területein (pl. Külső-Somogy) is van példa, sőt erre Ausztriában és Szlovákiában is felfigyeltek (M. A. FISCHER et P. ELIÁŠ, ex verb.). Jellemzően másodlagos gyepeken, parlagokon fordul elő.

Calamagrostis canescens (WEBER ex WIGG.) ROTH

• RS, Dénesfa, Ciráki-legelő szélén, rekettyefűzes-kékperjésben, néhány m²-en (KG, 2003) [8568/1]
 A Ny-Dunántúlon ritka, korábban is csupán néhány lápterületről említették (vö. SOÓ – JÁVORKA 1951, KOVÁCS – PRISZTER 1957, JEANPLONG 1983, PÓCS ap. KOVÁCS 2005). Újabb adata Órtilos mellől van (KEVEY 2001). A dénesfai lelőhely a Kisalföld pereméhez közel található, az itteni társulás a Répce-síkon egyedülálló.

Calamintha menthifolia HOST subsp. *sylvatica* (BROMF.) MENITSKIJ

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő K-i részének nyiladékein sokfelé (KG, 2002–2006) [8265/3]
- IS, Kópháza, Köves-erdő ÉK-i része, füves tölgyesekben (KG, 2005) [8366/3]
- IS, Pereszteg, Peresztegi-erdő a Csörgető-patak felett, gyertyános-tölgyesek füves nyiladékan (KG, 2005) [8466/1]
- RS, Sopronhorpács, Malomút melletti füves tölgyesek (KG, 2005) [8466/3]
- RS, Sopronkövesd, Varjas-lap, Gyékényes, füves tölgyesekben (KG, 2005) [8466/3]

A DNY-Dunántúlon a Zalai-dombvidékeken nem ritka (KÁROLYI et al. 1971), ettől északra viszont rendkívül szórványos, jelentősebb számban egyedül Sopron környékén él. A faj jellegzetessége a területen, hogy léteznek kisebb előfordulási gócpontjai (pl. soproni Dudlesz-erdő, a Szárhalmi-erdő D-i része, a Sopronkövesd – Sopronhorpács közötti erdőtömb), ezeken kívül pedig nem vagy alig található meg. Leginkább az egykor legeltetett és elfüvesedett gyertyános-tölgyes származékokban jellemző.

Calluna vulgaris (L.) HULL.

- AKH, Kemenesmagasi, legelő szegélyében (MA – KB, 2005) [8669/3]
- AKH, Tokorcs, a falutól északra egy mélyedés szélén (MA, 2005) [8768/2]
- FD, Sopron, Dudlesz, a Galamb-árokától É-ra, füves erdei nyiladékon, 1-2 tő (KG, 2006) [8265/3]
- FD, Sopron, Piuszpusztától É-ra, az országhatár közelében, pionír rezgőnyáras folton, 1-2 tő (KG, 2002) [8265/2]
- GS, Szeleste, Szilványi-erdő, mészkerülő jellegű tölgyes szélén (KG – MA, 2007) [8666/4]
- IS, Kópháza, Köves-erdő É-i része, acidofil tölgyes fragmentumon, 1 tő (KG, 2005) [8366/3]
- RS, Rőjtökmuzsaj, Lövői-domb É-i letérése, erodált útrézsűn, 1-2 tő (KA – KG, 2004) [8466/4] (nem azonos, bár annak közelében található, a KIRÁLY – KIRÁLY 2000 által jelzett lelőhellyel)
- RS, Zsira, Zsirai-Felső-erdő, a B73-as határpontnál, 50 m²-es állományt alkot (KG, 2003) [8465/4]

A felsorolt adatok a faj jelenleg ismert szélső előfordulásai az Alpokaljától távolodva. A *Calluna* a Praenoricum flóraidék „címernövénye”, előfordulási mintázatának GÁYER (1925), majd JÁVORKA (1940a) és JEANPLONG (1956) is kiemelt jelentőséget tulajdonított a flóraidék határainak meghúzásában. Az újabb kutatások, ahogy más fajoknál, itt is árnyalják ezt a megállapítást. Előfordulásában a klimatikus viszonyok mellett igen fontos a savanyú alapkőzet, kilúgzott kavicsos előfordul például az elsősorban bazifil, xerotherm növényzetéről ismert Laitaicum flórajárásban is (vö. CSAPODY 1975, ill. a fenti adatok). Előfordulásának peremterületein nem állandó, így újabban nem találtuk a sajtoskáli Haraszt-erdőben (JEANPLONG 1956), ill. olyan helyeken sem (pl. Iván, Erdőlakmajor borókás-tölgyese), ahol még az 1990-es években is megvolt (KESZEI 1997). Utóbbi hely a JEANPLONG által meghúzott határ kisalföldi (Arrabonicum) oldalára esik, de a fentebb felsoroltak mindegyike (kivéve a két soproni adatot) messze kívül esik a JEANPLONG térképén látható *Calluna*-area szélső pontjaitól. Ez azért is elgondolkodtató, mert a faj feltehetően nem terjedt, hanem visszaszorult az azóta eltelt fél évszázadban.

Campanula rapunculus L.

- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő Ny-i szegélye, erdei nyiladékon, néhány tucat tő (KA – KG, 2000–2005) [8467/2]
- RS, Pusztacsalád, a Kardos-ér csapodi közúti hídjától D-re, erdei nyiladékon (KG – MA – VR, 2004) [8467/4]
- RS, Iván, Károlyi-erdő D-i széle, a közút mellett száraz erdőszegélyben, néhány tő (KG – MA – VR, 2004) [8567/4]
- ELD, Nagykanizsa, a Sormás felé eső gyakorlótéren, 10-20 tő (MA, 2005) [9567/2]

A DNy-Dunántúlon KÁROLYI et al. (1972) négy lelőhelyről ismertetik. Az ÉNy-Dunántúlon csak néhány régi adata ismert, Sopron és Kőszeg környékéről (vö. SOÓ 1968), amelyeket újabban nem tudunk megerősíteni. A fenti, új lelőhelyeken törékeny, kis példányszámú populációi élnek. A faj Ausztriában is igen ritka, veszélyeztetett (FISCHER et al. 2005).

Cardamine parviflora L.

- RS, Fertőendréd, Endrédi-erdő, erdei vad-dagonyán (KG, 2005) [8467/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól Ny-ra, nedves erdei nyiladékokon (KG, 2004) [8567/1]
- RS, Iván, Erdőlakmajor ÉK, a közút mellett nedves tűzpáztán (KG, 2004) [8567/2]
- RS, Vitnyéd, Vitnyédi-erdő, erdei nyiladékokon (KG, 2004) [8467/2]
- RTS, Ölbő, Ölbői-Nagy-erdő, változó vízhatású termőhelyen, tölgyesben, vízállásos helyen (KG – MA – NA – SA, 2004) [8767/1]

A Ny-Dunántúlon eddig egy soproni adventív előfordulása ismert (KIRÁLY et al. 2004), a Kisalföldön (pl. a Hanság) néhol ma is tömeges. Amíg síkvidéki előfordulásai főleg mocsárréteken, magassásosokban találhatóak, addig a területen főleg nedves pionír társulásokban, leginkább erdei nyiladékokon bukkan fel kis egyedszámban. Legérdekesebb ölbői adata, ahol kifejezetten „praenoricumi” erdőtársulásban, füves, kötött talajú, acidofil jellegű tölgyesben került elő.

Carex buekii WIMM.

- FŐ, Nemesmedves, a községtől D-re a Vörös-patak mellett nagy tömegben, állományalkotó (BZ – KG – MA, 2005) [9064/1]
- FŐ, Rönök, a Szt. Imre-templomtól K-re fekvő völgyben, patakparton (KG, 2005) [9064/1]
- KHA, Felsőcsatár, Pinka-szurdok a malom közelében, égerligetben, magaskórósokban tömeges (KG, 2006) [8764/4]
- *KHA, Burgenland, Rechnitz (=Rohonc), az országhatártól 300 m-re, árokban, társulásalkotó (KG – TH, 2007) [8664/4]
- KV, Rédcis Ny, a Kebele-patak mellett (MA, 2006) [9364/4]
- KZD, Becsvölgye, Kislengyeli-patak mellett, társulásalkotó (KG – ÓM, 2007) [9266/1]
- KZD, Szilvágy, a Medesi-patak mellett, magassásosokban (KG – MA, 2005) [9265/4]
- PS, Horvátlövő, Pinka-menti rétek a C31-es határpont közelében (KG – MA, 2006) [8864/2]
- PS, Pornóapáti D, a Pinka mentén több nagy magassásos foltot alkot (KG, 2005) [8864/4]
- PS, Pornóapáti, a vízerőműtől É-ra a Pinka-menti mélyedésekben, magassásosokban gyakori (BL – KG – MA, 2005–2006) [8864/2]
- PS, Szentpéterfa, a Pinka mellett, ahol a folyó kilép az országból, régi medermaradványokon több ezer m²-es állományt alkot (BL – KG, 2005) [8964/2]
- RTS, Pinkamindszent, Mindszenti-patak medre a Sásomi-rét közelében, néhány m²-s folt (KG, 2005) [8964/4]
- RV, Rátót és Csákánydoroszló között, a Lahn-patak mellett több helyen (MA, 2005) [9064/2]
- RV, Vasvár és Alsóújlak között, a községhatáron, a Csörnöctől É-ra, egykori holtágon társulásalkotó (KG – MA, 2007) [8966/2]

A faj hazai elterjedési centruma a DNy-Dunántúl, számos helyen tömeges, társulásalkotó, főleg az Őrség völgyeiben és a Pinka mentén. A nedves kaszálórétek felhagyásával számottevő terjedése figyelhető meg. Viszonylagos gyakorisága ellenére sokáig csak GÁYER (1929) adata (Zsidai-völgy) volt ismert, amelyet LÁJER (1998, 2003) erősített meg, ill. egészített ki újakkal az Őrségből és a Felső-Rába-völgyből. A Pinka mellett magyar területen GREIMLER et al. (ap. KIRÁLY et al. 1999) jelezték először, utóbb a folyó teljes hazai szakaszán előkerült, további új lelőhelyei a Felső-Őrségből származnak. A fenti felsorolás elsősorban a Pinka menti adatok bemutatására törekszik, az Őrségből (gyakorisága miatt) nem soroltuk fel adatainkat. Érdekesség előfordulása a Göcsej több pontján (már *Petovicum* flórajárás). Jelenleg magyar területen legészakabbra Felsőcsatárnál (Pinka-szurdok) ismert, osztrák területen Rechnitz (lásd fent) és Liebing (WAISBECKER 1891) mellett ismert.

Carex davalliana SM.

- ELD, Pusztaszentlászló, láprét a temetőtől É-ra, kb. 50 tő (MA – ÓM, 2007) [9367/3]
- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, a láprét egész területén elszórva össz. többszáz tő, a kiszáradás-lecsapolás miatt visszaszorulóban (KG, 2006) [8466/2]

Az ÉNy-Dunántúlon egyre ritkább, eltűnőben lévő növény. A térségben Sopron és Kőszeg mellett voltak régi adatai (vö. CSAPODY 1975, KIRÁLY 1996, 2004), ezek közül néhány helyen kis egyedszámban még ma is megtalálható. A szigetszerű ebergőci lelőhelyen *Carex appropinquata*, *Dianthus superbus*, *Eriophorum latifolium* a legfontosabb kísérőfajai.

Carex disticha HUDS.

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, néhány száz m²-en állományalkotó (KG, 2006) [8466/2]
- IS, Rőjtökmuzsaj, Ikva-menti magassásos a közúti hídtól K-re (KG, 2003) [8467/1]
- RS, Iván, „Szerdata”, magassásosban társulásalkotó, többszáz m²-en (KG – TG, 2007) [8567/3]
- RS – KS, Csáfordjánosfa, Jánosfai malomtól ÉNy-ra, mocsaras réteken (KA – KG, 2000) [8567/4]

A Ny-Dunántúlon ritka. A Rábától D-re, ill. a Rába mellett valószínűleg nem fordul elő, KOLTAY ap. KÁROLYI – PÓCS (1957) adata a *C. repens* BELL.-re vonatkozhat (vö. MESTERHÁZY – KIRÁLY 2006). Egykor gyűjtötték Sorkitótfalun (ma Sorkikápolna) (MÁRTON J., 1882, MTM Növénytar), megtalálható még Sopron mellett (vö. KIRÁLY et al. 2004), illetve a Kemenesháton (LÁJER 1999, KULCSÁR 2001).

Carex elongata L.

- KHA, Kőszeg, az Alsó-rét melletti láposodó égeresben (NA, 2006) [8665/1]
- KHA, Kőszeg, az Ólmodi úttól É-ra fekvő tőzegmohás lápban, állományalkotó (KG – MA, 2005) [8565/3]

Az Őrség és a Zalai-dombvidék égerligeteiben nem ritka, ismert a Kemeneshátról is (GÁYER 1925, PÓCS ap. KOVÁCS 2005). A Rábától É-ra csak a Kisalföldön található meg, kivéve egy kérdéses soproni jelzést (CSAPODY ap. KIRÁLY et al. 2004), illetve a kőszegi tőzegmohás lápot. Utóbbi újrafelmérése (BARTHA – MARKOVICS 1994) során meglepő módon nem került elő, pedig közeléből már BORBÁS (1887), majd magáról a lápról ZÓLYOMI (1939) is jelezte. Később sikerült megállapítani, hogy a faj ma is társulásalkotó a területen.

Carex fritschi WAISB.

- AKH, Kemenesmihályfa, a község ÉNy-i szélén, felhagyott legelőn, néhány tő (MA, 2005) [8767/2]
- AKH, Sárvár, az ostffyasszonyfai vasútállomástól K-re, a vasút mellett száraz, kavicsos, akácodosó gyeppen társulásalkotó (KG – MA, 2007) [8768/1]
- AKH, Sitke, „Genyótés-erdő”, száraz tölgyesben többezer tő (KG – MA, 2007) [8768/1]
- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő É-i része (a főúttól É-ra), füves tölgyesekben 2 helyen, néhány tucat tő (BL – KG – MA, 2005) [8865/4]
- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), kékperjés tölgyesben típusalkotó, többezer tő (KG, 2005) [8865/4]
- KHA, Horvátszidány, Kőszegi-erdő, a 269,3-as pont közelében, acidofil erdeifenyves-tölgyesben, 5-10 tő (KG – MA, 2005) [8665/2]
- KHA, Kőszeg, A C96-97 határpontok közötti szakaszon, füves acidofil tölgyesben, 10-20 tő (KG – MA, 2005) [8565/3]
- KHA, Kőszeg, Barát-erdő, a B100/9 határpont közelében, pionír határsávi erdősáv acidofil aljnövényzetében (KG – MA, 2005) [8565/3]
- KHA, Kőszeg, Ólmodi út mellett a várostól 1 km-re ÉK-re, ligetes, füves tölgyes erdőszegélyében, több száz tő (KG – MA, 2005) [8565/3]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i része, ligetes, füves gyertyános-tölgyesben, több ezer tő (BL – KG – MA, 2005) [8865/3]
- RTS, Ölbő, Ölbői-Nagy-erdő, mészkerülő tölgyesben, néhány tő (KG – MA, 2007) [8766/2]

A faj locus classicus-a kőszegi Alsó-erdő (WAISBECKER 1895) – de itt az 1910-es évek óta nem gyűjtötték. A Ny-Dunántúlon később előkerült a Kemeneshátról és az Őrségből is (JÁVORKA 1940b, PÓCS et al. 1958). JÁVORKA (1944) még a faj „illír” jellegét hangsúlyozza, s nagy Uzsa környéki állományait is alapul veszi a Saladiense flórajárás É-i határának kiterjesztéséhez. Az új lelőhelyek (Ják, Sorokpolány) nagy jelentőségűek, mivel összekötő kapcsot képeznek a kőszegi és az Őrségi, kemenesháti előfordulások között, másrészt rendkívül magas példányszámúak, és maguk az erdőtársulások is különlegesen. Kőszeg-hegyalján állományai kisebbek, itt az erdeifenyő monokultúrák uralma nagyon beszűkítette életterét. Megjegyezzük, hogy bár többen említik „soproni” adatát (SOÓ 1973, FELFÖLDY 2002), ottani előfordulására nincs bizonyíték. Feltehetően JÁVORKA (1925) „Sopron” megjelölését vették át, amely azonban Sopron megyére értendő (ahová akkor a kőszegi Alsó-erdő egy része is tartozott).

Bár e korábban nagyon lokális elterjedésűnek vélt fajt újabban Közép-Európa több pontján felfedezték, a hazai állományok döntő fontosságúak a faj megőrzésében. Ennek érdekében, illetve leírásának magyar vonatkozásai miatt is, javasoljuk, hogy kerüljön fel a fokozottan védett fajok listájára.

Carex hartmannii CAJANDER

- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), kékperjés tölgyesben kb. 50m²-es foltban (KG, 2005–2007) [8865/4]

A faj első adata a Rábától É-ra. Korábban a Kemenesháton (FELFÖLDY 2002), Szőcén (LÁJER 1997), a Zala-völgyében (Pózva) (ÓVÁRI ap. FARKAS 1999) és Nagykanizsa körül (LÁJER 1999) került elő. A sorokpolányi élőhely abból a szempontból is újdonság erejű, hogy amíg az országban eddig csak lápréteken, magassásosokban került elő, addig itt egy viszonylag zárt, jó növekedésű erdőben él (érdekesebb kísérőfajai: *Carex fritschii*, *Iris sibirica*, *Luzula pallescens*).

Carex melanostachya WILLD.

- FKH, Magyargencs D, a Hertelendyújhelyre vezető út mellett, szikesedő réten (MA, 2003) [8669/2]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, nedves mélyedésen (KG, 2004) [8567/2]
- RS, Iván, „Szerdata”, magasságosan társulásalkotó, többszáz m²-en (KG – TG, 2007) [8567/3]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő tölgyesek vízállásos-sásos mélyedésein többfelé, néhol társulásalkotó (KG, 2005–2006) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól Ny-ra, vízállásos vágásterületen (KG, 2005) [8567/1]
- RS, Iván, cséri téglagyártó K-re fekvő „sziki tölgyes” folton (KA – KG, 2005) [8567/4]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, nedves mélyedéseken (KA – KG, 2005) [8567/4]
- RS, Újkér, Nagy-erdő, nedves erdei mélyedésen (KA – KG, 2000) [8567/1]

A Ny-Dunántúlon néhány régi adata ismert (Sopron – GOMBOCZ 1906, ill. Nagykanizsa környéke – KÁROLYI ap. KOVÁCS 2005). Az adatok hiánya valószínűleg annak is betudható, hogy a korábbi értelmezések (pl. JEANPLONG 1956) a Répce-sík jelentős hányadát az Arrabonicumhoz vonták. A faj Iván környékén kifejezetten jellemző a kötött talajú, vízállásos helyeken.

Carex nigra (L.) REICHHARD

- PS, Szentpéterfa, Szentpéterfai-erdő a közúttól É-ra, füves aljú gyertyános-tölgyesben (BL – KG, 2005) [8865/3]

A faj a Ny-Dunántúl láposodó rétjein korábban nem volt ritka, napjainkra (a Vendvidék kivételével) erősen visszaszorult, a Rábától É-ra csak a Kőszegi- és Soproni-hegységben van aktuális adata. Így az adat florisztikai érdekesség, emellett a társulásviszonyok is különlegeseek. A fenti erdőrészlet korábban nyitottabb és némileg nedvesebb aljú volt, de a *C. nigra* a mostani, számára kedvezőtlenebbnek tűnő állapotban is termést hozott.

Carex oederi RETZ

- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak mellett, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]
- RS – KS, Dénesfa, a Köles-ér medrében (KG – TG, 2007) [8568/1]

Megfelelő termőhelyek híján a Ny-Dunántúlon ritka. Legközelebb Sopronkőhida mellett (KIRÁLY 1998), ill. a Fertő-medencében (Kisalföld) már többfelé található.

Carex pilulifera L.

- FŐ, Gasztony, a C83-as határpont térségében pionír faállományokban (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Nemesmedves, Jakab-hegy, telepített fenyvesekben (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- KH, Kőszeg, a Pintér-tető alatt, mészkerülő tölgyesben (KG, 2007) [8665/1]
- KHA, Bucsú, Fenyős-erdő acidofil jellegű tölgyeseiben sokfelé (KA – KG, 2005) [8764/2]
- KHA, Horvátzsidány, az Ózkúttól ÉK-K-re a volt műszaki zár acidofil szegélytársulásaiban (KG, 2005) [8565/4]
- KHA, Kőszeg, az Ólmodi út melletti acidofil tölgyesekben gyakori, néhol tömeges (KA – KG, 2004) [8565/3]
- KZD, Kozmadombja, Csapás-út mellett, *Festuca tenuifolia*-s rézsűn (KG – ÓM, 2007) [9265/1]
- KV, Gosztola Ny, Donica-erdő, acidofil jellegű gyertyános-tölgyesben (KG – MA, 2006) [9465/1]
- PS, Pornóapáti, Apáti-erdő, telepített fenyves szélén (KG, 2005) [8864/2]
- PS, Torony, a Karankó csúcsától Ny-ra fekvő gyertyános-tölgyesekben (KG, 2006) [8765/3]
- RTS, Pinkaminszent, Tamás-erdő É-i széle, határsávi pionír cserjésekben és telepített fenyvesek-

ben, nagy számban (KG, 2005) [8964/4]

A fajt SOÓ (1973) a Ny-Dunántúlon még csak „Kőszeg, Őrség” megjegyzéssel közölte. Ma az acidofil jellegű, fenyőelegyes tölgyesekben, gyakran erősen átalakított állományokban is, meglehetősen sokfelé előfordul, helyenként (pl. kőszegi Alsó-erdő) nagy példányszámban. A Soproni-hegységben is szaporodnak az adatai (vö. KIRÁLY et al. 2005). Jelenleg nem tudjuk megállapítani, hogy e folyamat valóban a faj terjeszkedését jelenti, vagy csupán a fokozott figyelemnek köszönhető.

Carex strigosa HUDS.

- ELD, Tormafölde, Centrálé, völgyalji égeresben (KG, 2005) [9465/4]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó-patak völgyében, patakmenti ill. üde platórészi gyertyános-tölgyesben és bükkösben, néhány tucat tő (BZ – KG, 2005; KG – MA, 2006) [8963/4 és 9063/2]
- KV, Lendvadedes, A532 határpont mellett, égeres vágásán (KG – MA, 2006) [9465/1]
- KV, Lovászi, Koldustemető-domb, szivárgóvízes bükkösben (KG – MA, 2006) [9465/1]
- KV, Tornyiszentmiklós, Pócsi-láp (MA, 2006) [9465/1]

A faj a Ny-Dunántúlon ritka (vö. KEVEY 2001a), néhány zalai és kemenesháti adata ismert, illetve (KEVEY 2004) előkerült a Rába-völgyben is. Az újabb zalai adatok kiegészítést jelentenek a már ismertekhez, nagyon érdekes viszont felfedezése a Felső-Őrségben. Itt egy teljesen zárt völgy alján fordul elő, kísérőnövényei között számos érdekes elemmel (*Aconitum vulparia*, *Aruncus dioicus*, *Cerastium sylvaticum*, *Stellaria nemorum*, *Veronica montana*), de megtalálható vágásnövényzetben is. Ausztria szomszédos területein nem fordul elő (Burgenlandból hiányzik – FISCHER et al. 2005, Stájerországban is csak a Mura mellett él – ANONYMUS 2004), így a felső-őrségi állomány flórapapcsolatai meglehetősen rejtélyesek.

Carex umbrosa HOST

- FŐ, Csákánydoroszló, a C81-C82-es határpontok között, füves határnyiladékon (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Nemesmedves, a községtől D-re a közút Ny-i oldalán, magaskórósodó lápréten, 100 tő (KG – MA, 2006) [9064/1]
- FŐ, Nemesmedves, Jakab-hegy, pionír erdősáv az országhatáron, 1-2 tő (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó patak feletti acidofil jellegű gyertyános-tölgyesekben, néhány tő (BZ – KG, 2005) [9063/2]
- GS, Vát, Váti-erdő a Kőrös-patak mellett, égeresben, 20 tő (KG – MA, 2007) [8766/2]
- KZD, Lenti, Zajda-erdő, bükkösökben többfelé (KG – MA, 2007) [9365/2]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i része, ligetes, füves gyertyános-tölgyesben, többezer tő (BL – KG – MA, 2005) [8865/3] (lásd még KIRÁLY – MESTERHÁZY 2006)
- PS, Pornóapáti D, határsávi füves, acidofil erdősáv a C40-es határponttól K-re, 15 tő (KG, 2005) [8864/4]
- RTS, Pinkamindszent, Tamás-erdő É-i széle, határsávi pionír cserjésekben és telepített fenyvesekben, többezer tő (KG, 2005) [8964/4]
- VH(VV), Kétvölgy, Grajka-patak völgye (MA, 2006) [9163/1]

A Ny-Dunántúlon régi adatai Kőszeg környékéről, a Felső-Kemeneshátról, az Őrségből és Zala D-i részéről vannak (BORBÁS 1887, WAISBECKER 1891, KÁROLYI et PÓCS ap. KOVÁCS 2005), újabban az Őrségben, a Hetésben (LÁJER 1998, FARKAS 1999), ill. a Soproni-hegységben került elő (KIRÁLY – KIRÁLY 1999). Kőszeg térségében az ismételt keresés ellenére sem találtuk, bár előfordulása valószínű. Az országhatár menti pionír nyíres-rezgőnyáras pásztn Pornóapátitól Pinkamindszentig helyenként tömeges.

Ugyancsak tömeges Ják mellett, más ritkaságokkal (*Carex fritschii*, *Gladiolus imbricatus*) együtt, a kékperjés-füves tölgyesek egyik utolsó maradványában (KIRÁLY – MESTERHÁZY 2006). Pinkaminszenten (Tamás-erdő) telepített lucosokban is nagy példányszámban fordul elő. Lenti melletti élőhelye zárt bükkös. E lelőhelyek is erősítik azt a képet (vö. KIRÁLY – KIRÁLY 2005), hogy elsősorban erdei fajról van szó, amely azonban az erdőirtások után fennmaradó nedves réteken is jól érzi magát.

Catabrosa aquatica (L.) P. B.

- ELD, Oltárc, a községtől Ny-ra szivárgóvízes helyeken a közút mellett (MA, 2004) [9466/4]
- FKH, Béraltavár, Kánya-patak (MA, 2004) [8967/4]
- RS, Sajtoskál, a község ÉK-i sarkán, a Metőc-patak hídjá melletti forrásos helyeken (KG – MA, 2005) [8567/3]

Az Ny-Dunántúlon mindig is ritka volt (egyedül Zalából ismert több gyűjtése, MTM Növénytára), majd a vízrendezések, csatornázások után nagyon megritkult. Élőhelyei folyamatos átalakulására, megszűnésére jellemző, hogy a sajtoskáli lelőhely még 2005-ben megsemmisült: mesterséges tó lett a helyén.

Centaurea (×) *castriferrei* BORB. et WAGN. (= *C. pseudophrygia* – *stenolepis*)

- KH, Kőszeg, Szabó-hegy, a silift alatt, füves, szegély jellegű tölgyesben, 4-5 tő (KG, 2004) [8665/1]

Hazánkból leírt hibrid (BORBÁS 1887), amelynek a Ny-Dunántúlon kőszegi (WAISBECKER 1899), őrségi (GÁYER 1936) és dél-zalai (KÁROLYI et al. 1975) említései ismertek. A *C. stenolepis*-től a nagyobb (*C. pseudophrygia*-ra emlékeztető) fészek, a fészekpikkely-függelékek sötét színe, míg a másik szülőfajtól az alján csak 0,5 mm széles fészekpikkely-függelék különbözteti meg. WAISBECKER (1899) „kőszegi gesztenyések” megjelöléssel közölte, a szabó-hegyi lelőhely az egykori gesztenyések (ma gyertyános-tölgyes jellegű erdők) egyik foltján található. Az MTM Növénytárában számos kőszegi lapja található. A *C. stenolepis* a fenti lelőhely környékén többfelé előfordul, viszont a *C. pseudophrygia* nem ismert a hegységből (KOVÁCS 1994 adatai is bizonyosan az előbbire vonatkoznak). A *C. (×) castriferrei* valószínűleg állandósult köztes alaknak (s nem alkalmilag kialakuló első generációs hibridnek) tekinthető.

Centaureum littorale (TURNER) GILMOUR subsp. *uliginosum* (W. et K.) ROTHM. ex MELDERIS

- AKH, Vashosszúfalu, Ódorvai-téglagyár tavának partján (KG – MA, 2004) [8868/3]
- FD, Sopronkőhida, a Rákos-patak mellett tőzegfejtéseken (KG – TH, 2007) [8265/4]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]

A Fertő-medencében jellemző előfordulása, a Ny-Dunántúlon igen ritka. Nagykanizsa környékéről KÁROLYI (1949) és KÁROLYI et al. (1970) jelzik, illetve van egy őriszentpéteri adata is (KOVÁCS ap. KÁROLYI et al. l. c.), ami azonban erősen kérdőjeles. A fenti két adat a faj másodlagos megtelepedésére vonatkozik, nedves-agyagos csupasz felszíneken.

Cephalaria transsylvanica (L.) SCHRAD.

- AKH, Egyházaskesző, a volt TSz melletti egykori bentonit bánya száraz gyepeiben, ill. a TSz-től D-re fekvő útszéleken (KG, 2003) [8669/2]
- AKH, Kemeneshőgyész, Temetői-dűlő, száraz másodlagos gyepekben (KG – MA – VR, 2003)

[8669/2]

- AKH, Szergényi, Szergényi-tufagyűrű (KG – MA, 2005) [8669/3]
- FD, Sopron, Nagytómalom-telep É-i szélén, másodlagos gyepekben (KG, 1999–2005) [8265/4]

A Ny-Dunántúlon nagyon ritka. Sopron mellől CSAPODY (1949, 1953) jelzi, egyik adata ugyanarra a lelőhelyre vonatkozik, ahol 50 évvel később ismét megtaláltuk. További régi adatai (Szombathely, Zalaszentiván, vö. KÁROLYI – PÓCS 1957) régóta megerősíthetlenné. Az Alsó-Kemeneshát tufakibukkanásain gazdag, stabil állományai vannak (MESTERHÁZY et al. 2003), itt biztosan nem rövid életű adventív.

Cerastium sylvaticum W. et K.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbükks, a Büksi-rét feletti szivárgóvízes bükkösökben (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- GS, Vát, Váti-erdő a Kőris-patak mellett, égeresben, 20 tő (KG – MA, 2007) [8766/2] (talán azonos JEANPLONG 1983 szelestei lelőhelyével)
- KHA, Ólmod D-i széle, a volt TSz alatt, patakmenti égeresben, nagy számban (KG, 2003) [8565/4]
- KHA, Tömörd, Ilona-völgy, égerligetben, 1-2 tő (KG, 2006) [8666/1]
- RV, Sárvár, Szatmári-erdő, gyertyános-tölgyesben (KG – MA, 2004) [8767/2]

A DNy-Dunántúlon nem ritka, viszont a Rábától É-ra csupán három korábbi jelzése volt (MÁRTON 1893, JEANPLONG 1983, KIRÁLY – KIRÁLY 1999). TRAXLER (1970, 1985) a Strém feletti dombvonulatokon D-Burgenlandban is több helyen megtalálta. Jó állapotú ligeterdőkben a fentiekén kívül máshol is várható előkerülése.

Chenopodium botryoides SM.

- AKH, Egyházaskesző, a volt TSz melletti egykori bentonit bánya mély, nedves részein (KG, 2003) [8669/2]

A Ny-Dunántúlról korábban nem jelezték. A Kisalföldön sem gyakori, főleg a Fertő-medencében vannak jelentősebb előfordulásai, kiszáradt csatornáknban, tómedrekben, nedves gyomtársulásokban.

Cirsium rivulare (JACQ.) ALL.

- AKH, Sitke, Lánka-patak menti rét (KL – MA, 2000) [8768/1]
- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő láprét mélyebb, *Carex hostiana*-s foltjain, többszáz tő (KG, 2005) [8466/2]
- IS, Fertőszentmiklós D-i szélén az Ikva mellett, nedves réten (KG, 2003) [8467/1]
- IS, Sarród, a belterületbe ékelődő égeres nyílt foltjain, kékperjés réten (KG, 2004) [8367/3]
- KHA, Bucus, a Szabad-erdőtől É-ra, az Arany-patak egyik mellékpatakja völgyében, magaskórósodó nedves réteken (KA – KG, 2005) [8764/2]
- KHA, Peresznye, a Dombalja-erdő Ny-i szélén, magaskórósban, 20 tő (KG, 2003) [8565/4]

A Rábától D-re Zalában gyakori, az Őrségben szórványosabb (vö. KÁROLYI et al. 1975, ill. saját tapasztalatok), attól É-ra viszont nagyon kevés adata van (SOÓ 1970 pl. csak Sopron mellől jelzi). Itt megtalált újabb állományai – a korábban kiterjedt láprétek utolsó maradványain – veszélyben vannak, töredékesek.

Cladium mariscus (L.) POHL.

- GS, Pósfá, a vasúti megállótól ÉK-re a vasút melletti árkokban, több tíz m² (KG, 1999–2006) [8667/3]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak mellett, nedves agyagos felszíneken (BZ – KG – NA, 2003, KG 2006) [8367/3]

A Ny-Dunántúlról a *Cladium*-nak két korábbi jelzése volt, mindkettő tőzeges medencéből (Zalaszentmihály – PÓCS ap. KOVÁCS 2005; Sopronkőhida – KIRÁLY 1998). A Fertő-medencében gyakori, a tó D-i részén néhol összefüggő Cladietum van. Az új felfedezések közül a fertőszéplaki nem meglepő, hiszen a Fertőhöz közel esik, Pósfá mellett viszont váratlan a jelenléte. Itt a másodlagos megtelepedés ellen szól több más érdekes faj (*Euphorbia palustris*, *Senecio erucifolius*) egyidejű előfordulása is.

Cnidium dubium (SCHKUHR) THELL.

- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő É-i részén, keményfás ligeterdő nyiladékan (KG, 2005) [8367/4]

A Ny-Dunántúlról korábban nem jelezték, a fenti, vitnyédi lelőhely is a közvetlenül a Kisalföld peremén van (vö. KÁROLYI – PÓCS 1954, SOÓ 1980). Hazai előfordulási centruma a Kisalföld, ahol a jó állapotú nedves rétek egyik fontos jelzőfaja.

Crepis paludosa (L.) MOENCH

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, magaskórós-nádas foltokon néhány tucat tő (KG, 2006) [8466/2]

Az ÉNy-Dunántúlon ritka, veszélyeztetett faj, amelynek aktuális előfordulása Sopron és Kőszeg körül, forráslápokon, égerligetekben ismert (vö. CSAPODY 1975, KIRÁLY 1996, 2004). Az elszigetelt lelőhelynek nevezhető ebergőci lápréten a térségben hasonló viselkedésű *Carex appropinquata* és *Veratrum album* mellett találtuk.

Crepis praemorsa (L.) TAUSCH

- AKH, Vásárosmiske, Gércei-tufagyűrű: Pet-hegy (KL – MA, 2005) [8768/3]
- FD, Fertőrákos, Szárhalom, Lapos-hegy, molyhos tölgyesben, 1 tő, (KG, 2005) [8265/4]
- FD, Fertőrákos, Szárhalom, Nagy Sztyeprét, szálkaperjés gyeppen, 10-20 tő (KG, 2005) [8365/2]
- FD, Sopron, Szárhalom, Tóalmi-nyiladék, száraz erdőszegélyben, 10 tő (KG, 2000) [8265/4]
- FKH, Nagytilaj, Tilaji-hegy (MA – ÓM, 2005) [9067/2]

Ritkulóban lévő, a jó állapotú erdőszegélyekhez, cserjésekhez, régi gyümölcsösökhöz kapcsolódó faj. A Fertőmelléki-dombságról korábban csak néhány, pontosan nem lokalizálható adata ismert (KÁRPÁTI 1949, CSAPODY 1975), a Felső-Kemenesháton már több adata van (BORBÁS 1887, KÁROLYI et al. 1975).

Cynoglossum hungaricum SIMK.

- RS, Iván, a Pusztacsalád felé vezető út két oldalán, füves tölgyesekben, erdőszegélyekben többfelé (KG, 2004–2006) [8567/2]
- RS, Iván, az Erdőlakmajor környékén, füves-cserjés tölgyesekben, erdei nyiladékokon sokfelé (KG, 2004–2006) [8567/2]

Nehezen határozható faj, régi adatainak egy része kérdéses. A Ny-Dunántúlról egyedül KÁROLYI – PÓCS (1964) közli Nagykanizsa környékéről. Előfordulása Iván térségében figyelemreméltó, hiszen itt lokálisan nagy példányszámban él, s mellette megtalálható a *C. officinale* is (utóbbi faj egyébként a térségben szórványos). Főleg az egykor erdei legelőnek használt füves tölgyesekben és szegélyeiken fordul elő.

Dactylorhiza incarnata (L.) SOÓ

- RS, Völcsaj, a községtől D-re, vele párhuzamosan futó csatorna nedves rézsűjén, kb. 1150 tő (KG, 2005–2007) [8566/2]
- RS, Mesterháza, Suskos, 2 tő (MA, 1997) [8667/1]
- RS, Hegyfalu, fűzesben, 10-20 tő (MA, 1999) [8667/3]

A Ny-Dunántúlon nem gyakori (vö. FARKAS 1999 térképét), számos régi lelőhelye biztosan megszűnt (pl. Kőszeg, Sopron környékén). A közöltek sorából kiemelhető a völcséji állomány, magas egyedszáma miatt.

Daphne mezereum L.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a Büksi-rét feletti szivárgóvízes bükkösökben (BZ – KG, 2005) [9064/2]

A Felső-Őrségből korábban nem jelezték – nyilván a kutatások hiánya miatt. Itt több más bükkös fajjal (pl. *Epipactis purpurata*, *Petasites albus*, *Prenanthes purpurea*) együtt kifejezett montán hatást jelez.

Dianthus armeria L. subsp. *armeriastrum* (WOLFNER) VELEN.

- ZH, Órtilos, Szentmihályhegy, kaszálógyümölcsösben (KA – KG, 2004) [9767/1]
- ZH, Zákányfalu, belterületi fűves mesgyén (KA – KG, 2003) [9767/2]

A Dunántúl déli területeinek (főleg a Dráva menti keskeny sávnak) jellemző növénye, melynek BOROS (1924), majd újabban LÁJER (1998) közli több adatát. Megjegyzésre érdemes, hogy JÁVORKA (1925) még faji rangon értékeli. A morfológiai különbségeken kívül kissé társulásviszonyai is eltérők a *D. armeria* s. str.-tól, melynél valamivel nedvesebb, tápanyagban gazdagabb talajú gyep-társulásokban él.

Dianthus pontederæ A. KERN.

- AKH, Ostffyasszonyfa, Pannonring mögötti száraz gyeptéren (MA, 2002) [8668/3]
- FKH, Petőmihályfa, Kápolna melletti száraz gyeptéren (MA, 2004) [9066/2]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya feletti száraz, fűves cserjésekben (KG, 2006) [8764/4]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, száraz gyepekben (KG, 2004) [8568/1]
- RS, Hövej, Csermajortól Hövej felé vezető úton, száraz erdőszegélyben (KG – MA, 2005) [8467/2]
- RS, Pusztacsalád É, Rókaluk, fűves-cserjés legelőn (KG, 2004) [8567/1]

Az ország nagy részén gyakori, összefoglaló flóraműveink (pl. SOÓ 1970, SIMON 2000) ezért egységesen elterjedtnek minősítik, pedig a Ny-Dunántúlon kifejezetten ritka. (E tényre már BORBÁS 1887 utalt, JEANPLONG 1983, 1991 pedig emiatt közölte több adatát). Aktuális előfordulása a Ny-Dunántúl peremére korlátozódik, ill. szigetszerűen felbukkan a Fertőmelléki-dombságon, a Kőszegi-hegységben és a Vas-hegy csoportban. Burgenlandi adatait (ahol szintén ritka) TRAXLER (1975) foglalta össze.

Dianthus superbus L.

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, a láprét egész területén elszórva össz. többszáz tő (KG, 2005) [8466/2]
- KHA, Tömörd, a községtől DK-re az Ablánc-völgy oldalában, cserjésedő réten, néhány tő (MA, 2000) [8666/1] (ugyaninnét v. a közelből KOVÁCS ap KOVÁCS – TAKÁCS 1997 is jelezte)
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, kékperjés, fűvesedő gyertyános-tölgyesben, többszáz tő (KG – MA, 2005) [8865/3]
- RS, Nemeskér, a Kardos-ér mellett, kékperjésben kb. 100 tő (KG, 2007) [8566/2]
- RTS, Jákfa K, Szalonnások, mocsárréten, kb. 100 tő (KG – MA – NA – SA, 2004) [8667/4]

A Ny-Dunántúlon ma már csak a Rábától D-re vannak jelentős állományai (vö. FAR-KAS 1999, BODONCZI 2002), tőle É-ra néhány populáció ismert, a korábban jelentős Kőszeg és Sopron környéki lelőhelyek kivétel nélkül megsemmisültek.

Digitaria ischaemum (SCHREB.) MÜHLENBG.

- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, Alsó-Sánta-völgy, erdészeti út kavicsos felszínén (KG – MA, 2006) [9063/2]
  - RS, Csapod, Göbösmajor mellett, füves tűzpáztán (KA – KG, 2003–2006) [8467/4]
  - RS – KS, Agyagosszergény, a Fácános-erdő Ny-i szélén lévő kavicsgödörökön (KG, 2004) [8467/2]
- Ritka pionír, kevés régi irodalmi adattal (vö. JEANPLONG 1972, SOÓ 1980), az Őrségből újabb PINKE et al. (2005) mutatták ki. Az MTM Növénytarában mindössze 4 nyugat-dunántúli lelőhelyről (Kőszeg, Taródháza, Korpavár, Homokkomárom) van lapja. Nem jelezték még a Felső-Őrségből és a Répce-síkról sem.

Dryopteris pseudomas (WOLLASTON) HOLUB et POUZAR

- DZD, Bucsuta, völgyalji bükkösben patak mellett egy példány (MA, 2005) [9467/1]
- FKH, Szőce, a nádasdi erdőtömb egy telepített fenyvesének szélén néhány tő (MA, 2005) [9065/3]
- FŐ, Csákánydoroszló, a Büksi-rét feletti szivárgóvizes bükkösökben (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó patak völgyében, patakmenti gyertyános-tölgyesben, néhány tő (BZ – KG, 2005) [8963/4 és 9063/2]
- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főüttől D-re), telepített erdeifenyvesben egy hatalmas tő (KG, 2006) [8865/4]
- Ó, Csörötnek, bükkösben, néhány tő (MA, 2005) [9064/4]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól ÉK-re, telepített erdeifenyvesben, 1 tő (KG – NA, 2005) [8567/2]
- RS, Sopronhorpács, Pós-patak felső szakasza, üde-nedves akácokban, 5 tő (KG, 2005) [8466/4]
- VH(VV), Felsőszőlnök, Ezüst-hegy Ny-i oldalvölgyének K-i oldalága, telepített lucokban (BoL – KA – KG, 2000) [9162/2]

A fajt a korábbi források csak a legcsapadékosabb, határszéli területekről jelezték (vö. TÍMÁR 1995, KIRÁLY 1996, KIRÁLY et al. 2004), majd BODONCZI (2002) a Kemeneshát több pontján megtalálta. A fenti lelőhelyek részben szintén ezekre a területekre vonatkoznak, de előkerült a terület alacsony dombvidékein is (pl. Sopronhorpács, Iván). A fenyvesítés kedvező számára (kultúrfenyvesekben alkalmi megtelepedő), egyébként hűvös, zárt völgyek szivárgóvizes termőhelyein található meg.

Eleocharis uniglumis (LINK) SCHULT.

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, állományalkotó (KG, 2006) [8466/2]
- RS, Csér, a Kocsod-patak nedves medrében (KG – MA, 2003) [8567/4]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, nedves mélyedésen (KG, 2004) [8567/2]
- RS, Iván, Erdőlakmajor ÉK, a közút melletti vízállásos helyen (KG, 2005–2006) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól Ny-ra, vízállásos vágásterületen (KG, 2005) [8567/1]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő tölgyesek vízállásos-sásos mélyedésein többfelé (KG, 2006) [8567/2]

A Ny-Dunántúlon ritka, régi adata Sopron (WALLNER 1903, GOMBOCZ 1906), Bozsok (KOVÁCS 1962) és Tormafölde mellől volt (PÓCS ap. KOVÁCS 2005), az MTM Növénytarában Szentléránt (Vas) (ma: Sorkifalud) mellől (MÁRTON J., 1892) is van egy lapja. A Soproni-medencében ma is él (KIRÁLY et al. 2004). A Répce-sík agyagos talajain meglehetősen jellemző, ahogy a Kisalföldön a Fertő-medencében is, míg kelet felé a Kapuvári-síkról (valószínűleg a talajadottságok miatt) hiányzik.

Epipactis palustris (MILL.) CR.

- AKH, Vashosszúfalu, Ódorfa-téglagyár tavának partján (KG – MA, 2004) [8868/3]
- FKH, Hegyhátszentpéter, Sárvíz mellett, lápréten (MA, 2004) [9066/2]
- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, néhány tucat tő (KG, 2006) [8466/2]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak mellett, nedves másodlagos gyepekben (KG, 2003) [8367/3]

A Ny-Dunántúlon nagyon szórványos, régi lelőhelyeinek egy részéről eltűnt. Aktuális adata Zala kivételével alig van (vö. FARKAS 1999). Tudomásunk szerint az Ikva-síkról és a Kemeneshátról nem volt korábbi megfigyelése.

Epilobium collinum C. C. GMEL.

- KH, Bozsok, a Kalaposkőtől ÉNy-ra, az országhatár közelében, útrézsűkőn (KG, 2007) [8664/4]
- KH, Kőszeg, Paradicsomos, a 447,4 m-es pont közelében erodált útrézsűn (KG, 2004) [8565/4]
- KH, Kőszeg, a Vöröskereszttől D-re futó erdészeti út rézsűjén (KG, 2007) [8664/2]
- KH, Velem, a Péterics-hegy D-i oldalán futó erdészeti út szélén, sziklakibúvásokon (KG – MA, 2004) [8664/4]

Kőszegi-hegységi előfordulásának megerősítése (WAISBECKER 1891). Előfordult – herbariummal is dokumentáltan – még a kőszegi Alsó-erdőben (FRESH 1883) és a Soproni-hegységben (GOMBOCZ 1906) is, utóbbi helyeken azonban nem sikerült újra megtalálni. Az MTM Növénytári anyaga alapján gyakran más fajokkal keverték össze, további lelőhelyei („Őrség” – ZSOHAR 1941; Kehida – UJVÁROSI ap. KÁROLYI – PÓCS 1969) a faj termőhelyi igényeit ismerve kérdőjelesek, herbariumi lap nincs róluk.

Equisetum sylvaticum L.

- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó patak völgyében, szivárgóvizes gyertyános-tölgyesben, 2 ponton néhány tucat tő (BZ – KG, 2005) [9063/2]

KÁROLYI – PÓCS (1968) és TÍMÁR (1995) több lelőhelyét ismertetik a Rábától D-re (Őrség, Vend-vidék, Göcsej), de ott is ritka. ÉNy-Dunántúlon egyedül a Soproni-hegységből volt korábbi hiteles adata (KIRÁLY et al. 2004).

Erysimum diffusum EHRH.

- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KG – MA, 2004) [8668/2]
- AKH, Csöngye, halomsír közelében (MA, 2003) [8668/4]
- RS, Dénesfa, Lángi-legelő, cserjésedő fáslegelőn (KG – TG, 2007) [8567/2]
- RS, Fertőd, a Lés-erdő Ny-i oldalának téglakerítésén (KG, 2003–2006) [8367/3]
- RS, Cirák, a községtől Ny-ra fekvő száraz legelőkön (KG, 2003) [8568/1]
- RS, Csapod É-i szélén, a volt TSz melletti másodlagos száraz gyepekben (KG, 2004) [8467/4]
- RS, Vitnyéd D, Csermajortól Ny-ra fekvő száraz legelőkön (KG, 2005) [8467/2]
- RS – KS, Cirák, a községtől D-re fekvő sovány parlagokon (KG, 2003) [8568/1]

A Ny-Dunántúlról néhány régi adata ismert, a Fertőmelléki-dombságról (CSAPODY 1975), a Kemeneshátról (BORBÁS 1887) és Nagykanizsa környékről (KÁROLYI et al. 1972). Régi legelőkön, parlagokon a Kisafölddel szomszédos alacsony teraszokon (Répece-sík, Alsó-Kemeneshát) a fenti lelőhelyek alapján nem ritka.

Erysimum odoratum EHRH.

- FKH, Csipkerek, kavicsbánya (MA, 2004) [8967/1]
- IS, Kópháza, Kópházi-erdő, a vasút melletti rézsűn, 1-2 tő (KG, 2007) [8365/4]
- IS, Nagycenk, a B53/2-3 határpont felett, nyílt vágásterületen, 10-15 tő (KG, 2005) [8466/1]
- IS, Sopronkövesd, Vejkemajortól D-re, vasútmenti füves rézsűn, 30-50 tő (KG, 2005) [8466/1]

Korábbi jelzései a Kőszegi-hegységből, a Fertőmelléki-dombságról, az Ikva-síkról (csak Fertőboz) és Nagykanizsa környékéről voltak (vö. KÁROLYI et al. 1972, CSAPODY 1975, KIRÁLY 1996).

Euphorbia lucida W. et K.

- RS, Hegyfalva, belvizes mélyedésen néhány tő (MA, 2000) [8667/3]

Egyetlen nyugat-dunántúli adata van Taródháza (ma: Sorkifalud) mellől (MÁRTON 1893). KÁROLYI et al. (1970) szerint a DNy-Dunántúlról, SOÓ (1966) jelzése ellenére, „határozott adata nincs”. A Répce-síkhöz kapcsolódó kislalföldi részeken szintén igen ritka.

Euphorbia villosa W. et K. ex WILLD.

- IS, Ebergöc, a községtől K-re fekvő lápréten, többszáz tő kékperjés láprét *Carex hostiana*-típusában (KG, 2006) [8466/2]
- KHA, Bozsok, a határátkelőtől D-re kb. 1 km-re, az országhatáron futó árok partján, többszáz tő (TH – KG, 2007) [8664/4]
- SM, Sopron, Ikva-menti-láprét („Zeiselwiesen”), kékperjésben néhány száz tő (KG – TG, 2006) [8265/3]

Az ÉNy-Dunántúlon nagyon ritka, WAISBECKER (1891) Bozsok mellől, SZONTAGH (1864) Sopronbánfalváról említi, utóbbi helyen a faj ma már nem él. A térségben kékperjés láprétek nedvesebb foltjain (*Carex hostiana*, *Salix rosmarinifolia* társaságában) található, de ezek kiszáradása (ezt jelzi a *Bromus erectus*, *Brachypodium pinnatum* megjelenése) után is még hosszú ideig megmarad.

Filago lutescens JORD. [syn.: *F. vulgaris* LAM. subsp. *lutescens* (JORD.) NYM.]

- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KG – MA, 2003–2006) [8668/2]
- GS, Vát, volt katonai lőtér a főúttól É-ra, pionír acidofil gyepekben (KG – MA – NA – SA, 2004) [8766/2] (ugyanitt PINKE et al. 2005)
- IS, Fertőszéplak, a Rongyos-erdő K-i szélén futó homokos felszínű tűzpáztán (KG, 2003) [8366/4] (ugyanitt PINKE et al. 2005)
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, acidofil pionír gyepekben (KG, 2003) [8567/2]
- RS, Iván, Károlyi-erdő D-i széle, a közút melletti tűzpáztán (KG, 2004) [8567/4]
- RS, Iván ÉK, Erdőlakmajortól K-re, száraz tölgyesek közötti vadföldön (KG – TH, 2007) [8567/2]
- RS, Pusztacsalád, a Kardos-ér csapodi közúti hídjától D-re, erdei kavicsgödörökön (KG – MA – VR, 2004) [8467/4]
- RS, Rőjtökmuzsaj, a csapodi úttól É-ra fekvő egykori reptéren (ma cserjésedő száraz gyepek) (KG, 2003) [8467/3] (ugyanitt PINKE et al. 2005)
- RS – KS, Dénesfa, a községtől É-ra fekvő sovány parlagokon (KG, 2003) [8568/1]
- RTS, Jákfa D, a baromfifeldolgozótól D-re a közút mellett, kavicsgödörön (KG – MA – NA – SA, 2004) [8667/4]
- RTS, Pecöl, a Szarka-erdő K-i, acidofil szegélyében (KG – MA – NA – SA, 2004) [8766/4]

A Ny-Dunántúlon (egyben az egész országban) kimondottan ritka, ellentétben a *F. vulgaris* LAM.-kal. Mészkerülő pionír társulások növénye, ritkaságát élőhelyeinek gyorsuló felszámolódása is magyarázza. A hazai határozók (SOÓ – KÁRPÁTI 1968, SIMON 2000) meglehetősen elhanyagolják határozóbélyegeinek ismertetését. SOÓ (1973) csak alfaji rangon tárgyalja, ellentétben számos külföldi forrással (JÄGER – WERNER 2002, ŠTECH 2002, FISCHER et al. 2005), melyekben faj rangon szerepel – ennek átvételét mi is javasoljuk.

Filago minima (SM.) PERS.

- AKH, Kemeneshögyész, Hertelendyújhely major közelében tölgyes szélén (MA, 2004) [8669/1]
- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KG – MA, 2003) [8668/2] (ugyanitt PINKE et al. 2005)
- FKH, Csipkerek, kavicsbánya (MA, 2004) [8967/1]
- RS, Csapod, Göbősmajor bejárati útjánál, füves gödrös-kavicsos felszíneken (KG, 2006) [8467/4]
- RS, Iván ÉK, Erdőlakmajortól K-re, száraz tölgyesek közötti füves nyiladékokon, ill. füves-cserjés egykori legelőkön (KG, 2003–2006) [8567/2]
- RS, Pusztacsalád, a Kardos-ér csapodi közúti hídjától D-re, erdei kavicsgödrökön (KG – MA – VR, 2004) [8467/4]
- RS, Vitnyéd D, Csermajortól Ny-ra, a közút melletti tüzpásztán (KG – MA, 2005) [8467/2]
- RTS, Jákfa D, a baromfifeldolgozótól D-re a közút mellett, kavicsgödron (KG – MA – NA – SA, 2004) [8667/4]
- RTS, Pecöl, a Szarka-erdő K-i, acidofil szegélyében (KG – MA – NA – SA, 2004) [8766/4]

Korábbi adatai Sopron és Kőszeg közvetlen környékén csoportosulnak, az alacsonyabb dombvidékről alig jelezték (MTM Növénytára: Kőszegszerdahely, Ostffyasszonyfa, Vitnyéd), a Rábától D-re valamivel több adata van. A Ny-Dunántúlon ma szórványos, a mészkerülő pionír élőhelyek eltűnésével fokozatosan ritkul. Általában a fajgazdag, régóta meglévő szegélyeken, pásztákon fordul elő, nem tartozik a gyors megtelepedők közé.

Fraxinus angustifolia VAHL subsp. *pannonica* SOÓ et SIMON

- AKH, Egyházaskesző, a község belterületén lévő bentonit bánya alján néhány fáska, ill. a Kemenesszentpéter felé vezető út menti tölgyesekben elegyfa (KA – KG, 2006) [8669/2]
- RS, Nemeskér, a Kardos-ér mellett számos példány (KG, 2007) [8566/2, 8567/1]

A Kisalföld D-i részének jellemző kőris faja, amely a Rába-völgyébe is behatol (vö. KIRÁLY – KIRÁLY 2000, 2005). Nem meglepő, hogy innét a Kemeneshát lábuzatára is felhúzódik. E lábuzati erdők átmeneti jellegűek a folyó menti keményfás ligeterdők és a platórész száraz tölgyesei között, *Carex brizoides*-szel, *Scilla vindobonensis*-szel, de már *Agrostis canina*-val és *Lysimachia punctata*-val. Az utóbbi időben az ország más pontjain is felfedezték a magyar kőris a nagyobb folyóvölgyeket „elhagyó” állományait (KEVEY 1993, KIRÁLY et al. 2004, BARINA 2006).

Galium elongatum PRESL

- AKH, Káld – Vashosszúfalú, árokban (MA, 2004) [8868/3]
- *KDV, Zákányfalú, a zákányi vasútállomástól D-re a Dráva-ártér füzesében (KA – KG, 2004) [9767/2]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, nedves magassásosokban (KG – MA – VR, 2004) [8567/4]
- RS, Tompaládony, a Répce holtágában a 84-es út közelében, tömeges (KG – MA – NA, 2003) [8667/1]
- RS, Völcsej, a községtől D-re, vele párhuzamosan futó csatorna mocsári növényzetében, néhány tő (KG, 2006) [8566/2]
- RS – KS, Dénesfa, Köles-ér magassásos medrében (KG – TG, 2007) [8568/1]
- RS – KS, Gyóró, Köles-ér magassásos medrében (KG – TH, 2007) [8568/1]
- RV, Bejczygyertyános, Csörnóc (KG – MA, 2004) [8867/1]
- RV, Sárvár, Szatmári-erdő, holtágban (KG – MA, 2004) [8767/2]

Csatornákon, holtágakon a térségben nem ritka, de határozási nehézségek, ill. a *G. palustre*-vel történt korábbi összevonása miatt kevés régi adata van, a Rábától É-ra csak Kőszegnél (WAISBECKER 1893) és a Soproni-hegységben (KÁRPÁTI 1949).

Galium pumilum MURRAY

- KH, Kőszeg, a Kálvária-hegytől DNY-ra fekvő füves gesztenyésekben, 5-10 tő (KG – MA, 2005) [8665/1]
- KH, Kőszeg, a Szabó-hegytől É-ra, a Király-völgy felső peremének füves gesztenyéiben (KG, 2005) [8665/1]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya felett száraz, füves nyiladékon (KG, 2006) [8764/4]
- KHA, Horvátzsidány, az Őzkúttól K-re a volt műszaki zár acidofil szegélytársulásában (KG, 2003–2005) [8565/4]
- KHA, Kőszeg, az Ólmodi út kezdetén az elkerülő főút közelében, *Brachypodium pinnatum*-os rézsűn, 10-20 tő (KG – MA, 2005) [8665/1]
- KHA, Narda, a községtől D-re fekvő derékszögű útkanyar felett, domboldali száraz gyeppen tömeges (BL – MA, 2004) [8764/4]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i széle, sovány gyeppen (BL – KG – VR, 2005) [8865/3]

Szubatlantikus elterjedésű faj (MEUSEL – JÄGER 1992), a Ny-Dunántúl mészkerülő gyepeinek, félszáraz irtásrétjeinek, gesztenyéinek jellegzetes növénye, az egykori extenzív gyepegzaldoklás tanúja. Jellegzetes kísérői az *Aira* spp., *Myosotis discolor*, *Polygala vulgaris*, *Ventenata dubia*, élőhelyein e fajokkal együtt a természetes szukcesszió is fenyegeti.

Geranium palustre TORNER

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, magaskórós-nádas szegélyben néhány tucat tő (KG, 2006) [8466/2]
- RS, Nemeskér, a Kardos-ér magaskórósában a falu szélén (KG, 2007) [8566/2]

Az Alpokalján a határszéli területek magaskórósaiban nem ritka, de a jóval szárazabb klímájú Ikva- és Répce-síkon való előkerülése teljesen váratlan. Ide legközelebb Sopron mellett, a Kistómalomnál található (CSAPODY 1975).

Gladiolus imbricatus L.

- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, kékperjés, füvesedő gyertyános-tölgyesben, >1000 tő (KG – MA, 2005) [8865/3] (lásd még KIRÁLY – MESTERHÁZY 2006)

A Ny-Dunántúlról ismeretlen, legközelebbi adata a Bakonyból (Kab-hegy) származik, további előfordulásai az ország ÉK-i részén vannak (vö. FARKAS 1999). Ausztriában D-Burgenland több pontjáról ismerték (köztük a Jákhöz közeli Gaas és Moschendorf mellett, vö. TRAXLER 1967, 1985, 1987), ma ott csupán egyetlen helyen (Kemeten közelében) található meg (Th. HABERLER, ex. litt.).

Glyceria declinata BRÉB.

- FKH, Nádasd, Nádasdi-erdő, erdei út tócsáján (KG – MA – NA – SA, 2004) [9065/4]
- FKH, Oszkó, keréknyomokban (MA, 2004) [8967/1]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, Felső-Csóka, a C95-ös határponttól D-re, határsávi tócsákon (BZ – KG, 2005) [8963/4 és 9063/2]
- GS, Vát, volt katonai lőtér a főúttól É-ra, nedves kocsinyomokon (KG – MA, 2004–2006) [8766/2]
- KV(Ó), Óriszentpéter, Keserűszer felett tócsákban (MA, 2006) [9164/3]

- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, nyiladék tócsáján (KA – KG – TH, 2007) [8865/3]
- VH(VV), Szentgotthárd, Farkasfa, a Fekete-tó felé vezető földúton, tócsákon (KG – MA, 2003) [9163/2]

Ny-Dunántúli adatait KIRÁLY – KIRÁLY (1998a, 1999) foglalták össze. Főleg az Őrség és a Felső-Kemeneshát pionír növényzetű erdei tócsáira jellemző, szigetszerű a váti lelőhely, ahol azonban az egész térség legnagyobb egyedszámú állománya van.

Hesperis sylvestris CR.

- ELD, Petőhenye D, mélyút melletti magaskórósban, bükkös szélén (KA – KG, 2000) [9167/2]

SOÓ (1968) „Vas – Zala” megjelöléssel közli, KÁROLYI et al. (1972)-nél azonban csak Zákány mellől szerepel.

Hieracium lactucella WALLR.

- RS, Iván ÉK, Erdőlakmajortól K-re, száraz tölgyes nyiladékán ill. borókás legelőerdőben (KG, 2005–2006) [8567/2]

BORBÁS (1887) szerint (Vas megyében) „mindenütt”. SOÓ (1970) „Sopron – Vasi-dv.” megjelöléssel közli. A Rábától D-re KÁROLYI et al. (1975) alapján nem ritka. A Répce-síkról nincs közölt adata.

Hieracium piloselloides VILL.

- FD, Fertőrákos É, a Pozsonyi úti homokkőves kibúvásokon (HT – KG – VR, 2002) [8265/4]
- RS, Iván ÉK, Erdőlakmajortól K-re, száraz tölgyes nyiladékán (KG, 2005–2006) [8567/2]

Az ÉNy-Dunántúlról SOÓ (1970) Sopron mellől közli, ez azonban valószínűleg a Fertő menti rétekre vonatkozik (vö. BECK ap. CSAPODY 1975). Ezen kívül a Kőszegi-hegységből (WAISBECKER 1882) ismert.

Hieracium laevigatum WILLD.

- AKH, Egyházaskesző, a Csererdő É-i részén, változó vízhatású termőhelyen, füves tölgyesekben (KG – NA, 2003) [8569/4]
- FŐ, Rönök, Magas-tető, füves, acidofil erdőszegélyben (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- KH, Kőszeg, Kálvária-hegy tetőrészén, füves acidofil jellegű tölgyesben (KG – MA, 2004) [8665/1]
- KHA, Kőszeg, az Ólmodi úttól É-re fekvő acidofil tölgyesekben (KA – KG, 2004) [8565/3]
- SH, Sopron, Sörházdomb, acidofil tölgyesben (KG, 2006) [8365/1]

A Rábától D-re fekvő területeken nem túl ritka (vö. KÁROLYI et al. 1975), a folyótól É-ra korábban csak a Kőszegi-hegységből jelezték (WAISBECKER 1882).

Hierochloa australis (SCHRAD.) R. et SCH.

- PS, Torony, a Karankó csúcsától Ny-ra fekvő vágáson, szórványosan (KG, 2006) [8765/3]

Ny-dunántúli adatait KIRÁLY – KIRÁLY (2005) foglalta össze, öt kistájról jelezve a fajt. Az új toronyi lelőhelyhez legközelebb Felsőcsatár mellett él (KIRÁLY et al. 1999). Burgenlandi lelőhelyeit TRAXLER (1986) ismerteti.

Holoschoenus romanus (L.) FRITSCH

- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő K-i szélén, mocsárréten (KG, 2001–2005) [8568/1]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa községhatárban, a téglagyári tavak körüli enyhén szikes gyepekben, csatornapartokon többfelé (KA – KG – MA, 2003–2006) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000)

- RS, Csapod, Göbösmajor bejárati útjánál, füves gödrös-kavicsos felszíneken (KG, 2004) [8467/4]
- RS, Csapod, Gálic-erdő DK-i része, változó vízhatású erdőszegélyben (KG, 2005) [8467/4]
- RS – KS, Győrő É, Alsó-mező, a Köles-ér mellett, kékperjés réten (KG – TG, 2005) [8468/3]
- SM, Harka, a községtől D-re fekvő Harkai-rét magasabban fekvő részén, kb. 50 tő (KG, 2007) [8365/4]

BORBÁS (1887) Bozsok mellett találta, itt (Kovácsi- és Zsidó-rét) ma is megvan (KIRÁLY 1996). Sopron környékéről korábban nem volt adata. A Répce-síkkal szomszédos Fertő menti területeken igen szórványos, az MTM Növénytarában csak ma burgenlandi területről van néhány gyűjtése.

Hypericum maculatum CR. subsp. *obtusiusculum* (TOURLET) HAY.

- FŐ, Csákánydoroszló, Büksi-rét, kaszálóréten (KG – MA, 2006) [9064/2]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó-patak mellékvölgyében, magaskörösodó réten ill. a térség erdészeti útjai mellett többfelé, füves árokpartokon (BZ – KG, 2005) [8964/3 és 9063/2]
- KH, Kőszeg, a Stájerháztól K-re villanypászta cserjésében (KA – KG, 2002) [8664/2]
- KHA, Bozsok, Kovácsi-rét, kékperjésben néhány tő, mellette *H. obtusiusculum* × *perfoliatum* egyedek is (KG – TH, 2007) [8664/4]
- KHA, Kőszeg, a Guba-hegy alatt a téglagyári horgásztó mellett, füves erdőszegélyben (KA – KG, 2006) [8665/1]
- KHA, Kőszeg, Alsó-erdő, az Őzkúttól D-re a közút É-i oldalán, vágáson, 1-2 tő (KG, 2004) [8665/2]
- KHA, Vaskeresztes, Hummerberg, határszéli *Brachypodium pinnatum*-os gyepekben (KG, 2006) [8864/2]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, füves nyiladékon (KG, 2005) [8865/3] (lásd még KIRÁLY – MESTERHÁZY 2006)
- PS, Pornóapáti É, a vízerőmű közelében *Solidago*-s kaszálóréten (KG, 2006) [8864/2]
- PS, Szentpéterfa, Szentpéterfai-erdő a közúttól É-ra, füves gyertyános-tölgyesben (BL – KG, 2005) [8865/3]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő szélén, rekettyefüzes-kékperjésben, néhány m²-en (KG, 2003) [8568/1g]
- RS, Zsira, a községtől D-re a közút mellett, a Répce régi medre közelében, kaszálóréten, 1-2 tő (KG, 2004) [8566/3]
- RTS, Pinkaminszent, Tamás-erdő É-i széle, határsávi füves nyíresben, 5-10 tő (KG, 2005) [8964/4]
- VH(VV), Apátistvánfalva, a Hársas-patak völgyében, magassásosok szélén sokfelé (KA – KG, 2007) [9063/4]
- VH(VV), Apátistvánfalva, a templom alatti láprét szélén (KA – KG, 2007) [9163/2]
- ZH, Őrtilos, Szentmihályhegy, kaszálógyümölcsösben (KA – KG, 2004) [9767/1]

Bár még SOÓ (1980) is csak a Kőszegi-hegységből és az Őrségből jelzi, a több szerző által *H. dubium* LEERS néven önálló fajként tárgyalt taxon a Ny-Dunántúlon sokfelé előfordul. Korábbi „ritkasága” valószínűleg annak köszönhető, hogy általában „*H. × desetangsiiforme* FRÖHLICH”-ként azonosították (lásd pl. KÁROLYI et al. 1972 több adatát, ill. KIRÁLY et al. 2004 megjegyzését). A jó állapotú hegyi rétek, félszáraz gyepek, láprétek eltűnésével visszaszorulóban van. A terepbejárások során *H. maculatum* CR. s. str. nem került elő, feltehetően hiányzik az egész területről.

Inula helenium L.

- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C93/12 – 16-os határpontok között határsávi magaskörösban, 200-300 tő. Itt osztrák területen is nő néhány egyede (leg. pro primo SZ; KG – MA, 2006) [9063/2]
- FŐ, Nemesmedves, belterületi nedves réten (MA, 2004) [9064/1]

- KH, Kőszeg, a Kálvária-hegytől D-re, régi kaszálógyümölcsösben, többszáz tő (KG – MA, 2004) [8665/1]
  - KV, Magyarföld, buszváró közelében lévő gyepek szegélyében tömeges (MA, 2003) [9264/2]
- FREH (1883), MÁRTON (1893), JEANPLONG (1958), KÁROLYI et al. (1974) és FARKAS (1999) a Ny-Dunántúlon mintegy tucatnyi lelőhelyét közölték. A területen általában régi gyümölcsösök helyén vagy települések belterületén nő.

Iris sibirica L.

- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), kékperjés tölgyesben, 50 tő (KG, 2005) [8865/4]
- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten, kb. 2 ezer tő (KG, 2006) [8466/2]
- KV, Külsősárd, Kebele-patak mentén réteken (MA, 2005) [9364/4]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, kékperjés tölgyesben, 100 tő (BL – KG, 2005) [8865/3]
- RV, Meggyeskovácsi, Rába jobb parti réteken, néhány tő (KG – MA, 2004) [8867/1]

A Ny-Dunántúlon ma sem ritka, több nagy egyedszámú lelőhelye van, főleg Sopron környékén és az Őrségben. A fenti adatok közül említésre érdemes Sorokpolány és Ják mellett, ahol változó vízhatású termőhelyen, kékperjés tölgyesekben él.

Isopyrum thalictroides L.

- KH, Kőszeg, a Gyöngyös partján a B113–B112/23 határpontok között, többszáz tő (KG – MA, 2003) [8565/4]
- KHA, Felsőcsatár, a Pinka-szurdok hegylábi gyertyános-tölgyeseiben, *Scilla drunensis* mellett több ponton, összesen néhány ezer tő (KA – KG, 2007) [8764/4]
- KHA, Horvátszidány, Ablánc-völgy a Péruska-erdő alatt, szivárgóvizet bükkös völgytalpon (KA – KG, 2004) [8665/2]
- RS – KS, Csáfordjánosfa, Tőzikés-erdő, keményfás ligeterdőben (KB – KG – MA, 2000) [8567/2]

Az ÉNy-Dunántúlon kimondottan ritka, Kőszeg körül például utoljára WAISBECKER (1891) találta. Csepreg mellől JEANPLONG (1972) közölte két adatát. A DNy-Dunántúlon már szórványos, bár KÁROLYI – PÓCS (1964) külön hangsúlyozták, hogy milyen kevés lelőhelyen került elő. Utóbbi térségből KEVEY (1993) közölt újabb adatokat.

Juncus alpinus VILL.

- *KDV, Órtilos, Révmelléki-sziget, kavicstó partján, iszapnövényzetben (KA – KG, 2003) [9767/1]
- Országszerte eltűnőben lévő ősi lánpnövény. Neve ellenére nálunk alföldi súlypontú, főleg a bázikus kémhatású homokvidékek lánprétein fordul elő. A Ny-Dunántúlon BORBÁS (1887) Káld és Bozsok mellől jelzi. A DNy-Dunántúl flóraművében (vö. KOVÁCS 2005) nem szerepel. Az őrtilosi élőhely az irodalomban jelzett társulásaihoz (főleg lánprétek) képest szokatlan (vö. SOÓ 1973), de az MTM Növénytárának anyagában több olyan példány található, amelyet nedves pionír társulásokban gyűjtöttek.

Juncus atratus KROCKER

- KHA, Tömörd, Kis-tó (a madárvárta mögött), többszáz tő (KG, 2006) [8665/2]
- RS, Csapod É, a volt Tsz melletti nedves gödrök alján, néhány tő (KG – MA – VR, 2004) [8467/4]
- RS, Csapod, a röjtöki út mellett, nedves agyaggödrön, néhány tő (KG, 2004) [8467/3]
- RS, Dénésfa, Ciráki-legelő, nedves mélyedésen, 10 tő (KG, 2004) [8567/2]
- RS, Fertőszentmiklós, a csapodi út mellett magassásos mélyedésen, több tucat tő (KG, 2004) [8467/3]

- RS, Iván É, Erdőlakmajortól É-ra kis mesterséges tó partján, néhány tő (KG – MA – VR, 2004) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól Ny-ra, vízállásos vágásterületen, többtucat tő (KG, 2005) [8567/1]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő tölgyesek vízállásos-sásos mélyedésein többfelé, összesen kb. 1000 tő (KG, 2006) [8567/2]
- RS, Iván, Károlyi-erdő D-i széle, a közút mellett nedves mélyedéseken, többszáz tő (KG – MA – VR, 2004) [8567/4]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, nedves mélyedéseken, többtucat tő (KG – MA – VR, 2004) [8567/4]
- RS, Völcséj É, Disznólegelő, magassásosban, 10 tő (KG, 2006) [8566/2]
- RS – KS Vitnyéd, Fácános-erdő középső része, erdei mélyedésen néhány tő (KG, 2004) [8467/2]
- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő D-i részén, sziki kocsordos tölgyes fiatalosban (KG, 2004) [8467/2]
- RTS, Pecöl, Szarka-erdő, harmatkásás mélyedésen (KG – MA – NA – SA, 2004) [8766/4]

A Ny-Dunántúlon mindig ritka növénynek számított. Kőszeg mellett először FREH (1883) találta, ottani újabb jelzései (KOVÁCS 1994) azonban tévesek, a *J. articulatus*-ra vonatkoznak. Jelezték még Szentléránt (ma: Sorkifalud) (MÁRTON 1893), Alsószeleste (GÁYER 1927), ill. Fertőendréd és Vitnyéd mellől (GOMBOCZ 1906), GOMBOCZ és MÁRTON adata herbáriumi példánnyal is dokumentált. A Rábától D-re a Károlyi-cédulakatalógusból KOVÁCS (2005) hat adatát hozza. Ezek azonban megerősítésre szorulnak, az egyetlen itteni „bizonyító példány”, az MTM Növénytarában *J. atratus*-ként besorolt növény (Kétyölgy, PÓCS T. 1957) valójában *J. articulatus*. A szomszédos Ausztriában rendkívül ritka, Burgenlandból kipu sztult (FISCHER et al. 2005).

2004-es felfedezését követően, szisztematikus kereséssel főleg a Répce-síkon sikerült számos helyen kimutatni. Élőhelyei jellegzetesek: nagyon kötött talajú nedves mélyedések (gyakran egykori legelőkön), régi anyagyerő helyek. Tipikus kísérői az *Agrostis canina*, *Carex vesicaria*, *Elatine alsinistrum*, *Glyceria fluitans*, *Juncus conglomeratus*, *Veronica scutellata*. Főleg csapadékos években lehet könnyen megtalálni, ha termőhelye kiszárad, évekig nem virágozik. Erre jó példa az Iván, Károlyi-erdő szélén lévő állomány, ahol 2004-ben 100-nál több tő virágozott, 2006-ban viszont csak hosszas kereséssel sikerült megtalálni néhány leveles példányát.

Juncus gerardii LOIS.

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten (KG, 2006) [8466/2]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]

Az ÉNy-Dunántúlon csak Sopron körül (CSAPODY 1975, KIRÁLY et al. 2004) volt ismert, újabban KESZEI (2000) Iván mellett találta.

Laser trilobum L.

- IS, Fertőboz, a községtől DNy-ra egy löszvölgy meredek oldalának molyhos-tölgyesében, néhány tő (KA – KG, 1999–2005) [8366/3]

Az ÉNy-Dunántúlon (egy bizonytalan, régi kőszegi adattól eltekintve, CSAPODY ap. KIRÁLY 1996) csak a Fertőmelléki-dombságon él (vö. CSAPODY 1975), ahol elég erős populációi ismertek. Feltehetően ezekkel függ össze megjelenése az Ikva-sík Fertőre néző letörésének apró löszvölgyeiben, ahol több, hasonló karakterű fajjal (pl. *Adonis vernalis*, *Dictamnus albus*, *Linum flavum*, *Nepeta pannonica*) fordul elő. Néhány méterrel arrébb, ugyanezen völgyek alján, gyertyános-tölgyes maradványokban már *Allium ursinum*, *Parietaria officinalis*, *Staphylea pinnata* él.

Laserpitium pruthenicum L.

- FŐ, Csákánydoroszló, a Büksi-réthez vezető kövesút mellett, a volt határórlaktanyától D-re, erdőszélen (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Nemesmedves, Jakab-hegy, pionír erdősávban az országhatáron (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- FŐ, Rönök, Magas-tető, füves, acidofil erdőszegélyben (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, Felső-Csóka, a C95-ös határponttól D-re, határsávi szegélyekben (BZ – KG, 2005) [8963/4]
- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), kékperjés tölgyesben többszáz tő (KG, 2005) [8865/4]
- KH, Kőszeg, Király-völgy felső, erdőszéli része, acidofil erdőszegélyben, 5 tő (KG, 2004) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Szabó-hegy É-i oldala, füves gesztenyésben, 100 tő (KG, 2005) [8665/1]
- KHA, Bucsú, Fenyős-erdő, acidofil jellegű, erdeifenyő-elegyes füves gyertyános-tölgyesben, többtucat tő (KA – KG, 2005) [8764/2]
- KHA, Felsőcsatár, a C25/11 – C26 határpontok közt a határsávi cserjésekben többfelé (BJ – KG, 2000) [8764/4]
- KHA, Horvátzsidány, Őzkúttól K-re a volt műszaki zár acidofil szegélytársulásaiiban (KG, 2004–2005) [8565/4]
- KHA, Kőszeg, Ólmodi úttól É-ra, acidofil tölgyesekben több tucat tő (KG – MA, 2005) [8565/3]
- KHA, Perenye, Külső-erdő, acidofil gyertyános-tölgyesben (HT – KG – MA, 2003) [8765/1]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i sarka, füvesedő gyertyános-tölgyesben, többszáz tő (KG – MA, 2005) [8865/3]
- PS, Pornóapáti D, határsávi acidofil erdősávban (KG, 2005) [8864/4]
- RS, Sopronhorpács, Malomút mellett, a B66-os határponttól K-re, füves erdőszélen, néhány tő (KG, 2005) [8466/3]
- RS, Zsira, Zsirai-Felső-erdő, a B73-as határpont környékén, acidofil jellegű tölgyesekben többfelé (KG, 2003–2005) [8465/4]
- RTS, Pinkamindszent, Tamás-erdő É-i széle, határsávi pionír nyíresekben, több tucat tő (KG, 2005) [8964/4]

A Ny-Dunántúlon a Soproni- és Kőszegi-hegységben ill. közvetlen előterükben (vö. WAISBECKER 1891, GOMBOCZ 1906), valamint az Őrség és a Zalai-dombvidékek több pontján (vö. KÁROLYI – PÓCS 1969, valamint MTM Növénytára) volt ismert. Új adatai révén előfordulásainak sora megszorodott, a Rábától É-ra fekvő alacsony dombvidékeken (ahol eddig ismeretlen volt) szórványosnak mondható. A felsorolt régi források alapján lápréteken és gesztenyésekben fordult elő, emiatt meglepő, hogy újabban mészkzerű jellegű gyertyános-tölgyesekben és szegélyekben, továbbá a régi határsáv pionír nyíreseiben a legjellemzőbb. A gesztenyésekben (az élőhely tönkremenetélével) nagyon megritkult, ma csupán egy állománya ismert ilyen helyről. Jellegetes kísérői az erdőkben a *Calluna vulgaris*, *Carex pilulifera*, *C. umbrosa*, szegélyekben a *Galium pumilum*, *Genista sagittalis*, *Polygala vulgaris*, e fajokkal együtt az értékes aljnövényzetű erdőfragmentumok egyik fontos indikátora. Példányszáma a fenti lelőhelyek többségén alacsony, védetté nyilvánításra érdemes növény.

Lathyrus nissolia L.

- RS, Völcej É, Disznólegelő, másodlagos száraz gyeppen, 2 tő (KG – MA, 2006) [8566/2]

A Ny-Dunántúlon SOÓ (1966) szerint ritka, számos forrás áttekintésével kb. 10 lelőhelyről találtuk adatát. A völcejihez legközelebb WAISBECKER (1891) közölte Horvátzsidányból. Újabb közlése csupán egy van (PINKE et al. 2005), Zalából.

Leersia oryzoides (L.) SW.

- FKH, Hosszúpereszteg, Szajki-tavak (MA, 2004) [8968/1]
- PS, Ják, a Jáki-Sorok partján a község belterületén (KG, 2005) [8865/3]
- RS, Sopronkövesd, a Kardos-ér partján a 84-es főút hídjánál (KG, 2003–2006) [8466/4]
- KZD, Kozmadombja, Csapás-út mellett, kis sásos-füzes tavon (KG – ÓM, 2007) [9265/1]
- VH(VV), Apátistvánfalva, a Hársas-patak völgyébenütszéli árokban (KA – KG, 2007) [9063/4]
- VH(VV), Orfalu, a Fekete-tóhoz vezető földút szélén, tócsában (KA – KG, 2007) [9163/2]

Az alföldi területeken való általános gyakorisága elfedi viszonylagos ritkaságát a domb- és hegyvidékeken, ezt országos flóraművek (pl. SOÓ 1973, SIMON 2000) általánosító adatai is fokozzák. A Ny-Dunántúlon a Rába-völgy kivételével (itteni adatait elterjedtsége miatt nem soroljuk fel) ritka, csak a fenti lelőhelyeken ismert. D-Burgenlandban TRAXLER (1973, 1984, 1985) több helyről közölte.

Leontodon saxatilis LAM.

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő lápréten (KG, 2006) [8466/2]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, nedves mélyedésen (KG, 2004) [8567/2]

Agyagos vagy homokos talajok gyepeiben, ahol a vízhatás néha a felszínig érezhető, többfelé előfordul, de jelentéktelen külseje miatt gyakran elnézik. Az ÉNy-Dunántúlról ismert korábbi lelőhelyei: Bózsok (KOVÁCS 1962) és Sorkitótfalva (ma Sorkikápolna) (MTM Növénytára, MÁRTON J., dátum nélkül).

Leucanthemum ircutianum DC.

- KH, Kőszeg, Chernel-kert, üde, kaszált gyepekben (KG – MA, 2004) [8665/1]
- KHA, Nemescsó, a községtől D-re a közút K-i oldalán, mocsárréten nagy számban (KG, 2004) [8665/4]
- KHA, Vaskeresztes, Hummerberg, határszéli *Brachypodium pinnatum*-os gyepekben (KG – MA, 2003) [8864/2]
- RS, Győró, a Köles-ér szélén, gyomos töltésoldalban (KG, 2003) [8568/1]
- VH(VV), Orfalu, a Fekete-tóhoz vezető földút mellett, kékperjés folton (KA – KG, 2007) [9163/2]

A *Leucanthemum* nemzetségbe tartozó taxonok bonyolult nomenklatúrája, ismételt átnevezése annak ellenére elveszi a hazai floristák kedvét határozásuktól, hogy a nálunk előforduló 3 faj viszonylag jól elkülöníthető (főleg ha nagyobb állományokat, s nem csak kiragadott példányokat vizsgálunk). Ehhez hozzájárulnak a meglehetősen szegényes hazai kulcsok, a *L. ircutianum* azonosításához érdemes pl. FISCHER et al. (2005) leírásait is elolvasni. A fajt SOÓ (1980) csak a Ny-Dunántúl egyetlen pontjáról jelzi, nagy valószínűséggel WAISBECKER (1899) cáki adata alapján, ennél a valóságban elterjedtebb.

Lonicera caprifolium L.

- KHA, Kőszeg, Ólmodi út mellett a várostól 1 km-re ÉK-re, ligetes, füves tölgyes erdőszegélyében, több tucat fő (KG – MA, 2005) [8565/3]
- KHA, Kőszeg, az Ólmodi úttól É-ra, acidofil gyertyános-tölgyesben (KA – KG, 2004) [8565/3]
- KHA, Kőszeg, a 87-es főút elkerülő szakasza mellett, az Ólmodi út kezdetén, cserjésekben (KG – MA, 2005) [8665/1]
- PS, Egyházásrádóc, Vágás-erdő, üde gyertyános-tölgyes nyiladékan (KG, 2005) [8865/4]
- PS, Sorokpolány, a 86-os út 64-es km-e közelében az út K-i oldalán, erdőszegélyben (KG, 2005) [8865/4]

A Ny-Dunántúlon adventív (vö. BARTHA – MÁTYÁS 1995), de kivadásai igen régiek (lásd pl. FREH 1883) és stabilak. A kőszegi Alsó-erdő térségében legalább 120 éve ismert, feltehetően a további, fent ismertetett előfordulások is régi kiültetések maradványai.

Luzula divulgata KIRSCHNER

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő, füves tölgyesekben általános (KG, 2006) [8265/3]
- FD, Sopron, Szárhalom, a Kecske-hegy füves cseres-tölgyeseiben, sokfelé (KG, 2005–2006) [8265/4]
- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), füves gyertyános-tölgyesben (KG, 2005) [8865/4]
- KHA, Horvátzsidány, az Őzkúttól K-re a volt műszaki zár acidofil szegélytársulásaiban (KG, 2004–2005) [8565/4]
- SH, Sopronbánfalva, Erdei malom feletti hegy gesztenyésében (KG, 2007) [8365/1]

Magyarországon KIRSCHNER (1979) mutatta ki, de a határozókönyvekbe nem került bele. LÁJER (2004) tanulmányában felvetette, hogy a hazai hegy- és dombvidékeken, főleg cseres-tölgyesekben nem ritka. Mivel meglehetősen nehezen határozható, a Ny-Dunántúlról csak a fenti lelőhelyeken tudtuk aktuális előfordulását megerősíteni. Ahol viszont előkerült, ott nagy egyedszámban él, a Fertőmelléki-dombság füves, száraz tölgyeseiben pl. messze ez a leggyakoribb a *L. campestris* agg.-ból. Meg kell jegyezni, hogy az MTM Növénytarának anyagában számos nyugat-dunántúli példány van (főleg az Őrségből és Zalából), azonban más fajok (főleg *L. pallescens*) anyagába besorolva. Ez alapján feltételezhető, hogy a térség füves, nyílt erdőtársulásaiban általánosan megtalálható.

Luzula forsteri (SM.) DC.

- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), füves gyertyános-tölgyesben (KG, 2005) [8865/4]
- KH, Cák, a Gesztenyés-oldaltól ÉK-re a Cáki-patak feletti gyertyános-tölgyesekben, ill. a gesztenyések beerdősülő részein, nagy számban (KG – MA, 2005) [8665/1]

Korábbi dolgozatunkban (KIRÁLY – KIRÁLY 2005) jeleztük a faj első ÉNy-dunántúli előfordulásait. A Kemenesháton KULCSÁR (2001) találta két lelőhelyen. Ezekhez kiegészítés a fenti két új lelőhely. A fajjal kapcsolatban érdekes észrevétel, hogy a térségben – az új felfedezések ellenére – ritka, ahol viszont előfordul, ott jelentős tömegben él.

Luzula pallescens (WAHLBG.) SW.

- GS, Sorokpolány, Tilos-erdő középső része (a főúttól D-re), füves gyertyános-tölgyesben (KG, 2005) [8865/4]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól É-ra a közút mellett, füves erdőszegélyben (KG – MA – VR, 2004) [8567/2]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő füves tölgyesekben (KG, 2006) [8567/2]
- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő É-i részén, füves cseres-tölgyes vágásterületén (KG, 2006) [8467/2]
- RTS, Pecöl, a Szarka-erdő K-i, acidofil szegélyében (KG – MA – NA – SA, 2004) [8766/4]

LÁJER (2004) alapján hazánkban ritka, élőhelyspecialista faj. A Ny-Dunántúlon korábbi adatainak nagy része a *L. divulgata* és *L. multiflora* fajokra vonatkozik, az MTM Növénytarában a számos, *L. pallescens*-ként határozott lap közül mindössze egyetlen

nyugat-dunántúli (Kisunyom, MÁRTON J, 1882) tartozik e fajhoz. (Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy a taxon azonosításához nem elég a lepellevélek halvány sárgás színe – mert ez több más *Luzula*-fajnál is ilyen lehet. Biztosan azonosítani a lepellevélek, a termés és a magvak mérete alapján lehet). Aktuális előfordulásai gyengén fejlett gyepszintű mészkérülő jellegű gyertyános-tölgyesekben és tölgyesekben, ill. szegélyekben vannak, pl. *Agrostis capillaris*, *Carex caryophyllea*, *C. pilulifera*, *Danthonia decumbens*, *Filago* spp. társaságában.

Lychnis coronaria (L.) DESR. ex LAM.

- RS, Csapod, Gálic-erdő, cseres-tölgyesekben többfelé, össz. 100 tő (KG, 2005) [8467/2]
- RS, Csapod, Vitnyédi-erdő D-i széle, erdei nyiladék mellett, 20 tő (KG, 2004) [8467/2]
- RS, Fertőendréd, Endrédi-erdő, cseres-tölgyesekben többfelé, össz. néhány tucat (KG, 2005) [8467/2]
- RS, Vitnyéd D, Csermajortól Ny-ra, füves erdőszegélyben, 50 tő (KG, 2005) [8467/2]

Bár látványos, könnyen észrevehető faj, a Ny-Dunántúlon csupán kevés régi (MÁRTON 1893), ill. újabb (JEANPLONG 1991, KIRÁLY – KIRÁLY 1998b, FARKAS 1999) jelzése ismert (sajnos a Károlyi-katalógus *Caryophyllaceae* anyaga eltűnt, abban még lehetnek számunkra ismeretlen zalai közlések – bár az MTM Növénytarában nincs itteni példány). JEANPLONG (l. c.) Vitnyéd mellett találta, adata a fentiekben részletezett, elég gazdag populációk egyikére vonatkozhat.

Lycopodium clavatum L.

- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C92/2 – C92/8 határpontok között, határsávi pionír élőhelyen néhány m²-en (leg. pro pr. SZ; megerősíti KG – MA, 2006) [9064/1]
- KZD, Kozmadombja, a Csapás-út mellett, erodált útrézsűn néhány tő (KG – MA, 2005) [9265/1]

A Ny-Dunántúlon sokfelé ismert, FARKAS (1999) is számos akutális lelőhelyét jelzi. Tapasztalataink szerint azonban ritkulóban van, akár az 1-2 évtizeddel ezelőtti állapothoz képest is számos helyen visszaszorult vagy eltűnt. Ennek oka a pionír élőhelyek gyorsuló felszámolódása, ami különösen az egykori határsávban szembetűnő. A Kőszegi-hegységben az 1990-es évek elején ismert lelőhelyeinek már felén sincs meg.

Lythrum virgatum L.

- FD Sopron, Balfi-patak menti réten a Potzmann-csúcs alatt, néhány tő (KG, 2000) [8365/2]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő K-i szélén, mocsárréten (KG, 2001–2005) [8568/1]
- RV, Rábagyarmat, Sziget, a Rába kavicsos zátonyán, 1 tő (CSJ – MA, 2006) [9064/1]

A Ny-Dunántúlon csak a Soproni-medencében (vö. KIRÁLY et al. 2004) volt ismert (más Sopron melletti adatai – pl. CSAPODY 1975 – a Fertő-medencére vonatkoznak). A csatlakozó kislalföldi területeken sem gyakori.

Marrubium peregrinum L.

- AKH, Nagysimonyi, a vasúti megálló mellett, száraz másodlagos gyeppen (KG – MA, 2004) [8768/1]

A Kemeneshátról BORBÁS (1887) közölte két előfordulását (Szergény, Káld), jelenleg e tájegységen ez az egyetlen ismert lelőhelye.

Melampyrum cristatum L.

- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő D-i és középső részén, füves, száraz erdőszegélyekben (KG, 2004–2005) [8467/2]

A Ny-Dunántúlon a Fertőmelléki-dombsor mészkövén gyakori (vö. CSAPODY 1975), előkerült a Soproni-hegységben (KIRÁLY et al. 2004). Egykor ismert volt a kőszegi gesztenyésekben (FREH 1883) is, Kőszeg-hegyalján JEANPLONG (1983) Bucsu mellett találta. A Répce-síkon meglepő a fellépése, a vitnyédi Fácánosban érdekes növényközösségben, erdei nyiladékon *Melampyrum pratense*, *Peucedanum cervaria*, *Ranunculus illyricus*, *Rosa gallica* mellett fordult elő.

Melica picta C. KOCH

- PS, Dozmat, a községtől D-re emelkedő dombon, kaszálógyümölcsösben ill. a mellette lévő gyertyános-tölgyesekben helyenként tömeges, típusalkotó (KG, 2006) [8765/3]
- PS, Torony, a Karankó csúcsától Ny-ra fekvő vágáson, szórványosan (KG, 2006) [8765/3]

A Ny-Dunántúlon KIRÁLY et al. (2005) mutatták ki először a Soproni-hegység lábánál (Burgenlandban – TRAXLER 1970, 1973, 1975 – már régóta ismert). Az Arany-patak felett húzódó dombháton, Dozmat és Torony között néhol tömeges fellépésű, gyertyános-tölgyesek ligetesedő részein, *Campanula rapunculoides*, *Galium sylvaticum*, *Hel-leborus dumetorum*, *Lilium martagon*, *Melampyrum nemorosum* mellett. Hazánkban az Északi-Középhegységben (vö. SOÓ 1973) nyíltabb, szárazabb tölgyesekből és sziklaerdőkből jelezték, Csehországban (CHYTRÝ et al. 2001) szintén nyíltabb bazifil tölgyesben jellemző, Ausztriából (FISCHER et al. 2005) viszont hasonló, „thermofil” gyertyános-tölgyesből is közlik.

Melilotus altissimus THUILL.

- GS, Pósfá, a vasúti megállótól ÉK-re a 86-os út mellett, nedves parlagon (KG, 2006) [8667/3]
- RS, Iván, a téglagyári tavak körüli másodlagos gyepekben, tóparton többfelé (KA – KG, 2005–2006) [8567/4]

A Ny-Dunántúlon Sopron mellől (SZONTAGH 1864), Kőszeg-hegyaljáról (FREH 1883, BORBÁS 1887) és Zalából (KÁROLYI – PÓCS 1969) volt ismert néhány lelőhelye. Feltehetően elterjedtebb, de nehéz észrevenni, főként ha *M. officinalis* is van az adott területen. A hazai határozók elkülönítő bélyegükként csak a hüvely szőrösségét/kopaszágát emelik ki. Elkülönítésükre alkalmas még, hogy a *M. altissimus*-nál a csónak és az evezők kb. egyforma hosszúak, míg a *M. officinalis*-nál a csónak jól láthatóan (kb. 1 mm-el) rövidebb az evezőknél.

Melilotus dentatus (W. et K.) PERS.

- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő láprét mellett, nedves parlagon (KA – KG, 2006) [8466/2]
- IS – RS, Agyagosszergény DNy-i széle, régi kavicsfejtések gyomtársulásai (KG, 2004) [8367/4]
- RS, Sopronkövesd, a Gyár-erdő árkában a közút mellett (KG, 2005) [8466/4]
- RS, Iván, a téglagyári tavak mellett gyepekben (KG – MA, 2004) [8567/4]

SOÓ (1980) szerint hiányzik a Ny-Dunántúlról, figyelmen kívül hagyja azonban WALLNER (1903) Sopron melletti adatát. A Kisalföldön, különösen a Fertő menti szikesedő mocsárréteken jellemző faj. A fenti új adatok közül az agyagosszergényi a Kisalföld peremére vonatkozik, de az ebergőci és sopronkövesdi előfordulás a flórahatárok régi értelmezése szerint is bőven a Praenoricum-ba való benyomulásra utal.

Muscari botryoides (L.) MILL.

- PS, Ják, Heródesmajortól D-re, a Jáki-Sorok mellett, akácos patakoldalban, többszáz tő (BL – KG – MA, 2005) [8865/3]
- FKH, Nádasd, gyümölcsösben (MA, 2003) [9065/2]
- FKH, Olaszfa, gyümölcsösökben (MA, 2004) [8967/3]

A Ny-Dunántúlon ritka, egyedül a Zalai-dombság K-i részén és a Kemenesháton szórványos (vö. FARKAS 1999). A Rábától É-ra újabb adata a Vas-hegy csoportból (KIRÁLY et al. 1999) van, az Alsó-Kemenesháton újabban KULCSÁR (2001) találta.

Muscari tenuiflorum TAUSCH

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő ÉK-i részének vágásain, erdőszélein számos helyen, többszáz tő (KG, 2006) [8265/3]

A Ny-Dunántúlon korábban csak a Soproni-medencéből kiemelkedő Harkai-kúpon volt ismert (KÁRPÁTI 1954, KIRÁLY et al. 2005). A Dudlesz-erdő nyiladékain valószínűleg azért nem bukkantak eddig rá, mivel a területnek erre a részére az 1990-es évek elejéig a műszaki határzár miatt nem volt lehetséges a belépés.

Myosotis discolor PERS.

- AKH, Kemeneshögyész, Hertelendyújhely, erdei tó szélén (MA, 2005) [8669/1]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya feletti száraz, füves cserjésekben (KG, 2006) [8764/4]
- KZD, Lenti, Zajda-erdő, a kisvasút töltése melletti gyepekben (KG – MA, 2007) [9365/2]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i szélé, sovány gyepeben (KG – MA, 2005) [8865/3]
- RS, Csapod, Göbösmajor bejárati útjánál, füves gödrös-kavicsos felszíneken (KG, 2003) [8467/4]
- RS, Iván É, Erdőlakmajor közelében, tűzpásztán (KG, 2005) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajortól Ny-ra a volt vasút töltése melletti pionír pásztán, ill. füves erdei nyiladékokon (KG, 2005) [8567/2]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, acidofil pionír gyepekben (KA – KG, 2005) [8567/4]
- RS, Rójtökmuzsaj, a csapodi úttól É-ra fekvő egykori reptéren (ma cserjésedő száraz gyepe) (KG, 2003) [8467/3]
- RS, Vitnyéd, Vitnyédi-erdő füves nyiladékain többfelé (KG, 2003) [8467/4]
- RTS, Sorokpolány, a községtől D-re fekvő akácos erdőtömb vágásán (KG – MA, 2005) [8866/3]

Az ÉNy-Dunántúl sovány gyepeinek, egykori legelőinek, szegélycserjéseinek jellegzetes, bár nem gyakori növénye. A területen elszórtan mintegy 20 régi adata ismert (jelentősebb összegzést lásd JEANPLONG 1958, KÁROLYI et al. 1970, KIRÁLY 1996), a legutóbbi évtizedekben azonban alig közölték. Határozásához adalék, hogy biztos felismerése csak virágos állapotban lehetséges. Bár határozókönyveink ezt nem emelik ki, levélalakjában, a szár és a csésze szőrözöttségében, a kocsány hosszában és a csésze méreteiben rendkívül hasonló a *M. ramosissima*-hoz (SIMON 2000-nél pl. a *M. stricta* mellett szerepel, amelytől több bélyeg alapján biztosan elkülöníthető).

Najas marina L.

- AKH, Vashosszúfalu, agyagbánya (KB – MA, 2003) [8868/3]
- GS, Szombathely, Gyöngyöshermán, kavicsbánya (MA, 2004) [8866/1]
- RS, Iván, a téglagyári tavakon (KA – KG, 2004) [8567/4]
- RTS, Csempeszkopács, kavicsbánya (MA, 2005) [8866/2]

A Ny-Dunántúlról egyedül a FELFÖLDY (1990) térképén jelzett Vas megyei adat volt ismert. A gyakran gyenge sótartalmú agyag vagy kavics bányászata során keletkező új tavakban többféle megtalálható, de megtelepedései gyakran csupán rövid életűek.

Nepeta pannonica L.

- FD-FM, Sopron, Balftól É-ra a régi Halászkunyhó közelében, félszáraz gyepekben, 100-200 tő (KG – NA, 2004; KG, 2006) [8366/1]
- IS, Nagycenk, az Arany-patak vasúti hídja közelében, füves rézsűn, 2006-ban a vasút átépítésekor az állomány nagy része megsemmisült (KG, 2004–2006) [8366/3]
- IS, Sopron, Balf, a Filler-erdőtől K-re fekvő löszletörések száraz gyepeiben, több százas nagyságrendű állomány (KG, 2005) [8366/3]
- KHA, Bozsok, a határátkelőtől D-re 1 km-re, az országhatár pásztyán (részben osztrák területen), *Artemisia pontica*, *Prunus fruticosa* mellett, >50 tő (KG – TH, 2007) [8664/4]

A Ny-Dunántúlon kimondottan ritka. Zalában kérdéses (vö. KÁROLYI et al. 1971), régi és újabb adatai vannak Kőszeg és Sopron mellől (vö. KIRÁLY 1996, KIRÁLY – KIRÁLY 1999, KIRÁLY et al. 2004). Legjelentősebb ma ismert előfordulásai az Ikva-sík löszgyepeiben vannak, e kistájról korábban nem közölték.

Nymphoides peltata (S. G. GMEL.) KUNTZE

- FKH, Döröske, víztározó ülepítőjében (MA – VL, 2005) [8966/3]
- VH(Ö), Kondorfa, Csörötnek – Kondorfa közt, mesterséges tóban, bizonyára telepítve (KG – MA, 2003) [9064/3]

A Ny-Dunántúlon Zala D-i részének néhány halastaváról KÁROLYI et al. (1970) jelezték, ahol ma is megtalálható (VIDÉKI R. ex verb.). Az Őrségben csak betelepítve él, Döröske mellett viszont nem kizárt spontán megtelepedése sem.

Oenanthe fistulosa L.

- ELD, Nagykanizsa, Sormás, árokban (HT, 2003; MA, 2004) [9567/2]
- IS, Agyagosszergény D, mesterséges mélyedésekben, mocsári növényzetben (KG, 2004) [8367/4]
- RS, Csér, a Kocsod-patak medrében (KG – MA, 2003) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000 is jelezte)
- RS, Győró, a Köles-ér nedves medrében, a közúti hídtól D-re és É-ra (KG, 2003–2005) [8568/1]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, nedves magasságokban (KG – MA – VR, 2004) [8567/4]
- RS, Völcselj, a községtől D-re, vele párhuzamosan futó csatorna mocsári növényzetében, kb. 100 tő (KG, 2006) [8566/2]

Árkokban, csatornákon, mocsarakban a Ny-Dunántúlon számos adata ismert, főleg Nagykanizsa környékéről (vö. BORBÁS 1887, KÁROLYI – PÓCS 1969), de rendkívül megritkult (a szomszédos Burgenlandból – FISCHER et al. 2005 – már kipusztult). A területen jellegzetes kísérői a *Carex vesicaria*, *Galium elongatum*, *Teucrium scordium*. Védelemre javasolt, erősen veszélyeztetett faj (leginkább a benövényesedő medrek ismételt kotrása miatt), az összes felsorolt lelőhelyen kis példányszámban nő.

Oenanthe silaifolia M. B.

- *KBS, Csokonyavisona, a községtől DNy-ra 1 km-re a babócsai út melletti, útszéli sásos árokban (KG – MA, 2006) [9970/2]
- IS – RS, Agyagosszergény D, a falu szélén fekvő gördökben, mocsári növényzetben (KG, 2004) [8367/4]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, nedves mélyedésen, 10-20 tő (KG, 2003–2005) [8567/2]

- RS – KS, Agyagosszergény, Fácános-erdő Ny-i széle, nedves kavicsgödörökön (KG, 2004) [8467/2]
- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő D-i része, sziki kocsordos tölgyes fiatalosban (KG, 2004) [8467/2]

A fajnak két régi nyugat-dunántúli adata van [Dömötöri (ma: Sorkifalud) – MÁRTON 1893, Kehida – UJVÁROSI ap. KÁROLYI – PÓCS 1957]. Az új előfordulások a Kisalfölddel szomszédos peremen találhatóak, e területeket korábban (JEANPLONG 1956, SOÓ 1964) még az Arrabonicum-hoz vonták. SOÓ (1966) alapján Belső-Somogyból nincs korábbi lelőhelye. Az MTM Növénytarában van egy Dráva völgyi példány (Drñje, BORBÁS V., 1882), ez azonban bizonyosan horvát területről származik.

Omphalodes scorpioides (HAENKE ex JACQ.) SCHRANK

- KHA, Felsőcsatár, Pinka-szurdok, a folyó melletti magaskörös-égeresekben többezer tő, számos ponton (KG, 2006; KA – KB – KG, 2007) [8764/4]
- MBS, Tornyiszentmiklós, Muraerdő, keményfás ligeterdőben tömeges (KG, 2005) [9465/3]
- PS, Pornóapáti D, a Pinka mentén, gyomos füzes ligeterdőben, 1 tő (KG, 2005) [8864/4]
- PV, Nagykanizsa É, Zsigárd-majortól D-re a Zsigárdi-erdő szélén, keményfás ligeterdőben (KG – MA, 2006) [9567/2] (KÁROLYI et al. 1970 jelzésének megerősítése)
- RS, Mesterháza, Laskod-erdő, Répce zátonyán néhány tő (MA, 2007) [8667/1]
- RS – KS, Csáfordjánosfa, Tőzikés-erdő, keményfás ligeterdőben, néhány tő (KA – KG – MA, 2007) [8567/2] (KEVEY 2001b adatának megerősítése)

A Ny-Dunántúlról WAISBCKER (1893) Kőszeg, SOÓ – JÁVORKA (1951) Vasvár, KÁROLYI et al. (1970) pedig Homokkomárom mellől jelzik (az általunk a Zsigárdi-erdő szélén talált állomány az utóbbi lelőhellyel valószínűleg ± azonos). A csáfordi lelőhely közelében Dénesfán (már egyértelműen Kisalföld) ismert (KEVEY 2001b). Az MTM Növénytarában van lapja a Sorok mellől (MÁRTON J., 1882, 1884, 1890) is. A Mura közelében nem megeléző az újabb állományok felfedezése, hiszen a szomszédos szlovéniai területeken is többfelé megtalálták (ACCETTO 1990). Nálunk a kapcsolódó Belső-Somogy keményfás ligeterdeiben már sokféle élő, jellemző növény.

A Pinka mellett valószínűleg a folyó felső, ausztriai szakaszáról ereszkedett le. TRAXLER (1975) az országhatár közeléből, Burg (Pinkaóvár) mellől jelzi. Mindkét itteni új lelőhelyén csak néhány példány került elő, erősen bolygatott patakmenti füzes állományban, illetve egy ponton égerligetben. Az alábbiakban közöljük az itt készült cönológiai felvételt.

Felsőcsatár, Pinka-szurdok a malom közelében [8764/4], 20×20 m, KIRÁLY G., 2006. 06. 09.

E_{3n} 85%, 20-28 m, Ø 20-60 cm. *Alnus glutinosa* 3, *Robinia pseudoacacia* 1-2, *Salix alba* 3, *Salix fragilis* 3, *Ulmus laevis* 1-2

E_{3s} 40%, 8-15 m, Ø 5-10 cm. *Acer campestre* 1, *Alnus glutinosa* 2, *Corylus avellana* 2

E₂ 20%, 2-5 m. *Acer campestre* 2, *Euonymus europaeus* 2, *Sambucus nigra* 2

E₁ 100%. *Adoxa moschatellina* 1, *Aegopodium podagraria* 2, *Alliaria petiolata* +, *Anthriscus nitida* +, *Asarum europaeum* subsp. *europaeum* 1, *Athyrium filix-femina* +, *Chrysosplenium alternifolium* +, *Circaea lutetiana* +, *Dryopteris dilatata* +, *Dryopteris filix-mas* +, *Equisetum arvense* +, *Galeobdolon montanum* 4-5, *Galium aparine* 2, *Geum urbanum* +, *Glechoma hederacea* +, *Impatiens glandulifera* +, *Impatiens parviflora* 1, *Milium effusum* +, ***Omphalodes scorpioides*** +, *Oxalis acetosella* +, *Pulmonaria officinalis* +, *Ranunculus lanuginosus* +, *Ranunculus repens* +, *Rubus caesius* +, *Sisymbrium strictissimum* +, *Solidago gigantea* +, *Stachys sylvatica* +, *Stellaria holostea* 1, *Stellaria nemorum* 1-2, *Symphytum tuberosum* +, *Urtica dioica* 2

Ornithogalum sphaerocarpum KERN.

- FKH, Szőce, Nyírdomb, beerdősülő egykori gyepen, néhány tő (MA, 2005) [9065/3]
- GS, Sorkikápolna, Sorkikápolnai-erdő, gyertyános-tölgyesben, tömeges (MA, 2004) [8866/3] (MÁRTON 1893 adatának megerősítése)
- RV, Bejczygyertyános, Rába menti réten néhány tő (MA, 2007) [8867/1]
- RV, Molnaszecsőd, Döröske felé, gyertyános tölgyesben (MA, 2002) [8966/3]
- RV, Vasvár, legelő szélén, szórványosan (MA, 2002) [8966/2]

A Ny-Dunántúlon Zala dombvidékei kivételével ritka (vö. FARKAS 1999, KÁROLYI ap. KOVÁCS 2005). Az Őrségből még nem jelezték. A Rába-völgytől É-ra akutális adata csak a Soproni- (TÍMÁR 1996) és Kőszegi-hegységből (KESZEI et al. 1999) volt.

Orobanche minor SUTTON

- RS, Lövő, a község Ny-i szélének új utcájában, füves árokszélén, *Trifolium pratense*-n 20-30 tő (leg. pro primo BÖZ; det. KG, 2005) [8466/4]

Zalában KÁROLYI – PÓCS (1964) szerint „gyakori és komoly kártevő”, SOÓ (1968) szerint „bőven”, ezt bizonyítja elég sok zalai példánya az MTM Növénytarban. Ugyanitt több olyan gyűjtése van az ÉNy-Dunántúlról, amelyeket nem publikáltak: Kőszeg (VISNYA A., 1933, 1935), Sopronhorpács (CSAPODY V., 1955), Táplánszentkereszt (BOROS Á., 1959). SOÓ (l. c.) „Sopron – Vas” megjegyzése valószínűleg ezekre vonatkozik (SOÓ – JÁVORKA 1951-nél még nem szerepel).

Orthilia secunda (L.) HOUSE

- KHA, Kőszeg, Alsó-erdő, a kőszegfalvi erdészlaktól ÉK-re 0,5 km-re, acidofil jellegű ligetes tölgyesben, *Pyrola rotundifolia* telepében 2-3 virágzó tő (KG, 2004) [8665/2]

WAISBECKER (1891) szerint az Alsó-erdőben még „bőven” termett. Az ÉNy-Dunántúlon a Soproni-hegységből eltűnt (KIRÁLY et al. 2004), a Rábától É-ra még JEAN-PLONG (1983) közölte két előfordulását. Az Őrségben és Vendvidéken kis számban ma is megvan (KIRÁLY et al. 2002).

Peltaria perennis (Ard.) MARKGRAF

- RV, Csörötnek, „Sziget” menti felhagyott kavicsbányákban néhány tő (LK – MA – VR, 2003) [9064/3]
- RV, Nádasd, Németfalusi-réten több helyen kisebb csoportokban (MA, 2005) [8965/4]
- VH(VV), Alsószőlnök, az erőmű mellett a Rába-parton (MA, 2003) [9063/3]

A Keleti-Alpok reliktum jellegű növénye, amely a Rába és mellékfolyói mellett messze leereszkedik. Már GÁYER (1925) fontos növényföldrajzi szerepet tulajdonított a fajnak, majd KÁROLYI et al. (1972) közölték néhány előfordulását. Újabb KEVEY (2004) erősítette meg Vasvár melletti lelőhelyét.

Petasites albus (L.) GÄRTN.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a Büksi-rét felett telepített lucos szélén, néhány tő (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- GS, Söpte, belterület, patakparton, néhány tő (MA, 2003) [8765/2]
- KV, Lovászi, Koldustemető-domb, szivárgóvízes bükkösben (KG – MA, 2006) [9465/1]

A Ny-Dunántúlon aktuális adatai (vö. FARKAS 1999) a határszéli, leginkább montán hatás alatt álló területeken (Soproni- és Kőszegi-hg., Vend-vidék, Hetés) voltak. A fenti új lelőhelyek közül az első kettő már a terület alacsonyabb dombvidékeiről való.

Peucedanum officinale L.

- AKH, Egyházaskesző, a Csererdő É-i részén, változó vízhatású termőhelyen álló füves, bakhátas tölgyesben, többszáz tő (KG – NA, 2003) [8569/4]

Régi adatai vannak Sopron mellől (SZONTAGH 1864, DECCARD ap. GOMBOCZ 1906), amelyek az élőhelyek ismeretében kétesek. CSAPODY (1953) Vitnyéd mellől jelezte, ahol KIRÁLY – KIRÁLY (2000) megerősítették előfordulását. Iván mellett KESZEI (2000) találta egy jelentős állományát, amely ma is megvan. Bár a hazai irodalomban ismételtelen jelentkezik kislalföldi említése (pl. SOÓ 1980, FARKAS 1999), a magyar oldalról egyetlen konkrét említése sincsen, a GOMBOCZ (l. c.)-nál szereplő adatok mindegyike a burgenlandi Fertő-mellékre esik. Esetleg az is felvetődik, hogy ZÓLYOMI (1941) kemenesháti lelőhelyét számították a Kislalföldhöz.

Az Alsó-Kemeneshát egykori legelőerdői vagy fáslegelői képükben, fajösszetételükben nagyon hasonlítanak az Iván és Vitnyéd melletti „cseri tölgyesekhez”. A *P. officinale* új lelőhelye egy korábban bakhátalással felújított erdőrészletben van. ZÓLYOMI (1941) a „Kemenes szélén szikeserdő-tölgyesben” találta, de közelebbi helymegjelölést nem ad. Lehetséges, hogy akkoriban még több ilyen jellegű állomány volt a területen, melynek képét a fenyvesítés és akácosítás azóta drasztikusan átrajzolta. Az alábbiakban közöljük az egyházaskeszői lelőhelyen készült cönológiai felvételt:

Egyházaskesző, a Csererdő É-i részén [8569/4], 20×20 m, KIRÁLY G. – NAGY A., 2003. 09. 25.

E₃ 70%, 16-23 m, Ø 15-50 cm. *Quercus cerris* 3-4, *Quercus robur* 2-3, (*Loranthus europaeus* +)

E₂ 10%, 0,5-3 m. *Carpinus betulus* +, *Crataegus monogyna* 1, *Euonymus europaeus* +, *Ligustrum vulgare* +1, *Pyrus pyraeaster* 1-2, *Quercus cerris* +

E₁ 80%. *Agrostis* cf. *canina* 4, *Betonica officinalis* +, *Calamagrostis epigeios* +1, *Carex pallescens* +, *Danthonia decumbens* +, *Galium mollugo* s. l. +, *Galium verum* +, *Genista tinctoria* +, *Hieracium umbellatum* +, *Hypericum perforatum* +, *Juncus conglomeratus* 1-2, *Lysimachia punctata* +, ***Peucedanum officinale* 1-2**, *Rosa gallica* +, *Rumex* cf. *thyrsoiflorus* +, *Sedum maximum* +, *Serratula tinctoria* +, *Veronica officinalis* 1, *Vincetoxicum hirundinaria* +, *Viola canina* subsp. *montana* +

Phegopteris connectilis (MICHX.) WATT

- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó-patak völgyében, szivárgóvizet gyertyános-tölgyesben, több m²-en (BZ – KG, 2005) [9063/2]
- PS, Pornóapáti, Pornói-patak völgye, Apáti-erdő, telepített fenyvesben, 1 tő (KG, 2005) [8864/2]

Erős állományai az Őrségben és Vend-vidéken, illetve a Kőszegi-hegységben élnek (KIRÁLY 1996, KIRÁLY et al. 2002), másutt kis példányszámban bukkan fel. Néhol időleges megtelepedő (vö. JEANPLONG 1983, KIRÁLY et al. 1999, KIRÁLY et al. 2005), a fenti adatok is ez utóbbi típusba sorolhatók.

Plantago tenuifolia W. et K.

- RS, Répceszemere, a régi községi legelő vadjárásos részein, szikesedő foltokon, néhány m²-en (KA – KG, 2005) [8567/4]

A Ny-Dunántúlról nem ismert, sőt a Kislalföld magyarországi részéről sincs biztos említése, a határon túl a Tószög (Seewinkel) szikes tavain viszont jellemző (vö. CSAPODY 1975). Közép-Burgenlandban, Nikitsch mellett egy időleges megtelepedése volt az 1960-as években (TRAXLER 1967). Répceszemerei élőhelyén mindössze néhány m²-nyi, erősen vadjárta folt mutat szikes jelleget (*Puccinellia distans*, *Trifolium retusum*, *T. striatum* előfordulásával), a *Plantago*-t érdekes módon a sokkal kiterjedtebb és tipikusabb iváni szikeseken nem találtuk meg.

Polystichum aculeatum (L.) ROTH

- FKH, Alsóújlak, patak völgyben (MA, 2004) [8967/1]
- FKH, Telekes, patak völgy akácosaiban több példány (MA, 2004) [9066/1]
- KHA, Peresznye, Dombalja, üde bükkösben, 1 tő (KG, 2003) [8565/4]
- KHA, Tömörd, Ilona-völgy, bükkös letörésen, 1-2 tő (KG, 2006) [8665/2]
- KZD, Németsfalu, Parlagnvár, bükkösben (KG – MA, 2005) [9166/3]
- RS, Iván É, a pusztacsaládi út Ny-i oldalán, telepített erdeifenyvesben, 1 tő (KG, 2003) [8567/1]
- RTS, Pinkamindszent, Tamás-erdő DK-i része, gyertyános-tölgyesben, 1 tő (KG, 2005) [8964/4]

A Ny-Dunántúlon igen szórványos, előfordulása (vö. FARKAS 1999) leginkább a határ-széli, erősebb montán hatás alatt álló területeken jellemző. A fentiekben a Ny-Dunántúl alacsonyabb dombvidékeiről származó adatainkat soroltuk fel.

Potamogeton acutifolius LINK ex R. et SCH.

- RV, Bejczygyertyános, régi Csörnőc-holtág kotort medrében (MA, 2007) [8867/1]
- RV, Sárvár, az új Rába-híd (Nádasdy-híd) mellett pocsolyában, *P. trichoides* mellett (KG – MA, 2004) [8767/2]

Régen is ritka (FELFÖLDY 1990), holtágakhoz, mélyebb ártéri tócsákhoz kötődő hínár-faj. A Ny-Dunántúlon két adata korábbi ismert a Rába-völgyéből (GÁYER 1927 egy Sárvár melletti Rába-holtágban találta, s egy ugyancsak 1927-ben általa gyűjtött példány van az MTM Növénytárában Vasvár mellől). Az új lelőhelyek jelzik, hogy a Rába mentén ma is lehet számolni fellépésével. A lefűződött holtágak és a folyók csendes öbleinek első megtelepülője. Mivel ezek az élőhelyek a vízrendezések során jelentősen megritkultak, aktuális hazai előfordulásai főleg bányagödörökben, csatornáknak vannak.

Potamogeton trichoides CHAM. et SCHLECHTD.

- FKH, Ozmánbük, víztározó (MA, 2004) [9066/3]
- GS, Porpác, kavicsbányató (MA, 2004) [8766/4]
- KZD, Szentkozmadombja, víztározó (MA, 2005) [9366/3]
- PS, Ják, a C43 határponttól É-ra, kavicsgödör pocsolyáiban (BZ – KG, 2005) [8865/3]
- RS, Und, kavicstó a község belterületén (KG, 2007) [8566/1]
- RTS, Rábahídvég, erdőben lévő kavicsfejtésben (MA – VR, 2005) [8966/1]
- RV, Sárvár, az új Rába-híd (Nádasdy-híd) mellett pocsolyában (KG – MA, 2004) [8767/2]

Egykor nagyon kevés adattal rendelkező, újabban valószínűleg terjedőben lévő hínár. FELFÖLDY (1990) összegző térképén az országból mindössze 14 adatát tünteti fel, a Ny-Dunántúlról egyet sem. A fenti új lelőhelyek többsége kavicsstavakon vagy víztározókon van, a Rába árterén természetes tócsákon is találtak. Általában fajszegény hínárnövényzetben, magánosan vagy *Ceratophyllum* spp. és *P. panormitanus* társaságában él.

Potentilla inclinata VILL.

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő, a Nagyhárs-árokotól D-re, füves nyiladékon (KG, 2006) [8265/3]
- KH, Cák, a nagy kőfejtő falán (KG, 2005) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Kálvária-hegytől D-re fekvő erdőszegélyeken (KG, 2004) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Pintér-tető alatt, vágás szélén (KG, 2004) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Szabó-hegy, a sílift felett, útszélén (KG, 2004) [8665/1]
- KH, Kőszeg, a Stájerházak felett ill. a Vöröskereszt közelében, útszélén (KG, 2007) [8664/2]
- PS, Ják, a C43 határponttól É-ra, erdőszegélyben (BZ – KG, 2005) [8865/3]

A DNy-Dunántúlon szórványos (vö. KÁROLYI – PÓCS 1969), a Rábától É-ra viszonylag ritka, korábbi adatai Kőszeg és Sopron környékéről vannak (vö. KIRÁLY 1996, KIRÁLY et al. 2004). Nem volt biztos adata a Fertőmelléki-dombságról (innét CSAPODY 1975 GOMBOCZ-ra hivatkozva „sok helyen” megjegyzéssel közli, de GOMBOCZ 1906 munkájában nem szerepel itteni adata).

Potentilla rupestris L.

- FD, Fertőrákos, Felsőrákosi-erdő, füves acidofil tölgyesben (KG, 1998) [8265/4]
- FD, Sopron, Dudlesz-erdő ÉK-i része, 5 lelőhelyen összesen 15-20 tő (KG, 2006) [8265/3]
- KH, Cák, Gesztenyés-oldal, felhagyott gesztenyés tisztásain, 1-2 tő (KG – TH, 2007) [8665/1]
- KH, Kőszeg, a Szabó-hegytől É-ra, a Király-völgy felső peremének füves gesztenyéseiben, 3-4 tő (KA – KG, 2006) [8665/1]
- RS, Csapod É, Göbösmajor mellett útszélen, 10-20 tő (KG, 2003) [8467/4]
- RS, Sajtoskál, Harasz-erdő főnyiladékan, erdőszegélyben (KA – KG, 2000) [8567/3]
- RS, Sopronhorpács, Horpácsi-erdő a volt határörlaktanyától É-ra, füves nyiladékon, 1 tő (KG, 2005) [8466/3]
- RS, Vitnyéd, Vitnyédi-erdő nyiladékain Cserepes-kunyhótól É-ra (KG, 2003) [8467/4]
- SH, Ágfalva, Hidegvíz-völgy, a Népőiskola alatti hegyi réten, 2 tő (KA – KG, 2005) [8364/2]
- SH, Sopronbánfalva, Erdei malom feletti hegy gesztenyéseiben, 3 tő (KG, 2007) [8365/1]
- VH(VV), Kétvölgy, Ritkaháza, száraz gyepeken (MA – VR, 2004) [9163/1]

Az ÉNy-Dunántúlon ritka, egyedül a Kőszegi-hegység D-i részén ismertek stabil, nagy egyedszámú állományai (vö. KIRÁLY 1996). A Soproni-hegységből KÁRPÁTI (1949), a Fertőmelléki-dombságról CSAPODY (1975) jelezte utoljára. A Répce-síkon új felfedezés, jelenléte (mint határozottan Praenoricum-i, acidofil jellegű elem) érv e területeknek a növényföldrajzi Kisalföldhöz (Arrabonicum) történő sorolása ellen. Az MTM Növénytarában két érdekes lapja van a Vas megyei alacsony dombvidékekről: Taródháza (MÁRTON J., dátum nélkül) és Sitkei-erdő (FILARSZKY N. et al., 1909).

Prenanthes purpurea L.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a Büksi-rét feletti szivárgóvízes bükkösökben (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- KHA, Kiszsidány, a Pusztika-erdő szélén, bükkösben (KA – KG, 2003–2005) [8565/4]
- KHA, Kőszeg, Alsó-erdő, az Ólmodi úttól É-ra a B96-os határpont közelében, acidofil tölgyesben (KA – KG, 2004) [8565/3]

A terület „Noricum-i” részén (Kőszegi- és Soproni-hg., Vend-vidék) nem ritka, de e területekről szinte egyáltalán nem lép ki. Újabban előkerült Iváncnál (JEANPLONG 1999) és a Felsőcsatárnál (KIRÁLY et al. 1999), míg Kőszeg-hegyalján egy régebbi adata is volt (Őzkút, CSAPODY ap. KIRÁLY 1996). A fent felsorolt lelőhelyek közül érdekes növényközösségben él a kiszsidányi (*Astrantia major*, *Melampyrum nemorosum*, *Phyteum spicatum*) és a büksi bükkös letöréseken (*Daphne mezereum*, *Vicia oroboides*) is. Sajnos a hasonló jellegű, extrazonális bükkösöknek mára csak apró töredékei maradtak meg fenyő monokultúrák közé ágyazva, amelyek egy durvább erdőszeti beavatkozás hatására könnyen végleg eltűnhetnek.

Primula vulgaris HUDS.

- RS, Völcsfej, Csonkás-erdő, gyertyános-tölgyesben, néhány tő, mellette hibrid (*P. × brevistyla* = *P. veris* × *vulgaris*) példányok is (KG, 2003) [8466/4]
- IS, Nagycenk, Nagycenki-erdő, gyertyános-tölgyesekben, sokfelé (KG, 2002–2005) [8466/1]

- IS, Pereszteg, Peresztegi-erdő, gyertyános-tölgyesekben, sokfelé (KG, 2002–2005) [8466/1]
- RS, Rőjtökmuzsaj, Lövői-domb É-i letérese, gyertyános-tölgyesben, kb. 50 tő (KA – KG, 2001–2005) [8466/4]
- RS, Sopronkövesd, Varjas-lap, Gyékényes, füves gyertyános-tölgyesekben, sokfelé (KG, 2002–2005) [8466/3] (ugyanitt FARKAS 1999, a lelőhelyet tévesen a Kisalföldre helyezve)
- RS, Sopronhorpács, Horpácsi-erdő, gyertyános-tölgyesekben, sokfelé (KG, 2002–2005) [8466/3]
- RS, Sajtoskál, Dénes-erdő, erdei út mellett néhány tő (KB – MA, 1999) [8667/1]

A DNY-Dunántúlon gyakori (ld. FARKAS 1999 térképét), majd a Rábát átlépve, részben edafikus okokból jóval szórványosabbá válik, de a Kőszegi-hegységben és -hegyalján még nagy tömegben található. JEANPLONG (1956) szerint csak a Répce vonaláig fordul elő, KÁRPÁTI (1958) azonban már Sopronkövesd és Sopronhorpács mellől is jelzi. TRAXLER (1973) Burgenlandban a Landsee – Oberpullendorf – Niktsch vonalig találta, amelynek folytatását képezik a fenti új adatok, bizonyítva a Répctől É-ra is folytatódó szinte összefüggő előfordulását. Még északabbra, immár teljesen szigetszerűen a Soproni-hegységben bukkan fel, ahol ma nagyon alacsony egyedszámban él (vö. TÍMÁR 1996). Mivel a hegységből igen régi adatai is vannak (pl. SZONTAGH 1864), és korábban nagyobb területről ismerték (CSAPODY 1953), itteni őshonosságát sincs okunk kétségbe vonni.

Pseudolysimachion orchideum T. WRABER

- FD, Sopron, Balfőtől É-ra a régi Halászkunyhó közelében, fűszáraz gyepekben (KG – NA, 2004; KG, 2006) [8366/1]
- IS, Nagycenk, Köves-erdő ÉK-i része, füves vágások szélén (KG, 2005) [8366/3]
- KHA, Bozsok, a határátkelőtől D-re 1 km-re, az országhatár pásztyán, *Brachypodium pinnatum*-gyepekben (KG – TH, 2007) [8664/4]
- KHA, Pornóapáti, a községtől K-re a kivezető közút mellett füves rézsűn (KG, 2005) [8864/2]
- KHA, Vaskeresztes, Niderberg, füves útrézsűn (KG, 2002) [8864/2]
- PS, Pornóapáti D, Kápolna-dűlő, a C39 – C40 határpontok közötti fűszáraz gyepekben (KG, 2005) [8864/4]
- PS, Szentpéterfa, a község K-i szélén fekvő templom mellett, száraz gyepekben (BL – KG, 2005) [8964/2]
- PS, Torony, a Karankótól Ny-ra fekvő völgy oldalában, fűszáraz gyepekben (KG, 2006) [8765/3]
- RS, Dénesfa, Círáki-legelő, fűszáraz gyepekben (KG, 2002–2005) [8568/1]
- RV, Egervölgy, Rába jobb parti rétjein, fűszáraz gyepekben (KG – MA, 2004) [8867/3]
- VH(VV), Apátistvánfalva, a Hársas-patak völgyében, útrézsű fűszáraz gyepekben (KA – KG, 2007) [9063/4]

A Dunántúlon SOÓ (1968) szerint „szórványos”. A Ny-Dunántúlon meglehetősen kevés régi adatát sikerült összegyűjteni, a területen elszórtan mintegy 10 lelőhelyről jeleztek (pl. BORBÁS 1887, KÁROLYI et al. 1971). Sopron környékéről egyáltalán nem volt adata, csak a ma burgenlandi területekről közölték (vö. CSAPODY 1975). JEANPLONG (1956) szerint Csapod térségében, száraz gyepekben az Arrabonicum hatását közvetíti. Érvelését gyengítik a fenti adatok, melyek ÉNy-Dunántúl egészén elszórt xerotherm flóraszigetekről származnak (míg Csapod környékén csak egy aktuális lelőhelyét ismerjük). Általunk ismert lelőhelyein *Aster linosyris*, *Brachypodium pinnatum*, *Dianthus carthusianorum*, *Hieracium sabadudum*, *Peucedanum carvifolia* jelenti jellemző kísérőit.

Pulmonaria angustifolia L.

- ELD, Borsfa, gyümölcsös útrézsűjében néhány tő (MA, 2004) [9466/4]
- FD, Fertőrákos, Kecske-hegy DNy-i oldala, cserjés cseres-tölgyes nyiladékan (KG, 1998) [8265/4]
- FD, Sopron, Dudlesz-erdő, a 327-es csúcstól É-ra füves gyertyános-tölgyesben (KG, 2002–2006) [8265/3]
- FD, Sopron, Dudlesz-erdő, a Nagyhárs-ároktól D-re fekvő füves tölgyesekben 2 lelőhelyen, ill. u. ott egy füves vágáson is (KG, 2002–2006) [8265/3]
- KH, Bozsok, a községtől Ny-ra a volt műszaki zárnál ill. attól az országhatár felé, cserjésedő gyepekben 10-15 tő, (KG – MA, 2003–2007) [8664/4]
- RS, Iván, a községtől D-re („Iváni szikések”), cserjésedő sztyepréten, 50 tő (KG, 2006) [8567/4]
- RS, Vitnyéd, Vitnyédi-erdő K-i részén, füves tölgyesben, 2-3 tő (KG, 2003) [8467/4]

A Ny-Dunántúl rendkívül megritkult növénye, amely a gesztenyések, kaszálógyümölcsösök, füves, nyílt tölgyesek átalakulásával, megszűnésével veszített teret. Újabban egyedül a Kelet-Zalai-dombságon került elő jelentősebb számban (FARKAS 1999). Állományai általában alacsony példányszámúak, a kevés nagyobb (pl. az iváni, vagy a KIRÁLY et al. 2005 által jelzett ágfalvi) rendkívül kényes helyen található, bármikor elpusztulhat. A soproni Dudleszban CSAPODY (1975) még nagyon gyakorinak tartotta, ma ott a természetes szukcesszió és főleg a nagy kiterjedésű tarvágásokkal és vegyszerezéssel operáló erdőfelújítások következtében szinte eltűnt. A JEANPLONG (1958) által jelzett vasi állományok létét nem sikerült megerősíteni.

Pyrola minor L.

- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C92/9 – C93 határpontok között, határsávi nyíresben, néhány tő (KG – MA, 2006) [8963/4]
- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C92/2 – C92/12 határpontok között, pionír fiatalosban *P. rotundifolia* hatalmas telepeiben néhány m²-en (leg. pro pr. SZ; megerősíti KG – MA, 2006) [9063/2 és 9064/1]
- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, Alsó-Sánta-völgy, erodált útrézsűn, néhány kis telep (leg. pro pr. SZ; megerősíti KG – MA, 2006) [9064/1]

A DNy-Dunántúlon KÁROLYI et al. (1972) számos lelőhelyről jelzi, s bár jelentősen megritkult, ma is szórványosnak mondható (vö. KIRÁLY et al. 2002). A Felső-Őrségből (annak kutatási hézagai miatt) nem jelezték, itt a *P. rotundifolia* hatalmas telepeiben elrejtőzve, kis egyedszámban él. A Rábától É-ra néhány apró populációjáról tudunk (Felsőcsatár, Kőszegi-hg. – KIRÁLY 1996, KIRÁLY et al. 1999). Visszaszorulásának oka a fenyves monokultúrák terjedése és a pionír erdősávok szinte teljes eltűnése.

Pyrola rotundifolia L.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a Büksi-rét melletti telepített égeres felett, bükkös szélén, útrézsűn, néhány tő (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C92/2 – C92/12 határpontok között, határsávi pionír élőhelyen hatalmas telepekben, össz. több ezer m²-en (leg. pro pr. SZ; megerősíti KG – MA, 2006) [9063/2 és 9064/1]
- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C92/9 – C93 határpontok között, határsávi nyíresben, néhány tő (KG – MA, 2006) [8963/4]
- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, Alsó-Sánta-völgy, útrézsűn, 1-2 tő (KG – MA, 2006) [9064/1]
- KH, Cák, a nagy kőfejtő udvara erdősődő részén, fél m²-es telep (KA – KG – VR, 2005) [8665/1]
- KHA, Kőszeg, Alsó-erdő, a kőszegfalvi erdészlaktól ÉK-re 0,5 km-re, acidofil jellegű ligetes tölgyesben, kb. 10 m²-es telep, 10 virágzó hajtással (KG, 2004) [8665/2]
- KZD, Kozmadombja, a Csapás-út mellett, erodált útrézsűn több tucat tő (KG – MA, 2005) [9265/1]

Státusza, megítélése a Ny-Dunántúlon a *P. minor*-hoz hasonló; az Őrségben és térségében annál gyakoribb, tömegesebb, míg az ÉNy-Dunántúlon ritkább. A Felső-Őrségből már ismert (FARKAS 1999, BODONCZI 2002), itt a rönöki Szt. Imre templomtól Ny-ra a határsáv pionír pásztján elképesztő tömegben él. WAISBECKER (1891) szerint a kőszegi Alsó-erdőben „oly tömegesen lép fel, hogy terjedelmes pázsitokat képez” – ehhez képest innét szinte teljesen eltűnt.

Pyrus austriaca KERN.

- KHA, Vaskeresztes, Niderberg, kaszálógyümölcsösben, 1 hatalmas fa (KG, 2006) [8864/2]
- PS, Torony, a Karankótól Ny-ra fekvő völgy oldalában, felhagyott gyümölcsösben, 1 idős fa (KG, 2006) [8765/3]
- ZH, Őrtilos, Szentmihályhegy, kaszálógyümölcsösben, 1 hatalmas fa (KA – KG, 2004) [9767/1]

Hazai előfordulásait korábban TERPÓ (1960) dolgozta fel, a Ny-Dunántúl aktuális lelőhelyeinek listáját KIRÁLY (2000) adja. Legészakabbi előfordulása Fertőrákos melletti, legdélebbi a most közölt szentmihályhegyi. Az Őrség kaszálógyümölcsöseinek jellemző gyümölcsfája, máshol jóval ritkább. Bár már TERPÓ (l. c.) is csak kultúr-környezetben találta, a hazai irodalom (ld. SIMON 2000) „mészkerülő és cserestölgyesek” fajaként ismeri. Hazai előfordulásainak ismeretében kijelenthető, hogy ez az állítás téves. Erdőben sehol sem található, a gyümölcsösök felhagyása után a szukcesszióval néhány évtizeden belül eltűnik. A legtöbb egyedén idős korban is látható az egykori oltás nyoma, természetes újulatát sehol sem láttuk. Egyértelműen kultúrtaxon (feltehetően a *P. nivalis* és *P. pyraeaster* állandósult hibridje), a régi gazdálkodási formák eltűnőben lévő relikta.

Ranunculus aquatilis L.

- KV, Rédcics, a Kebele-patak hídjánál (MA, 2004) [9364/4]

A Ny-Dunántúlon ritka, FELFÖLDY (1990) is csak néhány előfordulását jelöli. A jelzett lelőhelyen a patak kövekkel stabilizált szakaszán fordul elő a *Callitriche cophocarpa*-val együtt. Természetesen kialakuló élőhelyek híján ma főleg frissen kotort vízfolyásokban él.

Ranunculus baudotii GODR.

- RS, Mesterháza, bányató (MA, 2002) [8667/1]
- RS, Und, mesterséges tó (régai anyaggyerő gödör) a község Ny-i szélén (KA – KG, 2003–2005) [8566/1]
- RS, Völcséj, tó a község Ny-i szélén (KG, 2005) [8566/2]

A Ny-Dunántúlon egyedül FELFÖLDY (1990) térképe (Sopron mellett) utal előfordulására. Más hínárfajokhoz (pl. *Najas marina*) hasonlóan a szaporodó kavicstavak kedvezőek számára, a fenti adatok ilyen környezetből származnak. Lelelőhelyein többnyire első megteleplő, a szukcesszió előrehaladtával a más növények által nehezen kolonizálható 1-2 m mély vizekbe húzódik vissza.

Ranunculus illyricus L.

- AKH, Kemenesmagasi, legelő (MA, 2005) [8669/3]
- AKH, Kemenessömjén, cserjés legelő (MA, 2005) [8668/4]
- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KG – MA, 2004) [8668/2]

- FD, Fertőrákos, a Kecske-hegy csúcsán, a kilátó mellett, erdőszegélyben, néhány tő (KG, 2001–2005) [8265/4]
- FD, Fertőrákos, a Kecske-hegy csúcsától D-re, zárvány-szerű, cserjésedő százkaperjés gyepekben, 5–10 tő (KG, 2002–2006) [8265/4]
- FD, Sopron, Kistómalom feletti erdészeti rakodó melletti gyepekre telepített akácosban, 10–20 tő (KG, 2001–2005) [8265/4]
- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő D-i és középső részén, füves, száraz erdőszegélyekben (KG, 2003–2005) [8467/2]
- RS, Dénesfa, Ciráki-legelő, fűszáraz gyepekben (KA – KG, 2006) [8567/2]
- RS, Iván É, Erdőlakmajor közelében, füves útrézsűn (KG, 2004–2006) [8567/2]
- RS, Pusztacsalád É, a volt vasúti töltés közelében, akácos szélén, néhány tő (KA, 2001) [8567/2]
- RS, Répceszemere, községi legelő a foci-pálya mellett, száraz gyepekben (KA – KG, 2006) [8567/4]

A Fertőmelléki-dombságon néhány korábbi lelőhelye volt (ld. CSAPODY 1975), itt az egykori fragmentális sztyeprétek beakácosítása ill. természetes cserjésedésük miatt végveszélyben van. A Répce-síkon JEANPLONG (1956, 1958) Vitnyéd és Pusztacsalád közötti előfordulásait a kisalföldi hatás előfutárainak tekinti. Az Alsó-Kemenesháton nem ritka, feltehetően újabb állományai is előkerülnek még.

Ranunculus lateriflorus DC.

- RS – KS, Agyagosszergény, Fácános-erdő Ny-i szegélyén, nedves, agyagos talajon, vízálláson, több tucat tő (KA – KG, 2004) [8467/2]

Flóraműveink (pl. SOÓ 1980) „Kisalföld” megjegyzéssel közlik, holott összes korábbi itteni jelzése a burgenlandi Fertő-partra vonatkozik (vö. GOMBOCZ 1906, CSAPODY 1975, ill. MTM Növénytára). Aktuális adata a Répce-sík határterületéről származik, a különösen belvizes 2004-es évben *Elatine alsinatsrum*, *Gratiola officinalis*, *Juncus conglomeratus*, *Myosurus minimus* társaságában találtuk.

Ribes uva-crispa L.

- FD, Sopron, Kő-hegy csúcsrésze, beerdősült kőfejtő-gödrökön 1 nagy bokor (KG, 2000) [8365/2]
- FKH, Pókaszepetk, Szepetki-erdő ÉK-i részén gyertyános-tölgyesben (KA – KG, 2000) [9067/2]
- IS, Nagylőzs, Haraszt-erdő, fiatal tölgyesben, 1 bokor (KA – KG, 2003) [8466/2]
- IS, Sopron, Balfi-erdő É-i része, gyertyános-tölgyesben, 1 kis bokor (KG, 2000) [8365/4]
- KHA, Felsőcsatár, a Nagyvilágos-hegy K-i letörésén a Pinka felett, meredek gyertyános-tölgyesben néhány bokor (KA – KG, 2007) [8764/4]
- KHA – RS, Répcevis, Visi-hegy, akácos mélyúton, 1 bokor (KG, 2003) [8565/2]
- PS, Egyházásrádóc, Vágás-erdő, gyertyános-tölgyesben, 1 bokor (KG, 2005) [8865/4]
- RS, Sopronkövesd, Agg-hegy, gyertyános-tölgyesben, 2–3 bokor (KG, 2001) [8466/3]
- RS, Sopronkövesd, Lövői-domb, akácos völgyaljon, 1 bokor (KG, 2004) [8466/4]
- RS, Völsej, Csonkás-erdő Ny-i része, akácosban, 1 bokor (KG, 2003) [8466/4]

A Ny-Dunántúlon csak a Kőszegi-hegység bükkös régiójában, sziklás termőhelyeken nevezhető bizonyosan őshonosnak, üde erdőkben sokfelé valószínűleg kertekből, gyümölcsösökből kivadult egyedeket találtuk. BARTHA – MÁTYÁS (1995) adataihoz képest a Rábától É-ra fekvő dombvidékeken előfordulása mindenütt új.

Rosa agrestis SAVI

- KHA, Felsőcsatár D, talkum bánya feletti száraz tölgyes peremen, 2–3 bokor (KG, 2006) [8764/4]
- RS, Vitnyéd D, Csermajortól Ny-ra, erdőszegélyben, 1 bokor (KG, 2005) [8467/2]

Más *Rosa*-kiszajtokhoz hasonlóan alig rendelkezünk pontosan lokalizálható, megbízható adataival. SOÓ (1980) és FACSAR ap. SIMON (1992) nem közöl részletes előfordulásokat a Ny-Dunántúlról, BORBÁS (1887) Torony mellől jelzi. Felsőcsatárnál a *R. elliptica* TAUSCH felé közelődő (*R. inodora* Fr.?) egyedei is élnek.

Rosa arvensis HUDS.

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő, Nagyhárs-árok, 2 kis sarjtelep gyertyános-tölgyes származékban, természetes példányokkal (KG, 2006) [8265/3]
- RS, Újkér, Kakukk-domb, gyertyános-tölgyes származékban (KA – KG, 2000) [8567/1]

Az ÉNy-Dunántúlon nagyon ritka, eddig a Kőszegi- és Soproni-hegységből jelezték (WAISBECKER 1891, SOÓ 1966), de aktuális adatai innét nincsenek. A Fertőmelléki-dombság régi adatai – GOMBOCZ 1906 – a mai országhatáron kívüliek. Jelenleg a Rábától É-ra csak a fenti két új lelőhelyről ismert.

Rosa tomentosa SM.

- FD, Sopron, Dudlesz-erdő, a Galamb-ároktól É-ra, nyiladékon (KG, 2006) [8265/3]

Montán faj, a Soproni-hegység néhány pontján ma is él (vágásnövényzetben, pl. *Samolus racemosus* mellett, vö. KIRÁLY et al. 2004), a Fertőmelléki-dombságról nem volt ismert. Érdekes fenti előfordulása a Dudleszben, napos erdőszegélyben, ahol mellette *Buphthalmum salicifolium*, *Dictamnus albus*, *Rhamnus saxatilis* nő.

Rubus nessensis W. WALL.

- FŐ, Rábafüzes, Rigó-patak völgye, vágásokon nagy egyedszámban (KG, 2006) [9063/2]

A *Rubus fruticosus* agg. taxonjainak hazai ismerete rendkívül szegényes, feldolgozásai (KISS in SOÓ 1966) régi adatokon alapulnak. E jól felismerhető, jellegzetes kizajtk a területen eddig a Kőszegi-hegységből (BORBÁS 1887) és Dél-Zala egy pontjáról (KÁROLYI – PÓCS 1969) jelezték.

Rumex maritimus L.

- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]
- RS, Iván, a téglagyári tavak agyagos szélén (KG – MA, 2003–2006) [8567/4]
- RV, Rábagyarmat ÉNy, a Rába zátonyán (KG – MA, 2006) [9064/1]
- RV, Rátót, a Rába-hídtól Ny-ra fekvő kavicsstavaknál (KG – MA, 2003) [9064/2]
- RV, Sárvár, a volt cukorgyári ülepítőket nedves gyomtársulásaiban (KG – JW, 2006) [8767/2]

A Ny-Dunántúlról – meglepő módon – a korábbi források nem jelzik, növénytári lapja sincsen. Főként mesterséges tavak partján került elő, egyszer pedig a Rába zátonyán.

Rumex palustris SM.

- AKH, Egyházaskesző, a volt TSz melletti egykori bentonit bányá mély, nedves részein, ill. a község belterületén, szintén egykori bányagödörökön (KG, 2003) [8669/2]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]
- *KDV, Órtilos, Révmelléki-sziget, kavicstó partján (KA – KG, 2003) [9767/1]
- RS, Csepreg, Bene-hegy alatti víztározó partján (KA – KG, 2002) [8566/3]
- RS, Lövé, Gyár-erdő tisztása, vadjárta mélyedésen (KG, 2007) [8466/4]
- RS, Und, mesterséges tó a község Ny-i szélén (KA – KG, 2003–2005) [8566/1]
- RS, Völcsaj, tóparton a község Ny-i szélén (KG, 2002–2006) [8566/2]
- RS, Zsira, az Und felé vezető közút mellett, régi kavicsgödörön (KG, 2003) [8367/3]

- RV, Rábagyarmat ÉNy, a Rába zátonyán (KG – MA, 2005) [9064/1]
- RV, Sárvár, a volt cukorgyári ülepítők nedves gyomtársulásaiban (KG – JW, 2006) [8767/2]

Hasonlóan a *R. maritimus*-hoz, a Ny-Dunántúlról korábban nem jelezték. Nedves talajú pionír társulásokban nem ritka.

Rumex stenophyllus LEDEB.

- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]
- IS, Nagycenk, vasútállomás vágányai közt, 1 tő (KG, 2006) [8366/3]
- RS, Lövő, vasútállomás gyomnövényzetében (KG, 2007) [8466/4]
- RS, Lövő, Gyár-erdő tisztása, vadjárta mélyedésen (KG, 2007) [8466/4]
- RS, Völcese, belterületi kertben (KA – KG, 2007) [8566/2]
- RV, Sárvár, a volt cukorgyári ülepítők nedves gyomtársulásaiban (KG – JW, 2006) [8767/2]

Soó (1966, 1980) „Vas megye” megjegyzéssel közli, de más közölt adatát nem találtuk és az MTM Növénytárban sincs innét származó lapja. A Ny-Dunántúlon újabban Sopron mellett (KIRÁLY et al. 2004, KIRÁLY et al. 2005) került elő. A fenti adatok szerint az időleges megtelepedések mellett ismertek stabil populációi (Fertőszéplak, Harka) is, ahol más, t-k. halofil fajok mellett (pl. *Aster tripolium*) fordul elő.

Sagina subulata (SW.) C. PRESL

- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KG – MA, 2003) [8668/2]
- KV(Ő), Őriszentpéter, erdei utak kisavanyodó felszínein (MA, 2006) [9164/3]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól DK-K-re fekvő erdei vadföldek pionír növényzetében többfelé (KG, 2005–2006) [8567/2]
- RS, Vitnyéd D, Csermajortól Ny-ra, a közút melletti tűzpáztán (KG – MA, 2005) [8467/2]

A Ny-Dunántúlon előfordulásait az összefoglaló flóraművek hiányosan ismertetik (Soó 1970: „Sopron – Baranya”, SIMON 2000 egyáltalán nem említi). Az MTM Növénytárban herbárium példánya található a Répce-síkról (Vitnyéd, RIGLER J., 1928) és a Kemeneshátról (Ostffyasszonyfa, TRAUTMANN R., 1916). Mindkét tájegységről ismert publikált adata is (JEANPLONG 1958: Iván; JEANPLONG 1972: Várkesző).

Salix aurita L.

- FŐ, Csákánydoroszló, a Büksi-réthez vezető kövesút árkában, a volt határórlaktanyától D-re (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Nemesmedves, a C86-os határkötőtől DK-re fekvő földút árkában többfelé (BZ – KG, 2005) [9064/1]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, Csókás-hegy a C94-es határponttól D-re, erdészeti út melletti árokban (BZ – KG, 2005) [9063/2]
- KZD, Szilvágy, a Pórszombat felé vezető közú mellett, erdőszélen (KG – ÓM, 2007) [9265/4]
- PS, Egyházsrádóc, a Tilos-erdő D-i sarkán, a főút K-i oldalán nagy kavicsgödör nedves, cserjésedő alján, 1 bokor (KG, 2005) [8865/4]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i széle, a C46-os határpontnál, pionír cserjésben, 2-3 bokor (KG, 2005) [8865/3]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i része, útmenti nedves árkon (KG, 2005) [8865/3]
- PS, Pornóapáti, Apáti-erdő, nyiladékok árkaiban sokfelé (KG, 2005) [8864/2]
- PS, Szentpéterfa, Monyorókeréki-erdő DNY-i része, útmenti nedves árkon, több tucat (BL – KG – MA, 2004) [8865/3]
- RTS, Pinkamindszent, Tamás-erdő É-i széle, határsávi pionír cserjésekben, több tucat (KG – MA, 2004) [8964/4]

Előfordulásáról nagyobb vonalakban BODONCZI – HAVAS (1999) ad áttekintést a Ny-Dunántúlon. FARKAS (1999) a Rábától É-ra csak a Kőszegi- és Soproni-hegységből jelzi. Erdőszegélyekben, árkokon, vágásokon a Vas megyei dombvidékeken is számos helyen megtalálható.

Salix viminalis L.

- KHA, Ólmod D, a Ribnyák-patak mellett (KG, 2003) [8565/4]
- KZD, Babosdöbréte D, Pálosfai-patak mente (KA – KG – PGY – WE, 2004) [9166/4]
- PS, Pornóapáti, a vízmű közelében a Pinka partján (KG, 2006) [8864/2]
- RS, Csepreg, Bene-hegy alatti víztározó ÉNy-i partján, mellette *S. purpurea* × *viminalis* (= *S.* × *rubra*) is (KA – KG, 2003) [8566/3]
- RS, Nemeskér É-i szélén a Kardos-ér partján, itt *S. triandra* × *viminalis* (= *S.* × *mollissima* EHRH.) is (KG, 2003) [8566/2]
- RS, Sopronkövesd, a Kardos-ér partján a 84-es főút hídjánál (KG, 2003–2006) [8466/4]
- RS – KS, Dénesfa É, a TSz tava szélén (KG, 2003) [8568/1]
- RTS, Jákfa K, Szalonnások, mocsárréten a Peresztég-patak mellett, mellette *S. purpurea* × *viminalis* (= *S.* × *rubra*) is (KG – MA – NA – SA, 2004) [8667/4]

A korábbi források (pl. BORBÁS 1887, BARTHA – MÁTYÁS 1995, KIRÁLY – KIRÁLY 1998b, KIRÁLY et al. 1999) csak a nagyobb folyók (Gyöngyös, Pinka, Rába, Zala) mellől jelzik. Szórványosan, néhány példányban kisebb vízfolyások mellett is megtalálható, legalább részben egykori ültetésének köszönhetően. Ilyen szituációban gyakoriak hibridjei, főként a *S. purpurea*-val.

Salvinia natans (L.) ALL.

- RV, Meggyeskövácsi, Rába-holtágban (MA, 2003) [8867/1]

A Rába-völgyből nem ismert, a Dunántúlon korábban a Kisalföldről, ill. Mura és a Dráva mentéről és Belső-Somogyból jelezték (KÁROLYI – PÓCS 1968, FARKAS 1999).

Scorzonera humilis L.

- FŐ, Rönök, Magas-tető, füves, acidofil erdőszegélyben (BZ – KG, 2005) [8964/3]
- IS, Ebergőc, a községtől K-re fekvő láprét kékperjéseiben, többszáz tő (KG, 2006) [8466/2]
- KH, Kőszeg, Szabó-hegy füves gesztenyése, 1-2 tő (KG, 2007) [8665/1]
- KHA, Bucus, Fenyős-erdő, ligetes tölgyes kékperjés foltján, 10-20 tő (KA – KG, 2005) [8764/2]
- KHA, Kőszeg, Ólmodi út mellett a várostól 1 km-re ÉK-re, ligetes, füves tölgyes erdőszegélyben, néhány tő (KG, 2005) [8565/3]

A DNy-Dunántúl rétjeinek, ligetes erdeinek korábban jellegzetes növénye volt (ld. KÁROLYI et al. 1975). A Rábától É-ra csak Sopron és Kőszeg térségéből jelezték (SOÓ 1970), az MTM Növénytárában sincs máshonnan gyűjtött példánya. Itt lápréteken ma is többfelé megtalálható (pl. Sopron: Liget-patak), ezzel szemben érdekességet jelent fennmaradása egykori legelőerdők nedves talaján, kékperjés foltokon. Hasonló jellegű élőhelyi kettősségéről TRAXLER (1989) is beszámol burgenlandi tapasztalatai alapján.

Senecio erucifolius L.

- GS, Pósfá, a vasúti megállótól ÉK-re a vasút melletti árkokban (KG, 2006) [8667/3]
- RS, Iván, a répcszemerei út mellett, a Károlyi-erdő szélén, útarokban (KG, 2004–2006) [8567/4]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa községhatárban, a téglagyári tavak körüli száraz, enyhén szikes gyepeken, csatornapartokon többfelé (KA – KG – MA, 2003–2006) [8567/4]

A Ny-Dunántúl belső területeiről néhány bizonytalan, régi adata ismert (WAISBECKER 1891, WALLNER 1903). A Kisalfölddel szomszédos, átmeneti területeken más síksági elemekkel (pl. *Euphorbia palustris*, *Melilotus altissimus*) együtt fordul elő.

Senecio fluviatilis WALLR.

- *KDV, Őrtilos, Révmelléki-sziget, kavicstó partján (KA – KG, 2003) [9767/1] (± ugyanitt KÁROLYI – PÓCS 1964)
- *KDV, Vízvár, a község alatt a Dráva menti fűzesekben, több sarjtelep (KG – MA, 2006) [9969/1]
- RS, Mesterháza, Répce-part (MA, 2000) [8667/1]
- RS – KS, Csáfordjánosfa, a Tőzikés-erdő közelében a Répce-menti ligeterdő-sávban többfelé (KA – KG, 2000) [8567/4]

Ritka ligeterdei elem, amelyet a Ny-Dunántúlon a Rába (Püspöki, MTM Növénytára: MÁRTON J., 1893), a Répce (Répceszentgyörgy, GÁYER 1927), és a Sorok (Taródháza, MTM Növénytára: MÁRTON J., 1890; KENDERFFY L., 1921) mellől jelezték. A Dráváról KÁROLYI – PÓCS (1964) közölte, nagyjából ugyanonnan, ahol a fenti aktuális őrtilosi jelzés is származik. A faj felismerését nehezíti, hogy a zártabb faállományok alatt alig virágozik; segítség lehet, hogy a hasonló hazai fajokkal (*S. germanicus*, *S. ovatus*) ellentétben nagyobb sarjtelepeket alkot. Alacsony egyedszámú állományaira a legnagyobb veszélyt az ártéren özőnszerűen terjedő idegenhonos fajok jelentik.

Seseli pallasii BESS. [syn.: *S. varium* TREV.]

- FD – FM, Sopron, Balfőtő É-ra a régi Halászkunyhó közelében, félszáraz gyepekben (KG – NA, 2004) [8366/1]
- RS – KS, Vitnyéd, Fácános-erdő É-i részén, tölgyes fiatalos füves nyiladékan (KG, 2005) [8367/4]

A Kisalföld és peremrésze sztyeprétjeinek jellegzetes növénye, amely a Ny-Dunántúl legszélső peremére is felhúzódik (hasonlóan pl. a Lajta- és a Gerecse hegységhez, vö. CSAPODY 1975, BARINA 2006). Balf mellől SZONTAGH (1864) is jelezte. Itt a Fertőpart mocsári növényzete és a Fertőmelléki-dombság kiterjedt szőlői között, keskeny sávban, *Inula germanica*, *Nepeta pannonica*, *Odontites lutea* mellett él. Vitnyéden *Pseudolysimachion orchideum*, *Teucrium chamaedrys* az érdekesebb kísérői. KÁRPÁTI (1949) a Harkai-kúpról is jelezte, de ez az adat feltehetően elírás. Itt ugyanis KÁRPÁTI az MTM Növénytár anyaga alapján csak *S. osseum*-ot gyűjtött, utóbbi faj ráadásul ma is él a területen.

Sideritis montana L.

- FKH, Kemenesmagasi, Szergényi-tufagyűrű (KG – MA, 2005) [8669/3]

A Ny-Dunántúlon a Fertőmelléki-dombság mészkő sziklagyepjeiben régóta ismert (vö. CSAPODY 1975), ahol ma szórványosan, kis egyedszámban él. A Kemenesháton a Hercsegről tévesen jelezték, a közelben a Ság-hegyről van hiteles régebbi adata (MESTERHÁZY et al. 2003).

Sisymbrium loeselii JUSL. in L.

- GS, Balogunyom, a 86-os főút vasúti kereszteződésénél, gyomtársulásban (KG, 2005) [8865/2]
- GS, Szombathely, főpályaudvar, sínek között (KG – MA, 2005) [8765/4]
- GS, Szombathely D, a 86-os út körforgalma mellett, gyomtársulásban (KG, 2005) [8765/4]
- GS, Vép, felhagyott kavicsbányában nagy számban (MA, 2004) [8766/3]
- KH, Kőszeg, Király-völgy a Kálvária alatt, útszélen (KG, 2007) [8665/1]

A Vas megyei dombvidékek több pontjáról BORBÁS (1887) közölte, Szombathelyről SZENCZY 19. század eleji herbáriumi példányára utalva. Kösze mellett FREH (1883) és WAISBECKER (1891) találták.

Sonchus palustris L.

- FD, Fertőrákos, Kecske-hegy lábánál fekvő feltöltődött tavak, nádasban, 1 tő (KG, 2005) [8265/4]
- FD, Sopron, Kistómalom, nádas-magaskórósban, 10 tő (KG, 2003) [8265/4]
- IS, Kópháza, a vasúti megállónál, akácós rézsűn, 100 tő (KG, 2002–2006) [8365/4]
- IS, Kópháza, Köves-erdő, a vasút melletti akácosodó pászván, 1-2 tő (KG, 2006) [8365/4]
- IS, Nagycenk, akácós rézsűk az Arany-patak vasúti hídja körül, 200 tő (KG, 1999–2006) [8366/3]
- IS, Nagycenk, Arany-patak mente a község belterületén, 1-2 tő (KG, 2005) [8366/3]
- IS, Pereszteg, Csörgető-patak, Cimberkúti-csurgó, nádasban, 20 tő (KG, 2005) [8466/1]
- IS, Petőháza, az Ikva-hídnál, magaskórós-nádasban, néhány tő (KG, 2003) [8367/3]
- IS, Röjtökmuzsaj, az Ikva-hídnál, magaskórósban, 20 tő (KG, 2002) [8467/1]
- RS, Csepreg, Bene-hegy alatti víztározó, nádasban, többszáz tő (KA – KG, 2002–2005) [8566/3]
- RS, Völcsfej, tóparton a község Ny-i szélén, 2 tő (KG, 2005) [8566/2]
- SM, Kópháza, Nagy-földek, a vasút melletti cserjésben, 10-20 tő (KG, 2006) [8365/4]

KÁRPÁTI (1939) szerint az egész országban kimondottan ritkának számított. SOÓ (1980) és a korábbi szerzők a Ny-Dunántúlról egyáltalán nem jelzik, az MTM Növény-tárában sincs innét származó lapja. Első közlését CSAPODY (1993) adja a Soproni-menedecéből, majd Balf mellől, az Ikva-sikon, azóta Sopron környékén máshol is előkerült (vö. KIRÁLY 1998, KIRÁLY et al. 2004). A fenti, legújabb adatsor hirtelen gyakoribbá válására utal, kérdés, hogy ez valódi terjeszkedést jelent, vagy csak a megfigyelő-hálózat fejlődését takarja. Több érv szól az első állítás (a spontán terjedés) igazsága mellett. A növény meglehetősen feltűnő, nehezen összetéveszthető, valószínűtlen, hogy a többek által kutatott Sopron környékén egyszerűen elnézték volna. Egyes lelőhelyein bizonyosan új megtelepedő: az 1998-ban részletesen térképezett Kistóalmi-lápréten akkor nem került elő, 2003-ban viszont már megvolt. Ugyanez állítható a völcsseji egyedekről. Több lelőhelyén kimondottan ruderális tendenciát mutat, Nagycenk és Harka vasútállomása között pl. a vasútmenti rézsűkön él jelentős egyedszámban, akác-sarjtelepek alatt, itt ráadásul többletvízhatás sincs termőhelyén. Feltűnő, hogy számos helyen (Sopronkőhida, Nagycenk, Petőháza, Röjtökmuzsaj) a közút hídja melletti patakszakaszon található, ahol jelentős a bolygatás.

Spergularia maritima (ALL.) CHIOV. [syn.: *S. media* (L.) C. PRESL]

- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, agyagos iszaptársulásokban (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]

A Fertő-medence szikesedő rétjeinek jellemző (leggyakoribb) *Spergularia*-faja. Bár utak sózásával való terjedését (vö. FISCHER et al. 2005) a Fertő mellett sikerült megfigyelni, de (ellentétben pl. a *Puccinellia distans* expanziójával) ez elenyésző mértékű. Észlelése a Fertőtől távolabb agyagbányákon máshol is várható (ahová madarak hurcolhatják be), hasonlóan az *Aster tripolium*, *Centaurium littorale* megjelenéséhez.

Stellaria uliginosa MURR.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a C79-es határpont közelében, a határsáv közelében, telepített fenyves mohás kocsinyomain (BZ – KG, 2005) [8964/4]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó patak völgyében, nedves kocsinyomokon (BZ – KG, 2005) [9063/2]

A Ny-Dunántúl leginkább montán hatás alatt álló határszéli részeire jellemző, főleg erdei kocsinyomokon, tócsákon fordul elő. A Felső-Őrségből korábban nem jelezték.

Tetragonolobus maritimus (L.) ROTH.

- AKH, Vashosszúfalú, Ódorfa-téglagyár tava partján (KG – MA, 2004) [8868/2]
- GS, Pósa, a vasúti megállótól EK-re a vasút melletti mocsárrét jellegű sávban (KG, 1999–2006) [8667/3]
- IS, Fertőszéplak, téglagyári tavak, nedves, agyagos felszíneken (BZ – KG – NA, 2003) [8367/3]
- RS, Iván és Csáfordjánosfa községhatárban, a téglagyári tavak körüli száraz, enyhén szikes gyepeken, csatornapartokon többfelé (KA – KG – MA, 2003–2006) [8567/4] (ugyanitt KESZEI 2000)

A Dunántúlon SOÓ (1966) szerint „elég gyakori, csak DNy-on ritka”. Ez meglehetősen túlzó állítás, az ÉNy-Dunántúlon nagyon kevés régi említése van. Jelezték Bozsokról (WAISBECKER 1882) és a Sopron mellett a Kőhidai-medencéből (CSAPODY 1975) (mindkét helyen ma is megvan). A fenti új lelőhelyeken másodlagos megtelepedőnek tűnik, több más, gyengén sőtűró fajhoz hasonlóan.

Thlaspi coeruleascens J. et C. PRESL

- KH, Kőszeg, a Kálvária alatt a Nemezgyár közelében, árnyas, füves útrézsűn, 20-30 tő (KG – MA, 2004) [8565/3]
- KH, Kőszeg, Kenyér-hegy DK-i oldala, kaszálógyümölcsösben, többszáz tő (MA, 2003) [8665/1]
- KH, Kőszeg, Róti-völgy, egy beépítetlen telek gyepeiben, 10-20 tő (MA, 2002) [8565/3]

A Kőszegi-hegységben egykor (WAISBECKER 1891) gyakorinak írt faj az 1990-es évek elején került elő újból, Kőszegszerdahely és Cák községhatárban, 3 ponton (BÖLÖNI 1996). Ezek és a fenti, kenyér-hegyi lelőhely is kaszálógyümölcsös gyepeiben található, s mint ilyen, rendkívül sérülékeny (gyakori fűnyírás, vegyszerezés!). A Kálvária alatt a szukcesszó veszélyezteteti, itt könnyen arra a sorsa juthat, mint a közeli Róti-völgyben, ahol az egykori rétek becserjésedtek vagy magaskórósodtak, s róluk a faj szinte teljesen eltűnt.

Thymus praecox OPIZ

- FD, Fertőrákos, Hanga, lajtamészke sziklagyepeken (KG, 2001–2004) [8265/4]
- KH, Bozsok, a községtől Ny-ra a volt műszaki zár pásztaja mellett, pionír, sziklás felszíneken (KG – MA, 2005) [8664/4]
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya feletti száraz gyepeken (KG, 2006) [8764/4]

Sopron mellett GOMBOCZ (1906) a „balfi erdőből” jelezte, ez (bár a későbbi flóraművek átveszik) kérdéses az ottani társulásviszonyok (sziklák, sziklagyepek hiánya) miatt. A Kőszegi-hegységből BORBÁS (1887) és WAISBECKER (1891) közölték. Érdekes, hogy bár mészkedvelő fajként tartják számon (SOÓ 1968), a fertőrákosi lelőhely kivételével (ahol pl. *Fumana procumbens*, *Helianthemum canum*, *Minuartia fastigiata* mellett él), inkább szilikát sziklagyepeken található (pl. *Aira* spp., *Vulpia* spp. mellett).

Tordylium maximum L.

- FD, Sopron, Balf, a Fertői-présháztól D-re fekvő molyhos tölgyes fragmentum szegélyében (KG – NA, 2004) [8366/1]
- RS, Pusztacsalád, a Kardos-ér csapodi közúti hídjától D-re, erdei nyiladékon (KG – MA – VR, 2004) [8467/4]

Sopron körül GOMBOCZ (1906) több lelőhelyét írja, újabban csak a Harkai-kúpról volt ismeretes (KÁRPÁTI 1949, KIRÁLY et al. 2004). A Fertőmelléki-dombsor magyar oldaláról biztos jelzése még nem volt, bár lehetséges, hogy egy „Sopron” lelőhellyel gyűjtött példány (MTM Növénytára: KÁRPÁTI Z., 1933) innét származik. Felfedezése Pusztacsaládnál elég meglepő, mivel itteni élőhelye savanyú kavicsos kialakult, száraz erdőszegély. SOÓ (1966) „Vasi-dv.” megjegyzéssel közli, valószínűleg BORBÁS (1887) nyomán, akinek adatai azonban a Ság-hegy és környéke bazaltkibúvásaira és a Vas-hegy osztrák oldalára vonatkoznak.

Trifolium patens SCHREB. in STURM

- KHA, Kiszsidány, a Pusztika-erdő szélén, a Boldogasszony-patak mellett, üde réten (KA – KG, 2003–2005) [8565/4]

A DNY-Dunántúl rétjeinek gyakori faja (vö. KÁROLYI – PÓCS 1969), amely azonban a Rábától É-ra egészen ritka, publikált adatát csak Velem mellől (JEANPLONG ap. KIRÁLY 1996) ismerjük. A fenti új lelőhely a legészakabbi a Ny-Dunántúlon.

Trifolium retusum HÖJER in L.

- RS, Répceszemere, a régi községi legelő vadjárásos részein, szikesedő foltokon, néhány m²-en (KA – KG, 2005) [8567/4]

A Ny-Dunántúlról nem ismert, a Kisalföld magyarországi részén csak a Győr melletti szikeseken gyűjtötték (vö. POLGÁR 1941). Répceszemerei élőhelyén mindössze néhány m²-nyi, erősen vadjárta folt mutat szikes jelleget (*Plantago tenuifolia*, *Puccinellia distans*, *Trifolium striatum* előfordulásával), a *T. retusum*-ot a sokkal kiterjedtebb és jellegzetesebb iváni szikeseken nem találtuk meg.

Ventenata dubia (LEERS) COSS.

- GS, Vát, volt katonai lőtér a főúttól É-ra, pionír acidofil gyepekben (KG – MA, 2004–2006) [8766/2] (ugyanitt PINKE et al. 2005)
- KHA, Felsőcsatár D, a talkum bánya feletti száraz gyepekben (KG – MA, 2003–2006) [8764/4]
- PS, Ják, a C43 határponttól É-ra, kavicsgödör melletti pionír felszínen (BZ – KG, 2005) [8865/3]
- PS, Ják, Monyorókeréki-erdő ÉK-i széle, sovány gyepekben (BL – KG, 2005) [8865/3]
- RS, Iván, Erdőlakmajortól K-re erdei vadföldek pionír növényzetében (KG, 2006–2007) [8567/2]
- RS, Répceszemere, községi legelő a focipálya mellett, pionír gyepekben (KA – KG, 2005) [8567/4]
- RS, Sopronhorpács, Imremajortól DK-re, gabonavetés szegélyében (KA – KG, 2006) [8466/3]
- RS, Vitnyéd D, Csermajortól Ny-ra, száraz kavicsgödörön (KG – MA, 2005) [8467/2]

A Ny-Dunántúlon szórványos, utolsó publikált adatai JEANPLONG (1965)-től származnak, ill. utoljára 1965-ben gyűjtötte KÁROLYI Á. (MTM Növénytára). Hosszú szünet után PINKE et al. (2003, 2005) közlik több lelőhelyét. A fajt gyakran „vándornövényként” jellemzik, de tapasztalataink szerint jellegzetes lelőhelyein évről-évre felbukkan. Főként sovány, pionír jellegű, mészkerülő gyepekben jellemző (pl. *Aira* spp., *Galium pumilum*, *Jasione montana*, *Sagina* spp., *Vulpia* spp. mellett), egy helyen előkerült szántószéli gyomtársulásban is.

Veronica montana JUSSL.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, Büksi-rét felett, szivárgóvízes bükkösökben (BZ – KG, 2005) [9064/2]
- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a C81-es határpont közelében, üde gyertyánosban (BZ – KG, 2005) [8964/4]

- FŐ, Szentgotthárd, Jakabháza, a C93-as határponttól D-re, bükkösben (KG, 2006) [8963/4]
- FŐ, Szentgotthárd, Rábafüzes, a Rigó patak völgyében, patakmenti gyertyános-tölgyesben (BZ – KG, 2005) [9063/2]
- KZD, Pördefölde, Pördeföldei-erdő (MA, 2005) [9466/1]

A DNy-Dunántúlon nem túl ritka (vö. KÁROLYI et al. 1971), a Rábától É-ra viszont szinte csak a határszéli hegyvidékekre korlátozódik előfordulása. A Felső-Őrség völgyeiben való ismételt felbukkanása e terület flórájának montán vonásait hangsúlyozza, hasonló karakterű fajok (pl. *Daphne mezereum*, *Stellaria uliginosa*) mellett.

Vicia narbonensis L. subsp. *serratifolia* (JACQ.) ARC.

- FD-FM, Sopron, Balftól É-ra a régi Halászkunyhó közelében, fűszáraz gyepekben 2 helyen, 50 + 30 tő (KG – NA, 2004) [8366/1]

Feltehetően nagyjából ugyaninnét jelezte SZONTAGH (1864), még az akkori kísérőfajok (*Inula germanica*, *Nepeta pannonica*) is megegyeznek. Ma ez a Ny-Dunántúl egyetlen élő populációja, hiszen más Sopron környéki állományai (vö. GOMBOCZ 1906, CSAPO-DY 1953) már megszűntek.

Vicia oroboides WULF. ex. JACQ.

- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a Büksi-rét feletti bükkösökben, szórványosan (MA, 2005) [9064/2]
- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, a C81-es határpont közelében, határsávi üde gyertyánosban (BZ – KG, 2005) [8964/4]

A zalai bükkösök jellegzetes növénye (KÁROLYI – PÓCS 1964 szerint a „Praeillyricum egyik legjellegzetesebb faja”), amely áthúzódik a Vend-vidékre is (vö. KÁROLYI – PÓCS 1957, 1964, 1969). A Rábától É-ra magyar területen most került elő első alkalommal (a szomszédos burgenlandi részekben – Neustift b. G., Heiligenkreuz – már régóta ismert, vö. TRAXLER 1967, 1970, 1972, 1973, 1976), a Felső-Őrség flórájának a *Carex strigosa*, *Cerastium sylvaticum* mellett némi szubmediterrán színezetet nyújtva.

Vicia pannonica CR. subsp. *striata* (M. B.) NYM.

- AKH, Kenyeri, a Királykút melletti volt reptér száraz gyepeiben (KA – KG, 2004) [8668/2] (ugyanitt PINKE et al. 2005)
- RS, Sopronhorpács, Imremajortól DK-re, füves mesgyén, töbttucat tő (KA – KG, 2006) [8466/3]
- SM, Harka, a B43/7-es határpontnál, határsávi fűszáraz gyepeben (KG, 2006) [8365/4]

A Ny-Dunántúlon két régi említését találtuk: Kőszeg (WAISBECKER 1882), (Kemenes-) Simonyi (BORBÁS 1887). Közép-Burgenlandból (Eisenberg) TRAXLER (1976) közölte. A faj törzsalakja (subsp. *pannonica*) a térségben valamivel gyakoribb.

Viola elatior FR.

- FD Sopron, Balfi-patak menti réten a Potzmann-csúcs alatt, néhány tő (KG, 2000) [8365/2]
- RS, Sopronhorpács, a községtől 2 km-re DNy-ra a Pös-patak közúti hídjánál, nedves árokparton, cserjésben (KG, 2003) [8566/1]

A Ny-Dunántúlon (és a szomszédos kisalföldi területeken is) nagyon ritka, csak néhány régi adata van (WALLNER 1903, GÁYER 1927, KÁROLYI et al. 1972). Korábban sem a Fertőmelléki-dombságon, sem a Répce-síkon nem került elő.

Virga pilosa (L.) HILL.

- IS, Fertőd, Lés-erdő, keményfás ligeterdő nyiladékan (KA – KG, 2001) [8367/3]
- IS, Sopron, Balfi-erdő a vasúti megállótól É-ra, akácos nyiladékan, 2-3 tő (KG, 2005) [8365/4]
- RS, Csapod, Göbösmajortól D-re, bolygatott tölgyesekben, többszáz tő (KG, 2005) [8467/4]

Az ÉNy-Dunántúlról mindössze egy elég bizonytalan jelzése (GOMBOCZ 1906, „Sopron, szőlők között”) ismert. A Lés-erdő állománya nyilván a Hanság-medencei gazdagabb populációkkal van összefüggésben. Csapodi lelőhelye rejtélyes, hiszen itt egy gyepre telepített, bolygatott tölgyesben él, lehetséges, hogy az erdészeti szaporítóanyaggal került be.

Viscum album L. subsp. *austriacum* (WIESB.) VOLLM.

- FD, Sopron, Kő-hegy, mészkerülő tölgyesben álló erdeifenyőkön (KG, 2007) [8365/2]
- FŐ, Csákánydoroszló, Magyarbüks, acidofil jellegű, erdeifenyő-elegyes gyertyános-tölgyesben (BZ – KG, 2005) [8964/4]
- GS, Pusztacsó, Csói-erdő, erdeifenyő-elegyes gyertyános-tölgyesben (KG, 2004) [8665/4]
- KHA, Horvátzsidány, Alsó-erdő, acidofil jellegű, erdeifenyő-elegyes gyertyános-tölgyesben (KA – KG, 2004) [8665/2]
- PS, Szentpéterfa, Szentpéterfai-erdő a közúttól É-ra, acidofil jellegű erdeifenyves-tölgyesben (BL – KG, 2005) [8865/3]

Az Őrségben gyakori, máshol (pl. Soproni- és Kőszegi-hegység) jóval ritkább. PÓCS Tamás (ex verb.) véleménye szerint előfordulása egyben kirajzolja a *Pinus sylvestris* őshonos előfordulásainak határát. Ennek fényében meglepő, hogy néhol (pl. Pusztacsó, Magyarbüks) olyan helyen találtuk, ahol a társulás fajösszetétele egyébként nem valószínűsítette az erdeifenyő őshonos jelenlétét. Megjegyzendő viszont, hogy a nyilvánvalóan ültetett fenyvesekben (pl. a Felső-Kemenesháton, vagy a Répce-síkon Iván környékén) sehol sem találoztunk a taxonnal.

Összefoglalás

A Nyugat-Dunántúl növényföldrajzilag a Keleti-Alpok és a Kárpát-medence között átmenetet képező terület. Nyugati peremén erős dealpin hatás, a Kisalfölddel és a Dunántúli-középhegységgel szomszédos területeken a keleties elemek beáramlása, míg délen (Zala megye domvidékei) a szubmediterrán elemek gyakoribbá válása észlelhető. A terület egyes részei alaposan átkutatottak, részletes flóramű készült róluk (pl. Órség, Zala dombvidékei, Kőszegi- és Soproni-hegység), más területek (pl. a Rába folyó völgye, ill. a Rábától É-ra fekvő alacsonyabb dombvidékek) flórája hézagosan ismert.

A szerzők a Nyugat-Dunántúlon 1997–2007 között végzett kutatásaik jelentősebb adatait foglalták össze a tanulmányban, összesen 178 fajra vonatkozóan közölve lelőhelyeket, élőhelyi és növényföldrajzi elemzéseket. A kutatások a Nyugat-Dunántúl teljes területét érintették, de a most közölt adatok zöme a korábban feltáratlan flórájú területekre vonatkozik. Az adatközlés során a szerzők a lelőhelyeket MAROSI – SOMOGYI (1990) alapján rendelték az egyes kistájakhoz. A dolgozat a következő szempontokból jelent adalékot a térség növényföldrajzának ismeretéhez:

- A kelet felől a területre behatoló alföldi és középhegység elemek főként az Ikva- és a Répce-síkon, valamint a Kemenesháton jellemzőek. E csoportba sorolható a xerotherm társulásokhoz kötődő *Adonis vernalis*, *Allium sphaerocephalon*, *Aster linosyris*, *Melica picta*, *Ranunculus illyricus*, *Seseli varium*, *Tordylium maximum*, a szikes vagy más, kötött talajú élőhelyekhez kötődő *Aster sedifolius* subsp. *canus*, *Aster tripolium*, *Carex melanostachya*, *Peucedanum officinale*, a mocsári és ligeterdei növényzethez kötődő *Cardamine parviflora*, *Cnidium dubium*, *Eleocharis uniglumis*, *Juncus atratus*, *Oenanthe fistulosa*, *Oenanthe silaifolia*, *Rumex maritimus*, *Viola elatior*.
- A Keleti-Alpok hatását tükröző elemek előfordulásáról sok régi adat áll rendelkezésre, a dolgozat elsősorban ezek pontosítását célozta. Így összegzésre kerülnek az *Alchemilla xanthochlora*, *Alnus incana*, *Dryopteris pseudomas*, *Equisetum sylvaticum*, *Petasites albus*, *Prenanthes purpurea*, *Rosa tomentosa*, *Rubus nessensis*, *Salix aurita*, *Stellaria alsine*, *Thlaspi coerulescens*, *Veronica montana* újabb előfordulásai.
- A Ny-Dunántúl szubatlantikus klímája és savanyú talajai kedvezőek számos acidofil elem számára, melyek előfordulásai egyben e táj keleti növényföldrajzi határára is utalnak. Ilyenek az *Aira elegantissima*, *Calluna vulgaris*, *Filago lutescens*, *Galium pumilum*, *Laserpitium pruthenicum*, *Luzula pallescens*, *Myosotis discolor*, *Potentilla rupestris*, *Sagina subulata*.
- Számos szubmediterrán elem magyarországi areahatárát északabbra tolták az újabb lelőhelyek. Ilyen a *Carex strigosa*, *Cerastium sylvaticum*, *Luzula forsteri*, *Primula vulgaris*, *Vicia oroboides*.
- A szerzők célja volt egyes védett fajok természetvédelmi helyzetének elemzése (pl. *Achillea ptarmica*, *Lonicera caprifolium*, *Pulmonaria angustifolia*, *Pyrola rotundifolia*, *Sonchus palustris*), s a dolgozat tisztázni kívánta egyes kevésbé ismert, de a térségre jellemző fajok (pl. *Bromus ramosus*, *Carex buekii*, *Carex fritschii*, *Leucanthemum ircuitianum*, *Pyrus austriaca*) előfordulási viszonyait is.

Irodalom

- ACCETTO, M. (1990): Floristične zanimivosti iz subpanonskega sveta v Sloveniji. – Biol. Vestn. **38**: 65–74.
- ANONYMUS (2004): Arbeitsatlas zur Farn- und Blütenpflanzenflora der Steiermark. – Mscr., Landesmuseum Joanneum, Graz.
- BARINA Z. (2006): A Gerecse hegység flórája. – Rosalia **1**, Magyar Természettudományi Múzeum – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 612 pp.
- BARTHA D. – MARKOVICS T. (1994): A kőszegi tőzegmohás láp. In: BARTHA D. (ed.): A Kőszegi-hegység vegetációja. – Saját kiadás. Kőszeg – Sopron, pp. 175–182.
- BARTHA D. – MÁTYÁS CS. (1995): Erdei fa- és cserjefajok előfordulása Magyarországon. – Saját kiadás, Sopron, 223 pp.
- BEDALOV, M. – GUTERMANN, W. (1982): Die Gattung *Arum* in den Ostalpen-Ländern. – Stapfia **10**: 95–97.
- BODONCZI L. (1999): Az Őrség és Vendvidék védett és veszélyeztetett növényei. – Kitaibelia **4**: 169–177.
- BODONCZI L. (2002): Újabb adatok Vas megye flórájához. – Kitaibelia **7**: 157–161.
- BODONCZI L. (2003). A hamvas éger [*Alnus incana* (L.) MOENCH] elterjedése Vas megyében. – Flora Pannonica **1**: 108–117.
- BODONCZI L. – HAVAS M. (1999): Fűles fűz (*Salix aurita* L.). In: BARTHA D. – BÖLÖNI J. – KIRÁLY G. (eds): Magyarország ritka fa- és cserjefajai. – Tilia **7**: 63–68.
- BORBÁS V. (1887): Vasvármegye növényföldrajza és flórája. – Vas megyei Gazdasági Egyesület, Szombathely, 391 pp.
- BOROS Á. (1922): Florisztikai jegyzetek. – Mscr., MTM Növénytára, Budapest.
- BOROS Á. (1924): A drávabalparti síkság flórájának alapvonásai, különös tekintettel a lápokra. – Magy. Bot. Lapok **23**: 1–56.
- BÖLÖNI J. (1996): Havasalji tarsóka (*Thlaspi alpestre* L.) a Kőszegi-hegységben. – Bot. Közlem. **83**: 117–120.
- CHYTRÝ, M. – KUČERA, T. – KOČÍ, M. (eds) (2001): Katalog biotopů České republiky. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 304 pp.
- CSAPODY I. (1949): Kiegészítő adatok Sopron flórájának ismeretéhez. – Erd. Kísérlet. **49**: 149–153.
- CSAPODY I. (1953): Új növényelőfordulások Sopron környékén és Baranyában. – Erdőmérnöki Főiskola Évkönyve („1951/52”), pp. 17–21.
- CSAPODY I. (1969): Die Kastanienwälder Ungarns. – Acta Bot. Hung. **15**: 253–279.
- CSAPODY I. (1975): A Fertő-táj flórája és vegetációja. In: AUJESZKY L. – SCHILLING F. – SOMOGYI S. (eds): A Fertő-táj Monográfiáját előkészítő Adatgyűjtemény **3**. – Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet, Budapest, pp. 1–420.
- CSAPODY I. (1993): Florisztikai adatok Sopron környékéről. – Soproni Szemle **53**: 318–322.
- FARKAS S. (1997): A hazai *Alchemilla*-fajok áttekintése. – Kitaibelia **2**: 181–192.
- FARKAS S. (ed.) (1999): Magyarország védett növényei. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 416 pp.
- FELFÖLDY L. (1990): Hínárhatározó. – Vízügyi Hidrobiológia **18**: 1–144.
- FELFÖLDY L. (2002): Sás-határozó. – Kitaibelia **7**: 1–100.

- FISCHER, M. A. – ADLER, W. – OSWALD, K. (2005): Exkursionsflora für Österreich, Liechtenstein und Südtirol. 2., verbesserte und erweiterte Auflage. – Land Oberösterreich, OÖ Landesmuseen, Linz, 1380 pp.
- FREH A. (1883): Kőszeg és vidékének viránya. – Kőszegi kath. gimn. Ért. („1882/83”), pp. 3–63.
- GÁYER GY. (1925): Vasvármegye fejlődéstörténeti növényföldrajza és a praenorikumi flórasáv. – Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum Évkönyve **1**: 1–43.
- GÁYER Gy. (1927): Neue Beiträge zur Flora des Komitates Vas (Eisenburg). – Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum Évkönyve **2**: 248–255.
- GÁYER GY. (1929): Új adatok Vasvármegye flórájához II. – Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesülete és a Vasvármegyei Múzeum Évkönyve **3**: 70–75.
- GÁYER Gy. (1936): Gödörháza. Egy elhagyott falu életrajza. – M. Kir. Ferencz J. Tud. Egy. Közl. (A földrajzi és történettudományok köréből) **2**(2): 128–160.
- GOMBOCZ E. (1906): Sopron vármegye növényföldrajza és flórája. – Math. Term. tud. Közl. **28**: 401–577.
- JÄGER, E. – WERNER, K. (eds) (2002): Exkursionsflora von Deutschland **4**. Kritischer Band. – Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg – Berlin, 948 pp.
- JÁVORKA S. (1925): Magyar Flóra. Flora Hungarica. – Studium, Budapest, 1307 pp.
- JÁVORKA S. (1940a): Növényelterjedési határok a Dunántúlon. Pflanzenareale in Transdanubien in Ungarn. – Math. Term.tud. Közl. **49**: 967–997.
- JÁVORKA S. (1940b): A *Carex fritschii* WAISB.-ről. – Acta Geobot. Hung. **3**: 148–150.
- JÁVORKA S. (1944): A magyar Praenorikum. – Mscr., Sopron, 11 pp.
- JEANPLONG J. (1956): Flóraelemek szerepe a flórahatárok megvonásában Északnyugat-Dunántúlon. – Bot. Közlem. **46**: 261–266.
- JEANPLONG J. (1958): Új előfordulási adatok a Transdanubicum és az Eupannonicum flórájának ismeretéhez. – Vasi Szemle **12**: 120–122.
- JEANPLONG J. (1965): Gyomcönózis vizsgálatok pillangós vetésekben Nyugat-Magyarországon. – Savaria. A Vas megyei Múzeumok Értesítője **3**: 29–39.
- JEANPLONG J. (1972): Új adatok Északnyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez. – Vasi Szemle **26**: 586–588.
- JEANPLONG J. (1983): Új adatok Északnyugat-Dunántól flórájának ismeretéhez II. – Vasi Szemle **37**: 111–114.
- JEANPLONG J. (1991): Új adatok Északnyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez III. – Vasi Szemle **45**: 17–19.
- JEANPLONG J. (1999): Új adatok Északnyugat-Dunántúl flórájának ismeretéhez IV. – Vasi Szemle **53**: 143–145.
- KÁROLYI Á. (1949): Botanikai megfigyelések Nagykanizsa környékén. – Borbásia **9**: 18–21.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. (1954): Adatok Délnyugat-Dunántúl növényföldrajzához. – Bot. Közlem. **45**: 257–267.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. (1957): Újabb adatok Délnyugat-Dunántúl flórájához. – Ann. Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung. Ser. nov. **8**: 197–204.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. (1964): Újabb adatok Délnyugat-Dunántúl flórájához III. – Savaria. A Vas Megyei Múzeumok Értesítője **2**: 43–54.

- KÁROLYI Á. – PÓCS T. (1968): Délnyugat-Dunántúl flórája I. – Acta Paedagog. Agriensis **6**: 329–390.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. (1969): Délnyugat-Dunántúl flórája II. – Acta Paedagog. Agriensis **7**: 329–377.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. – BALOGH M. (1970): Délnyugat-Dunántúl flórája III. – Acta Paedagog. Agriensis **8**: 469–495.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. – BALOGH M. (1971): Délnyugat-Dunántúl flórája IV. – Acta Paedagog. Agriensis **9**: 387–409.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. – BALOGH M. (1972): Délnyugat-Dunántúl flórája V. – Acta Paedagog. Agriensis **10**: 373–400.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. – BALOGH M. (1974): Délnyugat-Dunántúl flórája VI. – Acta Paedagog. Agriensis **12**: 451–463.
- KÁROLYI Á. – PÓCS T. – BALOGH M. (1975): Délnyugat-Dunántúl flórája VII. – Acta Paedagog. Agriensis **13**: 395–415.
- KÁRPÁTI Z. (1939): Die Verbreitung von *Sonchus paluster* L. in Ungarn. – Borbásia **1**: 62–65.
- KÁRPÁTI Z. (1949): Érdekes és újabb növényelőfordulások Sopron környékén. – Erd. Kísér. **49**: 168–182.
- KÁRPÁTI Z. (1954): Kiegészítés Soó – Jávorka: „A magyar növényvilág kézikönyve” c. munkájához. – Bot. Közlem. **45**: 71–76.
- KÁRPÁTI Z. (1956): Die Florengrenzen in der Umgebung von Sopron und der Floren-distrikt Laitaicum. – Acta Bot. Hung. **2**: 281–307.
- KÁRPÁTI Z. (1958): A nyugat-dunántúli – burgenlandi flóráhatárvonalakról. – Bot. Közlem. **47**: 313–321.
- KÁRPÁTI Z. (1960): Die pflanzengeographische Gliederung Transdanubiens. – Acta Bot. Hung. **6**: 45–53.
- KESZEI B. (1997): Adatok a Répce vidék flórájának és vegetációjának ismeretéhez. – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató **2**: 14–16.
- KESZEI B. (2000): Az Iván környéki szikes foltok növényzete. – Kanitzia **8**: 13–18.
- KESZEI B. (2003): A tarka sáfrány (*Crocus reticulatus*) előfordulása és további adatok a Répce-sík és észak Vas megye flórájának ismeretéhez. – Cinege, Vasi Madártani Tájékoztató **8**: 55–56.
- KESZEI B. – KIRÁLY G. – KULCSÁR L. (1999): Újabb adatok Kőszeg környékének edényes flórájához. – Vasi Szemle **53**: 335–340.
- KEVEY B. (1978): Az *Allium ursinum* L. magyarországi elterjedése. – Bot. Közlem. **65**: 165–175.
- KEVEY B. (1993): Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez VI. – Bot. Közlem. **80**: 53–60.
- KEVEY B. (2001a): A *Carex strigosa* HUDS. elterjedése Magyarországon. – Kitaibelia **6**: 37–44.
- KEVEY B. (2001b): Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez VIII. – Bot. Közlem. **88**: 95–105.
- KEVEY B. (2004): Adatok Magyarország flórájának és vegetációjának ismeretéhez IX. – Bot. Közlem. **91**: 13–23.
- KIRÁLY A. – KIRÁLY G. (2000): A Délnyugat-Kisalföld florisztikai – növényföldrajzi kutatásának előzetes eredményei. – Kitaibelia **5**: 307–311.

- KIRÁLY G. (1996): A Kőszegi-hegység edényes flórája. – *Tilia* **3**: 1–415.
- KIRÁLY G. (1998): Megjegyzések a Fertőmelléki-dombsor és a Kőhidai-medence flórájához és vegetációjához. – *Soproni Szemle* **52**: 168–183.
- KIRÁLY G. (2000): Neue Ergebnisse der floristischen Forschung im westlichen Grenzgebiet Ungarns. – *Verh. zool.-bot. Ges. Österreich* **137**: 235–254.
- KIRÁLY G. (2001): A Fertőmelléki-dombsor vegetációja. – *Tilia* **10**: 181–303.
- KIRÁLY G. – BARTHA D. – BODONCZI L. – KOVÁCS J. A. – ÓDOR P. – TÍMÁR G. (2002): Az Őrségi Tájvédelmi Körzet védett és veszélyeztetett edényes növényei. – *Kanitzia* **10**: 61–108.
- KIRÁLY G. – CSAPODY I. – SZMORAD F. – TÍMÁR G. (2004): A Soproni-hegység edényes flórája. Enumeráció. In: KIRÁLY G. (ed.): A Soproni-hegység edényes flórája. – *Flora Pannonica* **2**(1): 91–481.
- KIRÁLY G. – KIRÁLY A. (1998a): A hazai flóra két alig ismert növénye: a *Chaerophyllum hirsutum* L. és a *Glyceria declinata* BRÉB. – *Kitaibelia* **3**: 121–125.
- KIRÁLY G. – KIRÁLY A. (1998b): Kiegészítések Vas megye flórájának ismeretéhez. – *Vasi Szemle* **52**: 278–286.
- KIRÁLY G. – KIRÁLY A. (1999): Adatok és kiegészítések a magyar flóra ismeretéhez. – *Kitaibelia* **4**: 229–245.
- KIRÁLY G. – KIRÁLY A. (2005): Adatok és kiegészítések a magyar flóra ismeretéhez II. – *Kitaibelia* **10**: 88–103.
- KIRÁLY G. – KUN A. – SZMORAD F. (1999): A Vas-hegy csoport vegetációja és florisztikai érdekességei. – *Kitaibelia* **4**: 119–142.
- KIRÁLY G. – MESTERHÁZY A. (2006): Két különleges értékű erdő felfedezése Vas megyében. – *Kitaibelia* **11**: 59.
- KIRÁLY G. – NAGY A. – KIRÁLY A. (2005): Kiegészítések a Soproni-hegység és a Soproni-medence flórájának ismeretéhez. – *Flora Pannonica* **3**: 41–48.
- KIRSCHNER, J. (1979): A new species of the *Luzula campestris* – *multiflora* complex in Central Europe. – *Folia Geobot. Phytotax.* **14**: 431–435.
- KOVÁCS J. A. (1994): A Kőszegi-hegység és Kőszeg-hegyalja réttársulásai. In: BARTHA D. (ed.): A Kőszegi-hegység vegetációja. – Saját kiadás, Kőszeg – Sopron, pp. 147–174.
- KOVÁCS J. A. (1995): Vas megye növénytársulásainak áttekintése. – *Vasi Szemle* **49**: 518–557.
- KOVÁCS J. A. (2005): Délnyugat-Dunántúl flórája VIII. (Egyszikűek). Károlyi Árpád florisztikai cédulakatalógusa alapján. – *Kanitzia* **13**: 125–275.
- KOVÁCS J. A. – TAKÁCS B. (1994): A nárai Zsidu-rét botanikai értékei. – *Kanitzia* **2**: 43–64.
- KOVÁCS M. (1962): Die Moorbiesen Ungarns. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 214 pp.
- KOVÁCS M. – PRISZTER SZ. (1957): Kiegészítések és adatok „A magyar növényvilág kézikönyvé”-hez. – *Bot. Közlem.* **47**: 87–93.
- KULCSÁR L. (2001): Florisztikai adatok Sárvár környékéről. – *Kitaibelia* **6**: 87–91.
- LÁJER K. (1997): Vázlatok a *Carex hartmanii* CAJANDER magyarországi elterjedéséről, cönológiai viszonyairól. – *Kitaibelia* **2**: 103–122.
- LÁJER K. (1998): Az *Aldrovanda vesiculosa* L. újabb előfordulása és egyéb adatok Magyarország flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* **3**: 263–274.

- LÁJER K. (1999): Florisztikai adatok a Dunántúlról, valamint Vácrátót környékéről. – *Kitaibelia* **4**: 311–317.
- LÁJER K. (2003): A *Caricetum buekii*, *Caricetum caespitosae*, *Caricetum paniceo-nigrae*, *Cirsietum rivularis* és *Sagittario – Sparganietum emersi* hazai előfordulásairól. – *Kitaibelia* **8**: 35–42.
- LÁJER K. (2004): Perjeszittyó tanulmányok I. Összehasonlító statisztikai vizsgálatok és kiegészítő megfigyelések a *Luzula* szekció hazai fajainak ismeretéhez. – *Flora Pannonica* **2**(2): 69–83,
- MAROSI S. – SOMOGYI S. (eds) (1990): Magyarország kistájainak katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, 1023 pp.
- MÁRTON J. (1893): Újabb adatok Vasvármegye flórájához. – *Természetrajzi Füzetek* **16**: 34–39.
- MESTERHÁZY A. – BAUER N. – KULCSÁR L. (2003): A kisalföldi bazalt tanúhegyek edényes flórája. – *Tilia* **11**: 7–165.
- MESTERHÁZY A. – KIRÁLY G.: A *Carex repens* BELLARDI Magyarországon. – *Flora Pannonica* **4**: 99–110.
- MEUSEL, H. – JÄGER, E. J. (1992): Vergleichende Chorologie der zentraleuropäischen Flora **3**. – Gustav Fischer, Jena – Stuttgart – New York, 688 pp.
- PALITZ R. (1936): Magyarország Alchemillái. – *Acta Geobot. Hung.* **1**: 108–149.
- PINKE GY. – PÁL R. – MESTERHÁZY A. – KIRÁLY G. – SZENDRŐDI V. – SCHMIDT D. – UGHY P. – SCHMIDMAJER Á. (2005): Adatok a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-magyarországi peremvidék gyomflórájának ismeretéhez II. – *Kitaibelia* **10**: 154–185.
- PINKE GY. – SCHMIDT D. – SCHMIDMAJER Á. – KIRÁLY G. – UGHY P. (2003): Adatok a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-magyarországi peremvidék gyomflórájának ismeretéhez I. – *Kitaibelia* **8**: 161–184.
- POLGÁR S. (1941): Györmegye flórája. (*Flora Comitatus Jaurinensis*). – *Bot. Közlem.* **38**: 201–352.
- PÓCS T. – DOMOKOS-NAGY É. – PÓCS-GELENCSÉR I. – VIDA G. (1958): Vegetationsstudien in Örség – Akadémiai Kiadó, Budapest, 124 pp.
- SIMON T. (1992): A magyarországi edényes flóra határozója. – Tankönyvkiadó, Budapest, 892 pp.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. 4., átdolgozott kiadás. – Tankönyvkiadó, Budapest, 976 pp.
- SOÓ R. (1964): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve **1**. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 589 pp.
- SOÓ R. (1966): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve **2**. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 655 pp.
- SOÓ R. (1968): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve **3**. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 506 + 51 pp.
- SOÓ R. (1970): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve **4**. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 614 pp.
- SOÓ R. (1973): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve **5**. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 724 p.
- SOÓ R. (1980): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve **6**. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 556 pp.

- SOÓ R. – KÁRPÁTI Z. (1968): Növényhatározó **2**. Harasztok – virágos növények. – Tankönyvkiadó, Budapest, 846 pp.
- SOÓ R. – JÁVORKA S. (1951): A magyar növényvilág kézikönyve. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 1120 pp.
- ŠTECH, M. (2002): *Filago* L. In: KUBÁT, K. et al. (eds): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, pp. 630–631.
- SZONTAGH, N. (1864): Enumeratio plantarum phanaerogamicarum sponte cretentium copiusque cultarum territorii Soproniensis. – Verh. zool.-bot. Ges. (Wien) **14**: 463–502.
- TERPÓ A. (1960): Magyarország vadkörtéi. – Kertészeti és Szőlészeti Főiskola Évkönyve („1958”) **22**: 1–258.
- TERPÓ A. (1973): Kritische Revision der *Arum*-Arten des Karpatenbeckens. – Acta Bot. Hung. **28**: 215–255.
- TÍMÁR G. (1995): A Vendvidék védett és veszélyeztetett növényei. – Vasi Szemle **49**: 3–18.
- TÍMÁR G. (1996): Vörös Lista. A Soproni-hegység védett és veszélyeztetett edényes növényfajai. – Soproni Műhely, Sopron, 49 pp.
- TRAXLER, G. (1967): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland I. – Burgenl. Heimatbl. **29**: 2–4.
- TRAXLER, G. (1970): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland IV. – Burgenl. Heimatbl. **32**: 1–11.
- TRAXLER, G. (1972): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland VI. – Burgenl. Heimatbl. **34**: 97–105.
- TRAXLER, G. (1973): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland VII. – Burgenl. Heimatbl. **35**: 163–171.
- TRAXLER, G. (1975): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland IX. – Burgenl. Heimatbl. **37**: 52–64.
- TRAXLER, G. (1976): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland X. – Burgenl. Heimatbl. **38**: 49–61.
- TRAXLER, G. (1978): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland XII. – Burgenl. Heimatbl. **40**: 49–59.
- TRAXLER, G. (1984): Neue Beiträge zur Flora des Burgenlandes I–II. – Burgenl. Heimatbl. **46**: 15–28, 76–88.
- TRAXLER, G. (1985): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland XIX. – Burgenl. Heimatbl. **47**: 20–31.
- TRAXLER, G. (1986): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland XX. – Burgenl. Heimatbl. **48**: 87–99.
- TRAXLER, G. (1987): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland XXI. – Burgenl. Heimatbl. **49**: 106–114.
- TRAXLER, G. (1989): Floristische Neuigkeiten aus dem Burgenland XXII. – Burgenl. Heimatbl. **51**: 83–92.
- WAISBECKER A. (1882): Kőszeg és vidékének edényes növényei. – Leitner N., Kőszeg, 47 pp.
- WAISBECKER A. (1891): Kőszeg és vidékének edényes növényei. 2. javított és bővített kiadás. – Kilián, Kőszeg, 80 pp.

- WAISBECKER A. (1893): Beiträge zur Flora des Eisenburger Comitates. – Öst. Bot. Zeitschr. **43**: 281–282, 317–319, 354–357.
- WAISBECKER A. (1895): Beiträge zur Flora des Eisenburger Comitates. – Öst. Bot. Zeitschr. **45**: 109–111, 143–145.
- WAISBECKER A. (1899): Beiträge zur Flora des Eisenburger Comitates. – Öst. Bot. Zeitschr. **49**: 60–67, 106–108, 186–190.
- WALLNER I. (1903): Sopron környékén található virágos növények és edényes cryptogamok nevei és fajai. – Soproni Állami Főreáliskola Értesítője, 42 pp.
- ZÓLYOMI B. (1939): A kőszegi tőzegmohás láp. – Vasi Szemle **6**: 254–259.
- ZÓLYOMI B. (1941): Adatok a Kisalföld növényföldrajzának ismeretéhez. – Bot. Közlem. **38**: 95–96.
- ZSOHÁR GY. (1941): Őrség növényföldrajzi vázlata. – Dunántúli Szemle **8**: 190–195, 277–282, 322–331, 392–401.

Érkezett / received 2007. 02. 17.
Elfogadva / accepted 2007. 05. 15.